

Foto: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk

Verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk

Eindrapport van de begeleidingsopdracht bij de projectoproep

Kris De Visscher en Debby De Ruyter
2023

Inhoud

Samenvatting	3
Inleiding	6
Deel 1: Situering projectoproep en beleidscontext	7
1. Over de projectoproep	7
2. Over de beleidscontext.....	7
Deel 2: Literatuuronderzoek.....	9
1. Toegankelijke vrije tijd.....	9
2. Werken met brugfiguren	12
3. Projecten verduurzamen	15
4. Tieners en jongeren.....	17
5. Jonge nieuwkomers en hun vrije tijd.....	19
Deel 3: Begeleidings- en onderzoeksopdracht	22
1. Begeleidingsopdracht.....	22
2. Onderzoeksvragen.....	22
3. Aanpak van de begeleidings- en onderzoeksopdracht.....	24
Interviews.....	24
Levend netwerk	24
Stuurgroep en klankbordgroep	25
Kwalitatieve analyse.....	25
Kwantitatieve analyse.....	25
Deel 4: Bevindingen.....	27
1 Kwalitatieve analyse.....	27
1.1 Over het belang van vrijetijdsbesteding	28
1.1.1 Ontspannen.....	29
1.1.2 Nieuwe ervaringen opdoen, talenten ontplooiën, groeien als persoon	30
1.1.3 Netwerk uitbouwen en vrienden maken.....	30
1.1.4 Erbij horen en een plaats vinden in de samenleving.....	31
1.1.5 Experimenteren in een veilige context.....	31

1.2	Zes strategieën voor verbinding in het jeugdwerk.....	32
1.2.1	<i>Bottom-up</i> werken	33
1.2.2	Verbinden vanuit een laagdrempelige jeugdwerking.....	39
1.2.3	Individuele toeleiding.....	45
1.2.4	Verenigingsondersteuning	55
1.2.5	Samenwerking en netwerkvorming.....	61
1.2.6	Structureel werken	65
1.2.7	Strategieën combineren, aansturen en opvolgen	66
1.3	Het project duurzaam verankeren	71
1.4	Specifieke doelgroepen	77
1.4.1	Verbindingsambassadeurs naar tieners en jongeren	77
	Tieners	77
	Jongeren.....	81
1.4.2	Verbindingsambassadeurs naar jonge nieuwkomers	82
	Drempels voor jonge nieuwkomers.....	82
	Nieuwkomers als deelnemers	84
	Nieuwkomers als animatoren.....	85
	Nieuwkomers als toeleiders	90
2	Kwantitatieve analyse.....	91
2.1	Het financiële plaatje	91
2.2	Het bereik van de verbindingsambassadeur	92
2.2.1	Aan de vraagzijde	92
2.2.2	Aan de aanbodzijde	93
2.3	Verduurzaming	95
	Deel 5: Conclusies en aanbevelingen	96
	Bijlage 1: Concrete producten en instrumenten	100
	Bijlage 2: Overzichtstabel projectresultaten	101
	Literatuur	107

SAMENVATTING

Projectoproep Verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk

Van maart 2021 tot februari 2023 ondersteunde de Vlaamse overheid negentien projecten *Verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk*. De projectoproep was een gezamenlijk initiatief van de Vlaamse ministers van Samenleven en van Jeugd. Het voornaamste doel van deze oproep was dat alle kinderen en jongeren de mogelijkheid moeten hebben om te kiezen tussen verschillende jeugdwerkvormen, in eigen buurt of verder weg, ongeacht hun diverse achtergrond. Deze projectoproep bouwde verder op verschillende eerdere initiatieven van de Vlaamse Overheid en op de bredere tendens om via 'bemiddelaars' en 'bruggenbouwers' verbindingen te leggen tussen maatschappelijke instellingen en personen of groepen die er moeilijk toegang toe vinden.

Begeleidings- en onderzoeksopdracht

De Vlaamse overheid vertrouwde een begeleidings- en onderzoeksopdracht naar deze negentien projecten toe aan het Onderzoekscentrum Pedagogie in Praktijk van de Karel de Grote Hogeschool (KdG). De opdracht bestond uit drie onderdelen:

- 1) Begeleiden van de projecten via individuele bezoeken en levende netwerken.
- 2) De opmaak van een rapport.
- 3) De uitwerking van een praktische tool.

Voornaamste bevindingen

De negentien projecten toonden aan dat je op verscheidene manieren invulling kan geven aan het concept 'verbindingsambassadeur', in uiteenlopende contexten en met verschillende snelheden. We vonden vier invalshoeken om uitspraken te doen over de projecten heen.

1. We onderscheidde gedeelde argumenten en motieven over het belang en de meerwaarde van georganiseerde **vrije tijd**:

- 1) Kinderen en jongeren vinden er ontspanning.
- 2) Ze kunnen er nieuwe ervaringen opdoen, talenten ontdekken en ontwikkelen, en groeien als persoon.
- 3) Ze maken vrienden en bouwen een netwerk uit.
- 4) Ze horen erbij en verwerven een plaats in de samenleving.
- 5) Ze kunnen er experimenteren in een veilige context.

2. We onderscheidde **zes strategieën** waar verbindingsambassadeurs op inzetten, tussen 'vraag' en 'aanbod'. Aan de vraagkant maken ze verbinding met kinderen en jongeren en vaak ook met hun gezin. We onderscheidde hierin de drie eerste strategieën:

- **Bottom-up werken:** de verbindingsambassadeur zoekt kinderen en jongeren op in hun leefwereld en legt daar contact met jongeren. Vanuit deze contacten

verbindt de medewerker jongeren met het bestaande aanbod, maar evengoed start hij of zij samen met hen een laagdrempelige (instuif)werking op.

- **Verbinding vanuit een laagdrempelige jeugdwerking:** medewerkers van een OKAN-of jeugdwelzijnswerking verbinden kinderen en jongeren met andere vormen van jeugdwerk. Ze nodigen partners uit tijdens hun werking of gaan in groep op bezoek. Ze betrekken ook oudere jongeren uit de werking om mee deze brug te slaan.
- **Individuele toeleiding:** de verbindingsambassadeur maakt individueel contact met kinderen, jongeren en hun gezin en gaat na welke wensen en noden ze hebben op gebied van vrije tijd. De verbindingsambassadeur informeert de gezinnen over het aanbod en begeleidt hen indien nodig in hun eerste stappen.

Aan de aanbodkant richtten de verbindingsambassadeurs hun pijlen op de vrijetijdsaanbieders. Hier onderscheidde we de drie volgende strategieën:

- **Verenigingsondersteuning:** verbindingsambassadeurs ondersteunen één of meer afgebakende vrijetijdsaanbieders om hun werking toegankelijker te maken.
 - **Samenwerking en netwerkvorming:** verbindingsambassadeurs zetten in op een duurzame samenwerking en netwerkvorming tussen jeugdwerkorganisaties onderling en tussen hen en externe partners om een betere doorstroom tussen *know how*, informatie en jongeren te bereiken.
 - **Structureel beleid:** Verbindingsambassadeurs zetten in op een analyse van de belangrijkste drempels voor jeugdwerkparticipatie en stellen met de betrokkenen een actieplan op om deze drempels weg te nemen.
3. We vonden verschillende manieren om de **verduurzaming** van het project te bevorderen. Verbindingsambassadeurs zoeken manieren om andere actoren te inspireren. Ze stellen draaiboeken op, schrijven een rapport, bundelen tips en adviezen, geven vormingen of organiseren een infomoment. Toch blijft extra personeelsinzet nodig om het werk van de verbindingsambassadeur verder te zetten. Meer dan alleen een kwestie van marketing en organisatorische maatregelen is toegankelijkheid een zaak van menselijk contact en vertrouwen. De projecten zochten hiertoe naar duurzame financiering. Plan Samenleven bleek hiertoe voor veel projecten een werkbaar kanaal.
4. We vonden gedeelde ervaringen in het **bereiken** van drie specifieke doelgroepen: tieners, jongeren, en jonge nieuwkomers. Tussen de leeftijd van twaalf en vijftien jaar bouwen veel **tieners** hun deelname aan het georganiseerd vrijetijdsaanbod af en verkennen ze hun toenemende vrijheid. Het is niet evident om net in deze levensfase een hobby te vinden. Toch loont het de moeite om ook hen te verbinden met een passend vrijetijdsaanbod. Verbindingsambassadeurs zetten hiertoe in op verschillende strategieën zoals bottom-up werken en laagdrempelig verbinden. Ook ondersteunen ze tieners om waar mogelijk zelf initiatief te nemen.

Jongeren kunnen aansluiting vinden bij het open jeugdwerk. Enkele projecten zetten hierop in, maar met bescheiden succes. De betrokken werkingen gingen immers moeizaam mee in het voorgestelde veranderingsproces. Misschien vormen ze eerder een uitzondering op de brede evolutie in het landschap of wijzen ze op een aantal uitdagingen in de uitbouw van het open jeugdwerk.

Jonge nieuwkomers ervaren verschillende drempels voor vrijetijdsparticipatie. Het als groep of individueel verbinden met een aanbod is een succesvolle aanpak om deze drempels te overwinnen. De nodige ondersteuning kan beperkt tot intens zijn, zowel aan de vraag- als aan de aanbodzijde.

Verder tonen jonge nieuwkomers interesse om met kinderen te werken of om leidinggevende verantwoordelijkheid op te nemen. Hun beperkte speelbagage en beheersing van het Nederlands belemmeren hen vaak om animator te worden. Toch tonen verschillende projecten aan dat het voor hen zeker haalbaar is om de rol van begeleider op te nemen mits de nodige ondersteuning en omkadering.

Jonge nieuwkomers zet men ook in als **toeleider** of brugfiguur voor anderen. De meningen over deze aanpak zijn verdeeld. Sommigen zien de rol van toeleider eerder voor een professional. Ze erkennen de vele andere taken en verantwoordelijkheden die nieuwkomers opnemen. Dat zorgt voor schroom om hen als vrijwilliger te betrekken. Anderen zijn overtuigd van de meerwaarde van deze aanpak: naar hun mening versterkt de samenwerking tussen ervaren jeugdwerkers en nieuwkomers beide partijen en heeft deze een positieve invloed op de kwaliteit van de toeleiding.

Conclusies en aanbevelingen

Verbindingsambassadeurs spelen in op lacunes tussen vraag en aanbod. Ze vormen de ontbrekende link tussen diensten en aanbieders enerzijds en de potentiële eindgebruikers anderzijds. Soms moeten ze enkel informatie geven of een proefles organiseren om kinderen toe te leiden, soms is er nood aan intensere ondersteuning, zowel aan de vraag- als aanbodzijde. Verbindingsambassadeurs maken ons attent op het cruciale belang van een vertrouwensrelatie en van een lokale benadering als je wil werken aan toegankelijkheid. Want ondanks alle inspanningen op het Vlaams beleidsniveau realiseert men de toegankelijkheid van het jeugdwerk grotendeels op lokaal niveau.

Verbindingsambassadeurs tonen hoe je met uiteenlopende strategieën de verbinding tussen vraag en aanbod kunt realiseren. Proactief en veelvuldig contacten leggen loopt als een onmisbare rode draad doorheen deze strategieën: het feit dat je naar mensen toestapt, is doorslaggevend. Verbindingsambassadeurs combineren verschillende strategieën, maar het is zowel praktisch als qua profiel onhaalbaar om het hele palet aan te bieden. Organisaties en besturen die een verbindingsambassadeur in dienst nemen, dienen weloverwogen keuzes te maken over de strategie en het profiel van de verbindingsambassadeur. Ook voorzien ze best gepaste omkadering en ondersteuning, voldoende tijd en continuïteit, en realistische doelstellingen en indicatoren. In het kader van de begeleidingsopdracht ontwikkelden we een praktische tool die besturen en organisaties ondersteunt bij de aanwerving van een verbindingsambassadeur.

Verbindingsambassadeurs zijn geen wonderdokters. Samen met de eindgebruiker botsen ze op de beschikbaarheid en bereikbaarheid van het aanbod. Ook op de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van het aanbod kunnen ze niet altijd evenveel invloed uitoefenen. Het blijft noodzakelijk om te investeren in een brede waaier aan (niet-)georganiseerde vrijetijdskansen in homogeen en heterogeen samengestelde groepen. Hoe breder de waaier aan mogelijkheden die een verbindingsambassadeur kan aanbieden, hoe beter deze kan inspelen op de noden en interesses van diverse kinderen en jongeren.

INLEIDING

Samenleven in diversiteit en recht doen aan de diversiteit in de samenleving, is een thema dat erg uiteenlopende meningen uitlokt. In de publieke opinie botsen een optimistisch, pessimistisch en activistisch discours met elkaar. Op de sociale media laait de discussie steeds heviger op. In de dagelijkse praktijk is er eerder een pragmatische houding. Mensen in de klas, in de buurt, op de werkvloer maken er het beste van: er is veel goede wil om drempels weg te nemen en tegelijk blijken veel uitsluitingsmechanismen hardnekkiger dan aanvankelijk gedacht.

Volwassenen projecteren hun dromen en twijfels over een inclusieve samenleving op de volgende generatie. De ene is ervan overtuigd dat kinderen en jongeren spontaan zullen leren omgaan met verschillen, anderen hopen dat de volgende generatie een einde zal maken aan onrecht en discriminatie, nog anderen vrezen voor een verlies van identiteit.

Kinderen en jongeren zijn geen toeschouwers van hun ontwikkeling. Ze geven actief vorm aan hun huidige leven, toekomst en de verdere uitbouw van de samenleving. Dat doen ze thuis, op school, in de buurt en in hun vrije tijd. Tegelijkertijd spelen er structurele mechanismen die het parcours van kinderen en jongeren mee bepalen. Ze zorgen voor verschil in de ontwikkelings- en netwerk mogelijkheden van kinderen en jongeren.

Als we meer gelijke mogelijkheden en meer ontmoetingskansen willen scheppen, kunnen we de ontwikkeling van kinderen en jongeren niet op zijn beloop laten. Er is nood aan gerichte maatregelen en actieve bemiddeling om gelijke kansen te creëren. 19 projecten experimenteerden twee jaar lang met de inzet van een verbindingsambassadeur om diverse kinderen en jongeren met elkaar en met een aanbod in de vrije tijd in contact te brengen. In dit rapport kun je lezen waarom ze dat deden, hoe ze het concreet aanpakten, hoe je deze aanpak kan verduurzamen en welke specifieke aanpak er nodig is voor tieners en jongeren, en voor jonge nieuwkomers.

We willen alle verbindingsambassadeurs en hun collega's oprecht en hartelijk danken voor het enthousiaste en knappe werk van de afgelopen twee jaar. En ook voor de open en eerlijke gesprekken over hun zoektocht. Dank aan de leden van de stuur- en klankbordgroep voor hun inbreng en feedback. Bijzondere dank aan Karen Stuyck en Dorien De Vries voor hun constructieve en geduldige opvolging van het proces. Dank aan Dietlinde Willockx voor haar aanhoudende steun, aan Zeno Nols voor zijn inbreng tijdens het eerste projectjaar en aan Liesa Lammens voor de eindredactie.

We hopen dat we met dit rapport recht doen aan de inspanningen van de verbindingsambassadeurs en inspiratie bieden aan praktijkwerkers, organisatoren en beleidsmakers die zich inzetten voor verbinding in de vrije tijd en in het jeugdwerk in het bijzonder.

Kris De Visscher en Debby De Ruyter,

Onderzoekers aan de Karel de Grote Hogeschool,
Onderzoekscentrum Pedagogie in Praktijk

DEEL 1: SITUERING PROJECTOPROEP EN BELEIDSCONTEXT

1. Over de projectoproep

Van maart 2021 tot februari 2023 ondersteunde de Vlaamse overheid 19 projecten *Verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk*. De projectoproep was een gezamenlijk initiatief van Vlaams minister van Samenleven, Bart Somers en Vlaams minister van Jeugd, Benjamin Dalle. Het voornaamste doel van deze oproep was dat alle kinderen en jongeren de mogelijkheid moeten hebben om te kiezen tussen verschillende jeugdwerkvormen, in eigen buurt of verder weg, ongeacht hun diverse achtergrond.

De projectoproep richtte zich op de brede groep van kinderen en jongeren die minder vertegenwoordigd zijn in het jeugdwerk omwille van armoede en sociale uitsluiting, migratieachtergrond, beperking, genderidentiteit, seksuele oriëntatie... In de praktijk lag de focus van de ingediende projecten vooral op tieners en jongeren die opgroeien in een maatschappelijk kwetsbare positie. Een aantal projecten richtte zich ook expliciet op de vrijetijdsparticipatie van jonge nieuwkomers.

De oproep vereiste een (boven-)lokale samenwerking tussen minimaal één jeugdvereniging en minimaal één stad of gemeente en ondersteunde zowel innovatieve projecten als projecten die goede (bestaande) praktijken verduurzamen. Het accent lag op het outreachende karakter van de aanpak. Dit hield in dat projecten de noden en verwachtingen van zowel de doelgroep, de ouders als van de jeugdwerkorganisaties doorgronden en hierover in dialoog gaan. Daarnaast lag er een sterke focus op toeleiding: kinderen en ouders informeren over het jeugdwerklandschap, over wat jeugdwerk is en waarom het interessant kan zijn voor hen.

De oproep kaderde in een bredere, onderliggende beleidsvisie/-ambitie die streeft naar een volledige toegankelijkheid van alle jeugdwerkvormen voor alle kinderen. Alle kinderen en jongeren uit Vlaanderen en Brussel moeten een plek vinden in het jeugdwerk als ze dit wensen. Dit leidt tot een jeugdwerk dat de superdiverse samenleving weerspiegelt en bijdraagt tot sociale cohesie.

2. Over de beleidscontext

Deze beleidsvisie vinden we terug in het [Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan](#) (JKP). De vierde prioriteit van het JKP zet in op vrijetijdsbesteding voor allen. Het JKP hanteert een brede kijk op vrije tijd en vrijetijdsactoren. *“Aanvullend op (een toeleiding naar) het bestaande aanbod, hebben kinderen en jongeren ook nood aan vrijheid en ruimte om hun vrije tijd zelf vorm te geven, waarbij het niet-georganiseerd aanbod, het anders georganiseerd aanbod, zelforganisaties en samenwerkingen tussen verschillende actoren minstens een even belangrijke plaats innemen.”* (Vlaamse Regering, 2021a)

Het JKP ziet vrije tijd als een essentieel onderdeel in het leven van alle kinderen en jongeren. Uit de [Omgevingsanalyse](#) JKP blijkt echter dat vrijetijdsbesteding niet voor elk kind of jongere bereikbaar of beschikbaar is. Een aantal groepen van kinderen en jongeren ondervindt (meer) obstakels voor vrijetijdsbesteding. Om hieraan tegemoet te komen is er nood aan een breed aanbod, toeleiding en ondersteuning voor bepaalde

groepen en een betere samenwerking tussen de betrokken actoren. De Vlaamse overheid streeft naar een geïntegreerd vrijetijdsbeleid dat vertrekt vanuit en afgestemd is op de leefwereld van kinderen en jongeren en zet daarbij doelgericht in op oplossingsgerichte strategieën die drempels wegwerken. Het bestaande aanbod dient uitgebreid te worden met stimulerende en innovatieve praktijken die inzetten op toeleiding, begeleiding en ondersteuning en heeft baat bij een betere en meer gerichte bekendmaking.

De projectoproep maakt ook deel uit van het [Horizontaal integratie- en gelijke kansen-beleidsplan](#) van de Vlaamse overheid. Dit plan ziet jeugdwerk als belangrijke hefboom in het creëren van netwerken voor jongeren. *"Via het jeugdwerk leren jongeren elkaar en elkaars leefwereld kennen en worden muren tussen jonge burgers gesloopt."* (Vlaamse Regering, 2021b) Het plan legt de nadruk op het ondersteunen en versterken van ontmoeting en verbinding tussen kinderen, jongeren en hun organisaties.

DEEL 2: LITERATUURONDERZOEK

De toegankelijkheid van jeugdwerk en vrije tijd kunnen we bezwaarlijk een nieuw thema noemen. Met ups en downs blijft het een belangrijk aandachtspunt voor het jeugdbeleid en de jeugdwerksector. In deze literatuurstudie vatten we de visievorming over dit thema kort samen. Ook het werken met brugfiguren of bruggenbouwers is geen nieuw fenomeen. De afgelopen jaren lanceerde de Vlaamse Overheid verschillende projectoproepen om te experimenteren met deze aanpak. We geven een overzicht van de verschillende projecten in het jeugdwerk en daarbuiten, en van hun voornaamste leerresultaten. Vervolgens staan we stil bij de verduurzaming van projecten en de uitdagingen die daarmee gepaard gaan. Tot slot gaan we in op het bestaand onderzoek naar de vrijetijdsbesteding van tieners en jongeren, en van jonge nieuwkomers.

1. Toegankelijke vrije tijd

Lange tijd werd de waarde van jeugdwerk en vrijetijdsbesteding als vanzelfsprekend beschouwd. De toegankelijkheid van en de toeleiding naar dat aanbod stond centraal (Coussée, 2006). De laatste jaren is er een toename van onderzoek naar de waarde van jeugdwerk (De Ceuster, e.a., 2021) en de positieve impact van jeugdwerk (<https://www.impactvanjeugdwerk.ucll.be>). De onderzoeksresultaten ervan bevestigen en versterken de beleidskeuze om alle kinderen en jongeren de kans te geven om deel uit te maken van het jeugdwerk als ze dat willen.

Dat niet elke jongere gelijke kansen heeft op deelname aan het jeugdwerk is genoegzaam bekend. Onderzoek bevestigt telkens opnieuw dat bepaalde groepen van kinderen en jongeren ondervertegenwoordigd zijn in de georganiseerde vrije tijd en het jeugdwerk. Verschillende participatie-onderzoeken, zoals de [participatiesurvey](#) of de [JOP-monitor](#) van het Jeugdonderzoekplatform tonen duidelijk een ondervertegenwoordiging aan op het niveau van de jeugdwerksector als geheel (De Visscher & Neyens, 2016). De [omgevingsanalyse](#) in het kader van het Jeugd- en Kinderbeleidsplan (Departement Cultuur, Jeugd en Media, 2019) geeft een overzicht van de verschillende groepen en de drempels die ze ondervinden.

Tegelijk relativeert het jeugdonderzoek de plaats van georganiseerde vrijetijdsbesteding en jeugdwerk in de leefwereld van kinderen en jongeren. Ook de niet-georganiseerde vrije tijd is belangrijk (Tourné & Bradt, 2019). Kinderen en jongeren ontwikkelen bovendien diverse interesses in hun vrije tijd (Van de Walle, 2014; Berten & Piessens, 2014; Van der Eecken & Bradt, 2019). Ze brengen een groot deel van hun vrije tijd gewoon thuis door met gezinsleden op een informele manier. Ze willen graag anderen ontmoeten, maar ook tot rust komen. Ze ontdekken graag nieuwe dingen, maar sluiten ook aan bij het vertrouwde. Ze leren graag bij en doen graag waar ze goed in zijn (Van der Eecken & Bradt, 2019). Sportparticipatie neemt een groter aandeel in van de vrije tijd van kinderen en jongeren dan jeugdwerkparticipatie, zowel formeel als informeel (Tourné & Bradt, 2019).

Zeker naarmate kinderen en jongeren ouder worden, verkleint de groep met een drukke vrijetijdsagenda (Van de Walle, 2014). Participatie aan de georganiseerde vrije tijd in het algemeen en in het jeugdwerk in het bijzonder bestempelt men weleens als 'typisch

Vlaams'. Al heeft Vlaanderen een uniek jeugdaanbod, we moeten wel voorzichtig zijn om het vrijetijdspatroon van een relatief kleine minderheid als de norm te presenteren en projecteren op kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie. Zeker als we daarbij hun specifieke interesses en noden over het hoofd dreigen te zien.

Naast de ondervertegenwoordiging vormt de participatie in gescheiden circuits een tweede element in de probleemdefinitie van toegankelijk jeugdwerk. De sector zelf maakt onderscheid tussen het jeugdwerk dat in principe open staat voor alle kinderen en jongeren en het aanbod dat zich richt op één bepaalde doelgroep. Dit aanbod kent een relatieve oververtegenwoordiging van bepaalde doelgroepen: als deze deelnemen aan het jeugdwerk, verloopt deze participatie grotendeels in gescheiden circuits.

Recent onderzoek naar het bereik van Chirojeugd Vlaanderen (Tubex & Morreel, 2021) relateert enigszins dit beeld van gescheiden participatie:

"Het clichébeeld dat een jeugdbeweging vooral voor de witte middenklasse is, vraagt om meer nuance. Uiteraard bestaan er nog altijd drempels voor kinderen en jongeren om naar de Chiro te komen. Vooral leden met een migratieachtergrond zijn ondervertegenwoordigd. We merken wel dat hier een verschuiving bezig is, vooral bij Chirogroepen in een stedelijke context. Op gebied van armoede, gezinscontext, mentale of fysieke beperking en gender & seksualiteit scoren de meeste Chirogroepen niet slecht als we naar de leden kijken." (Tubex & Moreel, 2021)

Hans Rosling waarschuwt ook voor het zogenaamde 'gap instinct'. We hebben de neiging om problemen voor te stellen als een kloof tussen twee extremen die we moeten overbruggen, terwijl de meerderheid zich tussen de twee uitersten bevindt (Rosling, 2019). Toch blijft de algemene tendens overeind (Van der Eecken & Bradt, 2019). Zonder expliciete ingrepen, mengen groepen niet of moeilijk. Het jeugdbeleid en verschillende stemmen binnen de jeugdwerksector beschouwen de gescheiden participatie als onwenselijk. Het strookt niet met het ideaalbeeld dat jeugdwerk het samenleven in diversiteit bevordert. Het jeugdbeleid streeft naar een inclusief aanbod waarin kinderen die opgroeien in verschillende levensomstandigheden hun vrije tijd samen doorbrengen (De Visscher & Neyens, 2016). De laatste jaren werd het ideaalbeeld echter genuanceerd en bijgestuurd, zeker in het Vlaams jeugdbeleid. Men erkent het belang van verschillende vormen van jeugdwerk, samen met de nood aan ontmoetingskansen. In de volgende paragraaf schetsen we deze ontwikkeling.

Dubbele beleidsdoelstelling

De bovenstaande analyse leidt doorgaans tot een dubbele beleidsdoelstelling. Enerzijds wil het jeugdbeleid de bestaande ondervertegenwoordiging wegwerken zodat alle kinderen en jongeren alsmear meer gelijke mogelijkheden hebben om mee te genieten van de ontspanning en ontwikkelingskansen die het jeugdwerk biedt. Anderzijds wil het jeugdbeleid de participatie in gescheiden circuits tegengaan zodat jeugdwerkparticipatie sociale integratie en verbinding kan creëren tussen diverse kinderen en jongeren met als gevolg een toekomstige generatie die kan omgaan met diversiteit en solidair is buiten de eigen groep (Van de Walle, 2012).

Het inzicht groeit dat het in de praktijk bijzonder moeilijk is om beide doelstellingen in één beweging te realiseren (De Visscher & Neyens, 2016). De toenemende wetenschappelijke kennis over dit thema maakt duidelijk dat diverse kinderen en jongeren verschillende interesses en noden hebben in de vrije tijd: niet alleen naar 'wat' men aanbiedt, maar ook 'wie' het aanbiedt, 'in welke context' het plaatsvindt, enzovoort (Van de Walle, 2013; Van der Eecken & Bradt, 2019). Als je wil dat alle kinderen en jongeren een bruikbaar aanbod vinden in de vrije tijd en hierin vrije keuze hebben, dan leidt dit tot zeer diverse vrijetijdsparticipatie. Dat brengt onvermijdelijk met zich mee dat diverse jeugdgroepen hun gading zullen vinden in verschillende types van vrijetijdsbesteding en jeugdwerk en hun vrije tijd niet samen zullen doorbrengen.

Een te eenzijdige en rigoureuze focus op inclusieve vrijetijdsbesteding vormt bovendien een risico voor onvoldoende erkenning en waardering van waardevolle doelgroepgerichte initiatieven (Cools, Wouters & Oosterlynck, 2019). Het nettoresultaat is dat kinderen en jongeren in een kwetsbare positie te weinig bruikbaar aanbod vinden in de vrije tijd. Ondanks alle dromen en wensen, resulteert dat laatste er niet in dat deze kinderen de weg vinden naar het aanbod dat wél voorhanden is. Het risico is dan dat het beleid op deze manier meer zichtbare segregatie vervangt door onzichtbare segregatie, omdat kinderen en jongeren niet (langer) deelnemen aan een georganiseerd aanbod en zo van de beleidsradar verdwijnen.

Bovendien sluit de ene vorm van vrijetijdsbesteding de andere niet uit. Kinderen en jongeren kunnen zowel genieten van een vrijetijdsaanbod dat expliciet aandacht besteedt aan een bepaald deelaspect van hun identiteit als van één waarin dat deelaspect naar de achtergrond verdwijnt (De Visscher, e.a., 2019).

"Sommige kinderen en jongeren beleven veel van hun vrije tijd op straat, zodat ze niet (meteen) aarden in heel gestructureerde en gereguleerde vormen van vrijetijdsbesteding. Anderen vinden wel aansluiting in een 'mainstream' sportclub of jeugd aanbod. Als er op een discrete manier rekening wordt gehouden met hun sociale positie, dan genieten ze ervan om hun talenten te ontwikkelen en om de armoede naar de achtergrond te laten verdwijnen. Maar evengoed zoeken deze jongeren (zeker vanaf de pubertijd) naar plekken waar armoede wel een thema is en waar ze zichzelf mogen zijn. Ze vinden er aansluiting bij leeftijdsgenoten en begeleiders die weten wat ze meemaken, die hen steunen en versterken. (De Visscher, e.a., 2019)

Moeilijk maar niet onmogelijk

De doelstelling 'sociale integratie' overboord kieperen, is echter geen wenselijke piste voor het jeugdwerkbeleid (De Visscher & Neyens, 2016). Onderzoek en praktijk wijzen uit dat het overbruggen van verschillen niet onmogelijk is, maar wel een specifieke aanpak en inspanning vergt: op gebied van de interactie met en tussen deelnemers, de organisatie van het aanbod en de uitstraling van de werking naar de buitenwereld (Smets, e.a., 2021). Zonder bemiddeling en begeleiding, mengen verschillende groepen zich moeilijker met elkaar en zoeken ze spontaan het comfort van een homogene groep (Van Haften, A.F., 2022). Of zoals deze praktijkwerker vertelt:

"Een jeugdwerker in een stad heeft het eigenlijk niet moeilijk om 'een' publiek te vinden. Er zijn gewoon heel veel kinderen en jongeren met niets om handen. Maar om een heterogene groep aan te spreken, dat is een ander paar mouwen, dat kost bloed, zweet en tranen. Niet alleen moet je actief nieuw volk rekruteren, maar het vergt eveneens een inspanning om de jongeren die er al zijn zover te krijgen dat ze willen proeven van een activiteit waardoor ze met iets nieuws zullen worden geconfronteerd. En het vergt eveneens een inspanning, eenmaal ze meedoen, om de conflicten die dit kan teweegbrengen te beheersen. Het vraagt geduld, flexibiliteit, doorzettingsvermogen, een hoge tolerantiedrempel voor chaos én de kracht van je overtuiging. Je moet soms actief je oordeel uitstellen en vasthouden aan een onwrikbaar geloof dat samenleven boven segregatie gaat, en dat er van iedereen iets te leren valt." (Van Craeynest, B., 2014)

Het blijft dus de wens en overtuiging van beleidsmakers om kinderen en jongeren die opgroeien in verschillende levensomstandigheden met elkaar te verbinden in een georganiseerd vrijetijdsaanbod. Het inzicht groeit echter dat dit ook kan door ontmoetingen op te zetten tussen jeugdorganisaties, jeugdwerkers en kinderen en jongeren die hun vrije tijd naast elkaar inrichten (De Visscher & Neyens, 2016).

De laatste jaren neemt het aantal projecten toe om via brugfiguren of bruggenbouwers kinderen en jongeren toe te leiden naar het jeugdwerk en de georganiseerde vrije tijd, en om de ontmoeting en interactie tussen de diverse deelnemers te faciliteren. We geven een beknopt overzicht van deze projecten en de voornaamste leerresultaten.

2. Werken met brugfiguren

Jeugdwerk bouwt bruggen

De projectoproep naar 'Verbindingsambassadeurs in het jeugdwerk' bouwt verder op verschillende eerdere initiatieven. De Vlaamse Overheid ondersteunde de afgelopen tien jaar verschillende proeftuinen en projecten die bruggen slaan tussen jeugdwerkaanbieders en kinderen en jongeren die drempels ondervinden om van het jeugdwerkeraanbod gebruik te maken. Deze initiatieven werden zowel vanuit Armoedebestrijding als Jeugdbeleid geïnitieerd, soms in onderlinge samenwerking.

- Tussen 2009 en 2011 ondersteunde de Vlaamse Overheid een tiental armoedeverenigingen om een eigen jeugdwerking uit te bouwen. Deze proeftuinen kregen als expliciete doelstelling mee om kinderen en jongeren in armoede toe te leiden naar andere jeugdwerkinitiatieven. De proeftuinen werden geëvalueerd door de toenmalige [Artesis Hogeschool](#). Uit De Marge en het Netwerk tegen Armoede schreven er deze [publicatie](#) over vanuit hun begeleidingsrol voor deze proeftuinen.
- In 2012 subsidieerde de Vlaamse Overheid vier lokale besturen (Antwerpen, Gent, Brussel en Maasmechelen) om de participatie van kansarme kinderen en jongeren aan het jeugdwerk te stimuleren. Samen met het jeugdwerk konden deze besturen een jaar lang methodieken uitwerken om kinderen en jongeren in armoede aan te trekken en te laten deelnemen aan het jeugdwerkeraanbod. De Vlaamse minister van Jeugd gaf aan Demos en VVJ (nu Bataljong) de opdracht om

de pilootprojecten in hun praktijkontwikkeling te ondersteunen en te begeleiden. De resultaten van deze begeleidingsopdracht vonden hun weg naar deze [publicatie](#).

- Tussen 2016 en 2019 kregen 19 projecten van de Vlaamse Overheid de kans om bruggen te bouwen tussen sport en jeugdwerk en gezinnen in armoede. Demos en het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid (ISB), kregen de opdracht om deze projecten te ondersteunen en hun leerervaringen vast te houden. Deze [publicatie](#) rondde de ondersteuningsopdracht af.
- Tussen 2017 en 2018 werden 12 bruggenbouwprojecten door de Vlaamse overheid gefinancierd om te verkennen wat de mogelijkheden zijn van een concept van 'bruggenbouwen' om de diversiteit in het jeugdwerk te vergroten. Onderzoekers van de AP Hogeschool begeleidden dit proces en schreven er deze [publicatie](#) over.
- Tussen 2018 en 2020 kregen 16 projecten ondersteuning van de Vlaamse Overheid om zich verder te verdiepen in het thema 'jeugdwerk en sociale integratie'. Deze projecten werkten eveneens met brugfiguren die diverse kinderen en jongeren in contact brengen met jeugdwerk en die ontmoeting faciliteren met de bestaande deelnemers. Demos kreeg de opdracht een actieonderzoek te voeren naar deze projecten en richtte zich daarbij zowel op de interacties tussen de betrokkenen op microniveau als op de gevolgen ervan op meso- en macroniveau. De onderzoeksoutput is na te lezen via [deze link](#).

Brugfiguren als beproefd instrument

Ook breder merken we een duidelijke tendens om via 'bemiddelaars' en 'bruggenbouwers' verbinding te leggen tussen maatschappelijke instellingen en de mensen die er moeilijk toegang tot vinden. Zowel binnen onderwijs, welzijn, integratie als in de vrije tijd zijn er brugfiguren aan de slag.

Onder de noemer 'bruggen bouwen' ontplooiën zich zeer uiteenlopende praktijken. Dé brugfiguur bestaat niet. Je vindt bruggenbouwers in de steden, maar ook in [rurale omgevingen](#), zoals blijkt uit het onderzoek van Samenlevingsopbouw. Zowel professionelen als vrijwilligers nemen deze rol op. De ene doet dit als hoofdjob, voor de andere is het een deeltaak. Soms is het opzet formeel en doelbewust, dan weer gebeurt het spontaan en onder de radar. De ene richt zich op volwassenen, anderen richten zich op jonge kinderen en hun gezinnen, nog anderen werken met jongeren die ze op straat aantreffen. Het [HIVA-onderzoek](#) naar het Leuvense project 'Overbruggen' schetst een goed beeld van de diverse profielen en (werk)contexten van bruggenbouwers. Via deze [publicatie](#) krijg je dan weer een goed zicht op de Gentse brugfiguren die al meer dan 20 jaar aan de slag zijn binnen het onderwijs. Ook de [integratiesector](#) bouwde veel ervaring op in het werken met brugfiguren. In Antwerpen zijn er vrijetijdsbemiddelaars aan de slag. Vrijetijdzorgorganisaties bieden [individuele trajectbegeleiding](#) aan mensen met een beperking.

Het werken met brugfiguren kadert bovendien in een bredere tendens om samenwerking en netwerkvorming te bevorderen tussen lokale actoren die betrokken zijn op de ontwikkeling van kinderen en jongeren zoals de [proefprojecten buurtgerichte netwerken](#), het Interregproject 'It takes a village to raise a child' ([VRAC](#)) naar de zogenaamde *children's zones* en de [lokale netwerkenvrijtijdsparticipatie](#). Lokale besturen krijgen binnen deze netwerken steeds vaker de regierol en ook de opvangsector krijgt in de toekomst een belangrijke web-functie op gebied van vrijtijdsparticipatie, in het kader van het Decreet Buitenschoolse opvang en activiteiten (BOA).

Geleerde lessen

Verschillende onderzoeksinstellingen onderzochten en volgden de projecten van de afgelopen jaren allemaal van dichtbij op en brachten verschillende inzichten aan die we hier kort samenvatten.

- Zowel deelnemers als aanbieders ondervinden heel wat drempels voor een vlotte deelname aan het jeugdwerk. De [onderzoeksprojecten naar de vrijetijdsbeleving](#) van kinderen en jongeren uit het afgelopen decennium versterkten en verdiepten inzichten in die drempels.
- Investeren in brugfiguren loont. Ze leveren een voelbare en positieve bijdrage aan jeugdwerkparticipatie. Ook al hebben ze een specifiek competentieprofiel en takenpakket, het zijn geen bijzondere individuen met buitengewone kwaliteiten. Het uitoefenen van deze rol vergt tijd, continuïteit en een gepaste omkadering. Brugfiguren en hun organisaties kunnen bovendien pas hun volledige potentieel bereiken als ze ingebed zijn in een breder netwerk én in een beleidsvisie -en praktijk die deze manier van werken erkent en ondersteunt.
- Brugfiguren hanteren en combineren verschillende strategieën om jongeren in contact te brengen met het jeugdwerk: individuele toeleiding, bottom-up werken, verenigingsondersteuning en netwerkvorming. Ze zetten deze in als 'schuiven op een mengpaneel', afhankelijk van de noden en mogelijkheden op het terrein.
- Brugfiguren kun je situeren tussen 'vraag' en 'aanbod' en tussen 'leefwereld' en 'systeem'. Ze leggen contacten met gezinnen in een kwetsbare positie en hun netwerk. Ze verbinden kinderen en jongeren met een aanbod in de vrije tijd. Dat gaat zowel over bestaand aanbod als nieuw aanbod op maat. Ze begeleiden niet alleen tot 'aan de deur' van het aanbod, maar ook eraan voorbij. Ze waken over de emotionele veiligheid van nieuwe en bestaande deelnemers, maar evenzeer creëren ze een speels, actief en/of uitdagend aanbod en geven ze kinderen en jongeren inspraak en (mede)eigenaarschap. Ze bewaken de vertrouwensband, faciliteren ontmoeting en bemiddelen tussen leefwerelden en referentiekaders. Wrijvingen en spanningen gaan ze niet uit de weg.
- Brugfiguren faciliteren ook samenwerking en partnerschap tussen organisaties en verbinden deze in een netwerk.

Hoewel brugfiguren een ontegensprekelijke meerwaarde kunnen betekenen voor de vrijtijdsparticipatie, botsen ze ook op grenzen en uitdagingen.

- Jeugd en jeugdwerk vormen een erg dynamisch veld, met snelle veranderingen zowel bij de deelnemers als bij de inrichters van het aanbod. Bestaande bruggen hebben nood aan goede opvolging en tegelijk duiken er voortdurend nieuwe uitdagingen en kansen op. Zo neemt de diversiteit toe, bijvoorbeeld door de komst van jonge nieuwkomers. Ook groeit de zichtbaarheid van de bestaande diversiteit, bijvoorbeeld door de grotere aandacht voor de inclusie van kinderen met een beperking. Daarnaast krijgen we steeds meer voeling met de 'diversiteit binnen de diversiteit'. Een aanpak die werkt voor jonge kinderen slaat daarom nog niet aan bij tieners en jongeren. Wie jongens bereikt heeft daarom nog geen succes bij meisjes. Het werk van de bruggenbouwer is nooit af.
- Brugfiguren vinden niet altijd toegang tot kinderen en jongeren en hun gezin. Sommige jongeren en hun gezin staan ver af van het georganiseerde vrijetijdsaanbod. Ze hebben andere zorgen aan hun hoofd of aarden niet meteen binnen het verwachtingspatroon van het bestaande aanbod. Brugfiguren slagen er doorgaans wel in om verbindingen te leggen en een bruikbaar aanbod op maat op te zetten, maar de relatie blijft precair en de stap van de jongeren naar het bredere aanbod is niet evident.
- Brugfiguren zijn niet welkom bij alle jeugdwerkaanbieders. Organisaties die vrije tijd aanbieden, komen vaak tijd en handen te kort. Hun draagkracht is beperkt, ook om zich te laten ondersteunen. Hun hoofd en agenda zitten vol. Uit het onderzoek naar twaalf bruggenbouwprojecten in het jeugdwerk leren we dat vooral organisaties met een sterke visie en kernidentiteit, een open en reflectieve cultuur en een onderhandelbare structuur een stevige basis hebben om bruggen te bouwen. *"Daar waar die basis niet stevig is, gaat veel (of alle) energie naar interne organisatieprocessen. Is de basis stevig, dan kan de focus naar het bruggenbouwen zelf gaan"* (Van Ceulebroeck & De Ceuster, 2019). Ook leerden we dat een initiële openheid niet uitsluit dat er na verloop van tijd toch weerstanden en barrières kunnen opduiken wanneer bruggenbouwers dieper doordringen van een 'niche' naar de 'kern' van organisaties.

Duurzaamheid lijkt de achilleshiel van alle bruggenbouwprojecten. We gaan er dieper op in via het volgende onderdeel van de literatuurstudie.

3. Projecten verduurzamen

Projectmatig werken blijft voor overheden en fondsen een belangrijk instrument voor de verbetering van bestaande praktijken of de ontwikkeling van nieuwe initiatieven. Projectmatig werken houdt het midden tussen procesmatig of routinematig werken en improviserend werken (Perneel & Wijnen, 2011). De grote toename aan projecten dreigt de term 'project' uit te hollen. Onder deze noemer vind je een zodanig uiteenlopende waaier aan praktijken dat het een containerbegrip is geworden (Perneel & Wijnen, 2011). Toch heeft projectmatig werken enkele eigen wetmatigheden. Eén van die eigenschappen is de tijdelijkheid ervan. Een project is per definitie eindig: het heeft een duidelijke begin- en einddatum (Van den Berg, A. e.a., s.d.).

Overheden en private fondsen financieren deze projecten in de hoop dat de geleerde lessen anderen zullen inspireren om de werkwijze over te nemen. Ook koesteren ze de wens dat het verbeterde aanbod of het nieuwe initiatief na afloop blijft bestaan. De vaste medewerkers integreren dan de nieuwe werkwijze in hun regulier aanbod. Een project zoals dat van verbindingsambassadeurs stelt echter verschillende uitdagingen op gebied van verduurzaming. Verbinden vergt immers extra personeel, nieuwe expertise, tijd, continuïteit en aangehouden inspanning hetgeen kan wringen met de kenmerken van projectmatig werken.

Projectmiddelen geven organisaties en lokale besturen de kans om bijkomende personeelstijd te creëren. De projectmedewerker neemt taken op waar de bestaande medewerkers niet toekomen. Daarnaast verwerft of implementeert de projectmedewerker nieuwe expertise. Een projectmedewerker die zowel tijdens als na het project taken en expertise wil doorgeven aan de vaste medewerkers stuit echter op de ontstaansreden van het project. De komst van de projectmedewerker creëert geen extra tijd voor de vaste medewerkers. Een mogelijke valkuil is dan ook dat vaste medewerkers des te meer zullen rekenen op de projectmedewerker die wel de tijd en deskundigheid heeft om deze taken op te nemen.

Personeelsinzet is echter een onmisbaar element in het werken met verbindingsambassadeurs. Je hebt mensen van vlees en bloed nodig om een vertrouwensband op te bouwen met vrijetijdsaanbieders en kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie. Het aangaan van relaties is een essentieel aspect van de job (Desmet & Villanueva O'Driscoll, 2019), maar is een precair proces dat tijd en continuïteit vergt (De Visscher e.a., 2019). Projectfinanciering loopt doorgaans één tot vier jaar, een looptijd die volstaat om contacten te leggen en vertrouwen te creëren, maar niet om het gewenste veranderingsproces duurzaam te verankeren. Werken met een verbindingsambassadeur vergt een langetermijnperspectief dat de looptijd van een project overschrijdt en haaks staat op de tijdelijkheid die inherent hoort bij projectmatig werken. Dit geldt niet alleen voor organisaties, maar ook voor de eindgebruikers. Een project dat afloopt zonder een betekenisvol resultaat kan leiden tot een nieuwe kwetsuur in het contact met een maatschappelijke instelling en een verminderd vertrouwen in de samenleving.

Verbinding maken met mensen in een kwetsbare positie zonder een duurzaam perspectief kan dus contraproductief blijken, zowel voor de vaste medewerkers als voor de eindgebruikers. Indien de ontwikkelde praktijk niet wordt verdergezet, blijft iedereen met lege handen achter met alle gevolgen van dien. Om het project duurzaam te verankeren, moeten organisaties en besturen dan ook op zoek naar nieuwe extra financiering om de personeelsuitbreiding aan te houden. Verschillende overheden, maar ook private fondsen versterken deze dynamiek door jaarlijks budgetten ter beschikking te stellen voor projecten die inzetten op experiment, innovatie of vernieuwing (Van den Berg, A. e.a., s.d.). En zo gebeurt het dat organisaties hun nieuwe praktijken onder een licht gewijzigde naam en/of omschrijving steeds opnieuw laten financieren met tijdelijk geld. In Nederlands onderzoek noemt men dit fenomeen de projectencarrousel (Giltay Veth, 2009). Voor de betrokken organisaties is deze carrousel geen aangenaam circuit gezien het gepaard gaat met heel wat onzekerheid en verspilde energie om telkens opnieuw financiering te zoeken voor een succesvolle praktijk.

De laatste jaren neemt het bewustzijn over de projectencarrousel toe en krijgen projectindieners het advies om doordachter en impactgerichter om te gaan met projectaanvragen (Van den Berg, A. e.a., s.d.; Van Dorsselaer, I. e.a., 2018). Een voorbeeld daarvan vinden we in een Nederlandse [denkcoefening](#) om aan de projectencarrousel te ontsnappen door in te zetten op draagvlak, resultaat, bekendheid en een financieringsmix. Ook private fondsen onderzoeken hoe ze kunnen evolueren naar een structureler partnerschap (de Jong & Kooij, 2016).

Ondanks de groeiende aandacht voor de valkuilen ervan blijft projectfinanciering stevig ingebed als beleidsinstrument. Verbindingsambassadeurs zijn een experimenteel concept en vragen tegelijk een perspectief op lange termijn. Een verbindingsambassadeur die te vroeg stopt, kan het tegenovergestelde bereiken van hetgeen hij of zij bedoelt. Dat betekent dat je niet vrijblijvend kunt inzetten op dit onderwerp. Het maakt de kwestie van verduurzaming essentieel. Zonder bijkomende investering echter kunnen lokale besturen en organisaties de verbindingsambassadeur niet in dienst houden. De projectencarrousel lonkt, maar structurele middelen over een lange tijd geven een beter antwoord op de nood aan stabiliteit en continuïteit. Alleen zijn de noden voor het (lokaal) beleid groot en de middelen beperkt. Kunnen de projecten binnen de voorziene looptijd beleidsmakers overtuigen om structurele middelen vrij te maken voor deze manier van werken? Hoe pakken ze dit aan? En welke reële mogelijkheden voor duurzame financiering zijn er op het terrein?

4. Tieners en jongeren

Verschillende projecten geven aan dat ze een verbindingsambassadeur willen inzetten om tieners en jongeren te verbinden met een georganiseerd vrijetijdsaanbod. De precieze afbakening van deze leeftijdsgroep is niet eenduidig. Vanaf welke leeftijd ben je een tiener en vanaf wanneer spreken we over jongeren? In de brede zin loopt de adolescentie van 10 tot 25 jaar. Het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) deelt de groep adolescenten op in een groep van 10 tot 13 jaar en één van 14 tot 25 jaar (Tourné & Bradt, 2019). Onderzoekscentrum Kind & Samenleving bakent haar participatietrajecten naar tieners af op de leeftijd van 12 tot 15 jaar. Een onderzoek naar de vrijetijdsbesteding van de Brusselse jeugd plaatst tieners in de leeftijdsgroep van 11 tot 14 jaar (Berten & Piessens, 2014). Het 'Kliksons' onderzoek naar tieners uit 2005 zette een digitale bevraging op bij de groep van 10 tot en met 16 jaar (De Rycke, L., e.a., 2005).

Een rode draad door verschillende van bovenstaande onderzoeken is dat de deelname aan georganiseerde vrijetijdsbesteding afneemt naarmate kinderen ouder worden. Tussen de leeftijd van 10 tot 13 jaar is 72% lid van een sportclub en 38,4% lid van een jeugdvereniging. In de leeftijdsgroep van 14 tot 25 jaar blijft 47% als deelnemer of organisator betrokken bij een sportclub. 15% blijft actief in de jeugdbeweging, 4% gaat naar een jeugdhuis en 4% neemt deel aan of organiseert een speelplein- of tienerwerking (Tourné & Bradt, 2019). De georganiseerde vrijetijdsbesteding mag dan wel afnemen, tieners en jongeren blijven sporten en vrienden ontmoeten, zij het op een informelere, ongeorganiseerde manier. Het aandeel ongeorganiseerde vrijetijdsbesteding neemt omgekeerd evenredig toe naarmate tieners en jongeren ouder worden (Tourné & Bradt, 2019).

Tieners en vrije tijd

De periode tussen ongeveer twaalf en vijftien jaar kenmerkt zich als een overgangperiode van een meer georganiseerde naar een meer ongeorganiseerde vorm van vrijetijdsbesteding. De vrijheid van tieners neemt toe, maar ze zijn nog steeds afhankelijk van de goedkeuring van hun ouders. Hun autonome mobiliteit vergroot en hun actieradius breidt uit, maar ze zijn nog steeds gebonden aan het beschikbare aanbod in de buurt (De Rycke, L., e.a., 2005; Kind en Samenleving, 2019). Tieners voelen zich dan wel te oud om te spelen, ze hebben nog steeds nood aan meer afgebakende activiteiten om af te spreken met vrienden. Samen dingen doen, vormt het kader voor ontmoeting.

"Met vrienden afspreken is bij uitstek de meest terugkerende vraag van zowel jongeren, tieners als kinderen. Bij jongeren is die focus op leeftijdsgenoten meer gericht op informele activiteiten in ongestructureerde settings (naar een fuif, discotheek, concert of festival gaan, iets gaan drinken op café, etcetera) terwijl bij tieners en kinderen deze focus eerder gericht is op buiten- en sportactiviteiten (buitenspelen met vriendjes, fietsen, skaten of voetballen op straat/in het park/op een buurtpleintje, naar het zwembad gaan)." (Berten & Piessens, 2014)

Tieners voelen zich [te oud voor het speelplein en te jong voor het jeugdhuis](#), ze schrijven een meer georganiseerd aanbod dan ook niet af. Ze verlangen naar een aanbod dat qua inhoud meer op hun maat is, met duidelijke activiteiten zoals schaatsen of een pretpark bezoeken, en dat qua organisatie een meer informele en vrijblijvende aanpak hanteert. Ook als tieners elkaar ontmoeten in de openbare ruimte is er nood aan een afgebakende en beschutte ruimte (De Rycke, L., e.a., 2005). De laatste jaren is er groeiende aandacht voor het verlenen van [inspraak](#) aan tieners en het versterken van tienervriendelijke mobiliteit onder de noemer [tienersweefsel](#). Het effectief inrichten van een activiteiten aanbod en ontmoetingsplekken op maat van tieners kent een wisselend succes en blijft een steevaste [uitdaging](#).

Verbindingsambassadeurs met de missie om tieners die nog niet eerder deelnamen aan georganiseerde vrije tijd te verbinden met een vrijetijdsaanbod, staat een moeilijke taak te wachten. Net op de leeftijd waarop tieners meer autonomie krijgen om hun vrije tijd zelf vorm te geven, kan een georganiseerd aanbod voor hen aanvoelen als een stap terug. Bovendien liggen bestaande groepen op deze leeftijd in een duidelijke plooi, wat het voor nieuwelingen moeilijker kan maken om aansluiting te vinden. Tieners richten zich ook op de eigen identiteitsontwikkeling wat het moeilijker kan maken om in deze levensfase jongeren samen te brengen die opgroeien in verschillende levensomstandigheden.

"Voor tieners is diversiteit misschien het moeilijkst. Ze liggen in de knoop met zichzelf en de wereld en beschikken over hersenen die nog niet in staat zijn om empathie te voelen. Het is de periode bij uitstek in hun leven waarin zij het belangrijk vinden om tijd door te brengen met hun 'peers'. Hoe nauw of hoe ruim die peers worden ingevuld, daar kan je als jeugdwerker wel iets mee doen." (Van Craeynest, B., 2014)

Welk activiteiten aanbod en welke vormen van instuif bieden deze groep voldoende veiligheid en vrijheid om er zich thuis te voelen? Kunnen verschillende smaken en interesses naast elkaar vorm krijgen, zonder dat de ene de andere domineert maar ook zonder dat je een anonieme of steriele plek creëert waar niemand zich nog thuis voelt? Hoe begeleid je een diversiteit aan interesses en noden en wensen?

Jongeren toeleiden

Jongeren kunnen als deelnemer aansluiten bij een jeugdhuis of een andere vorm van open jeugdwerk voor en door jongeren, zoals zelforganisaties, jeugdcentra of jeugdclubs. Ook hobbyverenigingen, verenigingen die anderen helpen en zich inzetten voor het milieu, dierenrechten of duurzame voeding winnen aan populariteit naarmate jongeren ouder worden (Tourné & Bradt, 2019). In sport- en jeugdverenigingen kunnen jongeren nog terecht als trainer of animator. Andere mogelijkheden om als vrijwilliger mee te werken, zijn eerder schaars. Jongeren kunnen ook initiatief nemen om zelf een werking op te starten.

Voor jongeren kan een open jeugdwerking of rol als animator een (her)nieuw(d)e kans zijn om aan te sluiten bij een georganiseerd vrijetijdsaanbod. Ze kunnen als deelnemer aansluiten bij een werking, maar ook de rol van organisator en begeleider leren opnemen. Ook het praktisch werk dat hoort bij de organisatie van een evenement kan jongeren aanspreken. Niet alle jongeren beschikken echter over de nodige tijd, draagkracht en competenties om zelf een aanbod te organiseren (Desmet & Villanueva O'Driscoll, 2019) of om de rol van begeleider op te nemen. Medeorganisatoren en -begeleiders die wel hun jeugd doorbrachten in een georganiseerde vrijetijdsbesteding, vertrekken bovendien vanuit gedeelde referentiekaders en vanzelfsprekendheden. Ze hebben zich allerlei gewoontes en gebruiken eigen gemaakt, zijn vertrouwd met de werkwijze en het jargon van het georganiseerde aanbod, ze delen smaken en interesses, kennen het verloop van de meeste activiteiten en beschikken over de nodige (spel)bagage. Dat kan het moeilijk maken voor jongeren die pas op deze leeftijd instappen in een georganiseerd aanbod. Extra aandacht voor het onthaal en de begeleiding van deze jongeren kan dan nodig zijn, maar is niet altijd aanwezig, omdat de organisatoren deze nood niet aanvoelen of incalculeren in hun werking.

Hoe vergaat het jongeren die pas op zestien jaar of ouder instappen in een georganiseerd jeugd aanbod? Vinden ze hun weg naar en in het open jeugdwerk? Organiseren ze zelf een aanbod of worden ze animator? Welke steun hebben ze daarvoor nodig?

5. Jonge nieuwkomers en hun vrije tijd

Verschillende onderzoeken wijzen op het belang van vrijetijdsbesteding voor jonge nieuwkomers (De Clerck, e.a., 2014; Pissens, e.a., 2019; van Daele & Piessens, 2021). Vrije tijd draagt bij aan het welbevinden: kinderen en jongeren kunnen even ontspannen, weg van de dagelijkse stress die hun onzekere levensomstandigheden met zich meebrengt. Vrije tijd versterkt ook de ontwikkeling van jonge nieuwkomers. Ze kunnen Nederlands oefenen in een informele omgeving en ze kunnen hun talenten en interesses ontdekken en ontplooien. Vrije tijd helpt hen bij de uitbouw van een netwerk en het vergroten van sociale steun. Deelname aan vrijetijdsaanbod steunt kinderen en jongeren

ook om hun plaats te vinden in de samenleving, iets wat voor anderstalige nieuwkomers niet vanzelfsprekend verloopt.

"Participatie aan de samenleving is voor anderstalige nieuwkomers niet evident: zij moeten vaak volledig nieuwe sociale netwerken uitbouwen, in een onbekende omgeving die gekenmerkt wordt door een andere omgangstaal en andere maatschappelijke afspraken en conventies. Tegelijkertijd proberen nieuwkomers transnationale contacten en sociale contacten met familie en vrienden in het land van herkomst (en andere landen) te bestendigen." (Pissens, e.a., 2019)

Groeiende aandacht

Hoewel het beleid en de praktijk de jeugdwerkingen al eerder attendeerden op deze doelgroep en er reeds langer [projecten](#) lopen, nam de aandacht voor jonge nieuwkomers de laatste jaren sterk toe, onder andere door de grotere instroom van jonge nieuwkomers vanuit conflictgebieden zoals Syrië, Afghanistan en Oekraïne. Initiatieven zoals [Wereldspelers](#) en jeugdwerkorganisaties zoals Tumult en Jeugd Rode Kruis namen gerichte initiatieven voor deze doelgroep en ontwikkelden kennis en *know how* over een [spelaanbod](#) en [begeleidingshouding](#) op maat van jonge nieuwkomers. Ook [lokale besturen](#) nemen regelmatig initiatieven en krijgen hiervoor passende [ondersteuning](#). In het kader van hun onderzoek naar de beleving van kinderen op de vlucht bundelden Siska van Daele en An Piessens uiteenlopende praktische bronnen in een overzichtelijke [bibliotheek](#).

Ondanks de vele inspanningen nemen jonge nieuwkomers nog steeds minder deel aan georganiseerde vrijetijdsbesteding dan hun leeftijdsgenoten (Pissens, e.a., 2019). Verschillende drempels staan vrijetijdsparticipatie in de weg.

Drempels voor participatie

Jonge nieuwkomers botsen op de versnippering en een gebrek aan transparantie van het bestaande aanbod. Ze vinden moeilijk hun weg in het aanbod en krijgen onvoldoende bruikbare informatie op maat. Wanneer ze toch een aanbod hebben gevonden, stoten ze vaak op administratieve en financiële drempels. In het gezin zelf zijn er ook andere prioriteiten dan vrijetijdsbesteding. Het schoolse leren en het leren van de Nederlandse taal staan voorop. Ouders beschouwen vrijetijdsactiviteiten soms eerder als een luxeproduct, zeker als het gaat om activiteiten waar men minder vertrouwd mee is. Kinderen en jongeren hebben andere zorgen en grotere verantwoordelijkheden ten aanzien van de familie en het huishouden. Ze moeten sneller competent en volwassen worden in hun dagelijks leven dan de meeste leeftijdsgenoten (Pissens, e.a., 2019).

Kinderen en jongeren botsen ook op taalbarrières. Ze stellen de vrijetijdsbesteding uit, omdat ze vinden dat ze het Nederlands onvoldoende machtig zijn om eraan deel te nemen. Ze voelen zich angstig of onzeker door hun gebrekkige taalbeheersing en zijn bang dat anderen hen vreemd vinden als anderstalige nieuwkomer. Ze geven de voorkeur aan een formele manier om Nederlands te leren alvorens ze zich wagen aan informele leercontexten. Symbolische drempels verhinderen dan de participatie. De onzekerheid of schaamte over de eigen leefsituatie leidt tot de gedachte dat bepaalde vrijetijdsbestedingen niet is voor 'mensen zoals wij', wat leidt tot zelfcensuur.

Wanneer kinderen en jongeren niet deelnemen is dat niet zozeer een bewuste keuze, maar eerder het resultaat van een aangevoelde afstand tussen de eigen leefsituatie en het vrijetijdsaanbod.

Kinderen en jongeren die in een asielcentrum verblijven, ervaren bijkomende drempels (Pissens, e.a., 2019; van Daele & Piessens, 2021). In het centrum missen kinderen en jongeren bijvoorbeeld toegang tot de ruimte en het materiaal om hun informele vrije tijd in te vullen. Voor de georganiseerde vrijetijdsbesteding in het centrum zijn ze eerder afhankelijk van het toeval en van de *goodwill* van interne en externe begeleiders. Ze genieten van het aanbod dat voorhanden is, maar ondanks de vele inspanningen van begeleiders hebben ze nood aan ge diversifiëerdere en leeftijdsspecifiekere materialen en activiteiten in hun directe leefomgeving, zeker in het weekend en de schoolvakanties wanneer er veel vrije tijd voorhanden is. Sommige kinderen en jongeren nemen buiten het centrum deel aan een georganiseerd vrijetijdsaanbod. Centra gaan samenwerkingsverbanden aan en faciliteren participatie buitenshuis, maar voor kinderen sluit het aanbod niet altijd aan bij hun interesses of ze voelen er zich niet welkom. Kinderen en hun gezinnen stoten op allerhande sociale, culturele, organisatorische en financiële drempels.

Ze vinden moeilijk de weg naar het aanbod en eens ze het gevonden hebben, stellen het gemengde spel, de benodigde uitrusting en de inschrijfgelden zich vaak als mogelijke obstakels. Jongere kinderen hebben altijd een volwassene nodig om de formele vrije tijd voor hen te ontsluiten en zowel de ouders als de begeleiders kunnen die rol niet altijd opnemen (van Daele & Piessens, 2021).

DEEL 3: BEGELEIDINGS- EN ONDERZOEKSOPDRACHT

1. Begeleidingsopdracht

De Vlaamse overheid vertrouwdde een begeleidings- en onderzoeksopdracht naar de negentien projecten toe aan het Onderzoekscentrum Pedagogie in Praktijk van de Karel de Grote Hogeschool (KdG). De opdracht bestond uit drie onderdelen.

1. Begeleiden van de projecten via individuele bezoeken en 'levende netwerken' die openstaan voor een breder publiek.
2. Opmaken van een rapport met hierin:
 - Inventarisatie van knelpunten en successen per project met bijzondere aandacht voor hoe men de samenwerking lokaal bestuur/jeugdvereniging ervaart.
 - Een link met de resultaten uit eerdere projectoproepen.
 - Analyse van de beoogde doelstellingen per project en een samenvatting over de projecten heen. Dit is zowel een kwantitatieve (hoeveel kinderen en jongeren bereikten we) als een kwalitatieve analyse (kwaliteit van de toeleiding, duurzaamheid, mogelijke knelpunten, *good practices*,...)
 - Beleidsaanbevelingen.
3. Aanbieden van een praktische tool waar verschillende organisaties gebruik van kunnen maken. Deze tool houdt rekening met de verschillende snelheden van organisaties en bouwt verder op de bevindingen uit eerdere projecten en bestaande tools.

2. Onderzoeksvragen

De projectoproep naar 'Verbindingsambassadeurs in het jeugdwerk' bouwt verder op verschillende eerdere initiatieven en sluit aan bij een brede tendens om via 'bemiddelaars' en 'bruggenbouwers' verbindingen te leggen tussen maatschappelijke instellingen en de mensen die er moeilijk toegang tot vinden. In ons onderzoek gaan we na hoe deze projecten zich verhouden tot eerdere projecten binnen en buiten het jeugdwerk. Welke overeenkomsten en verschillen merken we? Kunnen we de bestaande bevindingen bevestigen en/of verder aanvullen? Onderscheiden we oplossingsgerichte strategieën? Daarnaast zien we in deze nieuwe oproep ook aanvullende leerkansen.

- Terwijl eerdere projecten zich vaak bevonden op het kruispunt van jeugdwerk en armoedebestrijding, gaat het nu om een samenwerking tussen integratie- en jeugdbeleid. Dat kan de bestaande kennis verruimen, het lokaal partnernetwerk verder versterken en de toepasbaarheid van deze werkwijze vergroten.
- Hoewel de oproep ruimer ging dan dat, richten verschillende projecten zich expliciet op tieners en jongeren enerzijds en op jonge nieuwkomers anderzijds: twee groepen die bruggenbouwprojecten nog maar zelden betrokken. Ook de grotere betrokkenheid van jeugdhuisen kan zorgen voor een verdere verbreding van de bestaande kennis. Bovendien is het interessant dat (jonge) nieuwkomers zelf een rol kunnen opnemen als verbindingsambassadeur.

- De sterke betrokkenheid van lokale besturen biedt verschillende kansen om het thema 'verduurzaming' onder de loep te nemen. Ook de grote variatie aan deelnemende besturen, van kleine gemeenten tot centrumsteden, creëert een breed arsenaal aan mogelijkheden voor verduurzaming.

Voor de kwalitatieve analyse over de betrokken projecten heen, schoven we drie specifieke **onderzoeksthema's** naar voor, die we ook gebruikten als kapstok voor de bijeenkomsten van het levend netwerk.

1. Verbindingsambassadeurs naar **tieners en jongeren**

- Welke organisatievormen van jeugdwerk werken voor tieners en jongeren?
- Hoe verbind je tieners en jongeren duurzaam met dit soort aanbod?
- Hoe kan je van daaruit ook verbindingen leggen met andere vormen van jeugdwerk?

2. Verbindingsambassadeurs naar **jonge nieuwkomers**

- Welke noden hebben nieuwkomers aan laagdrempelig onthaal en opbouw van vertrouwen? Wat zijn aandachtspunten voor ontvangende organisaties?
- Hoe maak je nieuwkomers wegwijs in het lokale aanbod?
- Welk jeugdwerkaanbod is bruikbaar voor hen vanuit hun levensomstandigheden en noden?
- Hoe ga je van laagdrempelige initiatieven naar duurzame participatie? Welke drempels liggen er en hoe slecht men deze?
- Welke rollen nemen vrijwilligers op en welke ondersteuning krijgen ze? Hoe verhouden vrijwillige en professionele inzet zich tot elkaar? Welke rollen nemen nieuwkomers zelf op en welke ondersteuning krijgen ze?

3. Kunnen **lokale besturen** verbindingsambassadeurs een duurzame toekomst geven?

- Hoe besteed je reeds van bij het begin aandacht aan de verduurzaming van je project?
- Welke mogelijkheden hebben lokale besturen tot duurzame financiering en wat hebben ze nodig om deze keuze te maken?
- Hoe kan de samenwerking tussen diensten en cofinanciering vanuit verschillende beleidsdomeinen een structureel perspectief bevorderen?
- Hoe kan men de opgedane kennis bewaren en duurzaam inbedden?
- Hoe kunnen lokale besturen informele brugfiguren erkennen en ondersteunen?
- Hoe vindt en ondersteunt een bestuur vrijwilligers om de rol van verbindingsambassadeur op te nemen?
- Hoe kunnen netwerken en brugfiguren elkaar versterken en welke (regie)rol kan een lokaal bestuur hierin opnemen?

We maken een onderscheid tussen 'kleinere en middelgrote gemeenten' enerzijds en 'centrumsteden en steden' anderzijds. Zowel de uitdagingen als de beschikbare hulpbronnen kunnen namelijk sterk verschillen tussen lokale besturen.

3. Aanpak van de begeleidings- en onderzoeksoopdracht

Interviews

We namen van alle projecten twee keer een semigestructureerd interview af. De eerste reeks vond plaats in levenden lijve tussen oktober 2021 en januari 2022, de tweede reeks verliep online van oktober 2022 tot februari 2023. We interviewden telkens de projectmedewerker(s), in een aantal gevallen vergezeld door een leidinggevende of een medewerker van het lokaal bestuur. Deze interviews verwerkten we tot een praktijkbeschrijving die we voorlegden aan de projecten voor een *membercheck* (Carlson, 2010) en na goedkeuring publiceerden op:

<https://www.kdg.be/onderzoek/projecten/verbindingssambassadeurs-voor-het-jeugdwerk>.

Levend netwerk

We organiseerden zeven bijeenkomsten van het levend netwerk, verspreid over de looptijd van het project en verschillende locaties in Vlaanderen. De term 'levend netwerk' wijst erop dat de bijeenkomsten niet enkel openstaan voor de deelnemende projecten: ook andere organisaties met interesse zijn welkom. De bijeenkomsten maakten we bekend bij een ruimer publiek en ook de ingediende projecten die geen subsidie kregen, ontvingen een uitnodiging om deel te nemen aan het levend netwerk.

Datum	Onderwerp	Locatie	#deelnemers	#inschrijvingen
18/03/2022	Tieners en jongeren	Sint-Niklaas	20 deelnemers	27 inschrijvingen
19/04/2022	Verduurzaming in kleine en middelgrote gemeenten	Asse	9 deelnemers	13 inschrijvingen
12/05/2022	Jonge nieuwkomers	Mechelen	16 deelnemers	17 inschrijvingen
14/06/2022	Verduurzaming in centrumsteden en steden	Kortrijk	6 deelnemers	9 inschrijvingen
10/11/2022	Bespreken tussentijds rapport - postersessie	Leuven	12 deelnemers	14 inschrijvingen
15/12/2022	Evaluatie van de projecten	Gent	15 deelnemers	17 inschrijvingen
19/01/2023	Feedback op de bevindingen - Aanbevelingen formuleren	Antwerpen	14 deelnemers	18 inschrijvingen

Op twee projecten na (Hasselt en Torhout) namen alle projecten minstens eenmaal deel aan het levend netwerk. Sommige projecten waren op bijna alle bijeenkomsten aanwezig. De geografische afstand speelde vermoedelijk een rol in de deelname. Daarom probeerden we de locaties te spreiden, maar konden helaas niet alle afstanden overbruggen.

De eerste vier bijeenkomsten baseerden we op onze onderzoeksthema's. Door een terugval in het aantal deelnemers, kozen we daarna voor een breder thema om een

grotere groep aan te spreken. Deze aanpassing werkte en voor de laatste drie bijeenkomsten tekenden er terug meer deelnemers present.

Zoals vermeld stonden de bijeenkomsten in principe open voor iedereen die geïnteresseerd was in het onderwerp. Tijdens de eerste samenkomsten bereikten we ook effectief mensen van buiten de projecten. Na verloop van tijd bereikten we enkel de projectmedewerkers. Er groeide een vrij vaste groep die bijna elke keer deelnam, telkens aangevuld met occasionele deelnemers. Op elke locatie nam één van de projecten de rol op van gastorganisatie en gingen we uitgebreid in op de aanpak van dit project. We maakten van elke bijeenkomst een gedetailleerd verslag.

Stuurgroep en klankbordgroep

Er werd een stuurgroep samengesteld met medewerkers van de bevoegde administraties en kabinetten. Deze groep kwam vier keer samen om het verloop van de begeleidingsopdracht te bespreken en eventueel bij te sturen. Tweemaandelijks bezorgden we een stand van zaken aan de Vlaamse overheid.

We stelden ook een klankbordgroep samen met mensen uit onderzoek, praktijk en beleid: Dirk De Cock (AGII), Ayham Salloum (PIN vzw), Chris Peeters (VVSG), Tina Schuermans (Ambrassade), Wouter Vanderstede (Kind & Samenleving), Sineray Karaca & Pamela Baruti (Formaat), Minne Huysmans (VUB), An Piessens (KdG) en Gunilla de Graef (KdG). Deze groep kwam drie keer samen om input en feedback te geven.

Kwalitatieve analyse

We voerden een thematische analyse uit op de beide interviews die we van elk project afnamen (38 in totaal) en de verslagen van de zeven bijeenkomsten van de levende netwerken. Doorheen de interviews en verslagen ontdekten we een aantal terugkerende thema's:

- We onderscheidden gedeelde argumenten en motieven over het belang en de meerwaarde van georganiseerde vrije tijd.
- We onderscheidden zes strategieën waar verbindingsambassadeurs op inzetten.
- We vonden verschillende manieren om de verduurzaming van het project te bevorderen.
- We vonden gedeelde ervaringen in het bereiken van twee specifieke doelgroepen: tieners en jongeren enerzijds en jonge nieuwkomers anderzijds.

Kwantitatieve analyse

In functie van de kwantitatieve analyse vroegen we de projecten om een activiteiten- en effectendagboek bij te houden naar analogie met een eerder onderzoek (Vermeersch, L., e.a., 2021). In het activiteitendagboek konden projecten per activiteit het aantal deelnemers registreren samen met een korte evaluatie. In het effectendagboek konden de projecten verwachte en onverwachte gevolgen van hun inspanningen noteren en attribueren. Omwille van de toen geldende coronamaatregelen stelden we de dagboeken online voor. We namen de presentatie op en stelden deze achteraf digitaal ter beschikking van de projecten.

Tijdens het eerste interview met de projecten werd duidelijk dat er weinig animo was voor de dagboeken. Sommige projecten gaven aan dat ze een eigen methode verkozen om activiteiten te registreren zoals een Excelbestand of een CRM-systeem. Voor zover we weten hebben drie projecten gebruik gemaakt van het activiteitendagboek. Het effectendagboek werd niet gebruikt.

We kozen ervoor om de vragen uit het activiteiten- en effectendagboek op te nemen in de twee interviews die we afnamen van elk project. Tijdens deze interviews bleek het echter moeilijk voor de projecten om volledige en definitieve cijfers mee te geven. Hierop beslisten we om na afloop van de projecten de eindrapportage aan de Vlaamse Overheid op te vragen. Alle projecten stemden in met dit verzoek. Op deze manier konden we kwantitatieve data verzamelen, maar de cijfermatige rapportage liep niet voor alle projecten gelijk. Dit bemoeilijkte een volledige analyse.

Bovendien is het niet duidelijk hoe de projecten bepaalde begrippen precies hebben gedefinieerd. Wanneer registreer je bijvoorbeeld een 'geslaagde toeleiding'? Telt een toeleiding naar een jaarwerking daarin evenveel als een toeleiding naar een afgebakend initiatief zoals een zomerschool of een sportkamp? Tot slot zitten er ook verschillen in de intensiteit van zo'n begeleiding. Sommige gezinnen hebben voldoende aan informatie op maat, andere vergen een goed omkaderde introductie tot een intense en langdurige opvolging. Tellen deze begeleidingen allemaal evenveel mee?

Ondanks de beperkingen konden we toch verschillende kwantitatieve data verzamelen en analyseren. We bekeken het budget en de besteding ervan, onderzochten het bereik van de verbindingsambassadeur aan de vraag- en aanbodzijde en gingen na hoe projecten inzetten op verduurzaming.

DEEL 4: BEVINDINGEN

1 KWALITATIEVE ANALYSE

Op basis van de interviews stelden we van elk project een praktijkbeschrijving op. In de volgende tabel geven we een overzicht van de projecten met in de rechter kolom een link naar de beschrijving. De meeste projecten richtten zich op een gemeente. Soms was het lokaal bestuur de initiatiefnemer en trekker. Tussen haakjes vermelden we als een jeugdwerkorganisatie trekker was. Twee Vlaamse jeugdwerkorganisaties richtten een project in over meerdere gemeenten heen.

Antwerpen (PSC)	Wegen banen voor jonge niet-begeleide nieuwkomers door bruggen te slaan tussen jeugd- en welzijnswerk
Asse	Conn-action
Brussel (Groep INTRO)	OKAN Plus
Diest (Arktos)	Connect Yourself!
Duffel	Verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk
Gent (Tumult)	Komeet Gent
Halle	(H)allemaal verbindingen
Hasselt (Arktos)	Radio Hertz
KLJ	KLJ Connect
Kortrijk	Verbindt eer ge begint
Leuven	Meer rolmodellen en diversiteit in jeugdbeweging en speelpleinwerking
Lokeren	Tieners in Lokeren: vrijheid in vrije tijd
Mechelen	Jeugdwerk voor Alleman 3.0
Ronse (LEJO)	Ambassadeurs 9600, van én voor de jongeren van Ronse
Sint-Niklaas (Groep INTRO)	Connect & Stick
TARL	Navigate You(th) in TARL
Torhout	Jeugdopbouwwerker Torhout
VDS	Project DNA – De Nieuwe Animatoren
Vilvoorde	Verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk

De negentien projecten tonen een aantal grote onderlinge verschillen op vlak van:

- **Geografische afbakening:** gaande van een wijk in een gemeente over een volledige (centrum)stad tot in principe heel Vlaanderen.
- **Afbakening van de doelgroep:** van een specifieke groep (bijvoorbeeld OKAN-jongeren) tot een bredere groep (bijvoorbeeld tieners en jongeren die hun vrije tijd doorbrengen in de publieke ruimte).
- **Afbakening van de aanbieders:** van één specifiek jeugdhuis tot het hele vrijetijdsaanbod van de gemeente (jeugd, sport en cultuur).
- **Doelstellingen:** outreachend werken, ondersteunen vanuit specifieke initiatieven, bijkomend aanbod creëren, kennis maken met het bestaande aanbod, toeleiden naar het bestaande aanbod, verenigingen ondersteunen, analyses

maken en onderzoek voeren, samenwerking en netwerkvorming opzetten, structureel beleid vormgeven.

- **Vertrekpunt:** van pionierswerk tot vertrekken van een solide basis, van plekken met nauwelijks aanbod en weinig partners tot plekken met een rijk aanbod en veel (potentiële) partners, van een negatieve voorgeschiedenis ombuigen tot verder bouwen op een positief verhaal.
- **Meevallers/tegenvallers:** twaalf van de negentien projecten kenden personeelsperikelen, verschillende projecten ondervonden moeilijkheden in de werking waar het project op was gericht, onder andere door de heropstart na de coronacrisis.

De negentien projecten tonen aan dat je op heel verscheidene manieren invulling kan geven aan het concept 'verbindingsambassadeur', in uiteenlopende contexten en met verschillende snelheden. Het is een troef dat we hierdoor een breed palet kunnen aanbieden als inspiratie voor lokale besturen en jeugdwerkinitiatieven. Een nadeel kan zijn dat dit ons bemoeilijkt om door de bomen het bos nog te zien. We vonden vier invalshoeken om uitspraken te doen over de verschillende projecten heen:

1. We onderscheidde gedeelde argumenten en motieven over het belang en de meerwaarde van georganiseerde vrije tijd.
2. We onderscheidde zes strategieën waar verbindingsambassadeurs op inzetten.
3. We vonden verschillende manieren om de verduurzaming van het project te bevorderen.
4. We vonden gedeelde ervaringen in het bereiken van twee specifieke doelgroepen: tieners en jongeren, en jonge nieuwkomers.

Deze invalshoeken vormen de structuur van onze kwalitatieve analyse. In dit hoofdstuk staan we eerst stil bij de meerwaarde die de projecten toekennen aan vrijetijdsparticipatie. Daarna bespreken we de verschillende strategieën en hun onderlinge samenhang. Tot slot gaan we dieper in op de specifiekere thema's waar deze projecten op inzetten.

Door deze grote verscheidenheid moeten we wel voorzichtig zijn met onze bevindingen. Voor sommige uitspraken is de empirische grond beperkt. We baseren ons af en toe op uitspraken die we maar in enkele projecten terugvonden. Waar mogelijk vullen we deze uitspraken aan met bevindingen uit ander onderzoek, maar in het algemeen is enige voorzichtigheid geboden.

1.1 Over het belang van vrijetijdsbesteding

Het recht op spel, rust en ontspanning is een kinderrecht zoals omschreven in artikel 31 van het [IVRK](#). In onze gesprekken met de verbindingsambassadeurs en tijdens de bijeenkomsten van het levend netwerk kwam het belang hiervan geregeld ter sprake. Deels als beweegreden van de verbindingsambassadeur om dit project uit te voeren en vol te houden, deels als argumentatie om gezinnen te overtuigen van de meerwaarde van een georganiseerde vrijetijdsbesteding in het algemeen en van jeugdwerk in het bijzonder.

Om dit belang kracht bij te zetten, organiseerden de verbindingsambassadeurs in Mechelen in samenwerking met Karavaan verschillende focusgroepen met jongeren uit het jeugdwelzijnswerk en de OKAN-werking over de impact van vrijetijdsbesteding. We nemen het [rapport](#) van dit onderzoek als uitvalsbasis om de uitspraken van de verbindingsambassadeurs te ordenen.

Uit de verschillende gesprekken halen we vijf elementen die (de toeleiding naar) vrijetijdsbesteding de moeite waard maken:

- 1) Kinderen en jongeren vinden er ontspanning.
- 2) Ze kunnen er nieuwe ervaringen opdoen, talenten ontdekken en ontwikkelen en groeien als persoon.
- 3) Ze maken vrienden en bouwen een netwerk uit.
- 4) Ze horen erbij en verwerven een plaats in de samenleving.
- 5) Ze kunnen er experimenteren in een veilige context.

Eén van de verbindingsambassadeurs vat het belang van vrije tijd mooi samen:

"Het recht op vrije tijd staat in de Universele Verklaring van de Rechten van het Kind, maar er wordt zoveel van hen verwacht dat hun jeugd vaak niet zorgeloos is. In de vrije tijd kunnen kinderen en jongeren nochtans hun zorgen even aan de kant zetten. Ze spreken en oefenen Nederlands op een recreatieve manier, maar bovenal kunnen ze zich ontspannen. Ze kunnen er een netwerk uitbouwen, zowel met jongeren die hier geboren zijn als met andere jonge nieuwkomers, en ze maken deel uit van de samenleving. Ze kunnen hun talenten ontdekken en versterken, en ze vinden er mogelijkheden om initiatief te nemen en te experimenteren die je daarbuiten niet vindt." (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

1.1.1 Ontspannen

Kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie hebben zorgen aan hun hoofd en groeien op in omstandigheden die hen op de proef stellen. Vrijetijdsbesteding biedt dan momenten van ontspanning.

"OKAN-jongeren zijn heel fel gefocust op hun opleiding. Ik vraag dan wel eens: "Wat doe je in het weekend?" Studeren is dan het antwoord. Even ontspannen zit er niet in. Dat zit er bij hen van thuis uit echt in gedrild: wij moeten vooruitgang maken. Daarna mogen we pas toffe dingen doen." (Verbindingsambassadeur Groep INTRO Brussel)

"Er komen veel jongeren met dringende vragen. Als je prioritaire zorg is: zal mijn familie ooit naar hier kunnen komen, dan wil je daar eerst een oplossing voor zoeken. Als jongeren vragen hebben over hun administratie, dan moet je hen eerst het gevoel geven: dit wordt behandeld. Pas dan is hun hoofd voldoende vrij voor andere dingen. Ze zijn dan veel meer geneigd om ergens mee naartoe te gaan, omdat de grootste prioriteit van de baan is. Nu kunnen ze even aan zichzelf denken. De meeste jongeren worden naar hier gestuurd om geld te verdienen om terug te sturen. Dus er ligt veel druk op hen en ze zijn niet meteen geneigd om te zeggen: ik wil 'ns een keertje gaan fietsen. Dat heeft wat tijd nodig. Je moet hen

uitleggen: je hebt nu zoveel stress, dat is niet gezond, we gaan even wandelen, even rusten.” (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

“Jongeren kunnen ook eens weg uit het isolement van thuis of de voorziening. Het doet jongeren deugd om hun gedachten te verzetten. Mensen in een asielprocedure hebben een hoofd vol onzekerheden. En als het op school of thuis niet zo heel goed loopt, dan is er nog een plek waar het wel goed gaat, waar je jezelf kan zijn en een succeservaring kan opdoen.” (Verbindingsambassadeur Sint-Niklaas)

1.1.2 Nieuwe ervaringen opdoen, talenten ontplooiën, groeien als persoon

Naast de leerkansen op school, thuis en in de buurt, biedt de vrije tijd bijkomende mogelijkheden om nieuwe dingen te leren kennen en ook jezelf beter te leren kennen en ontplooiën.

“In eerste instantie willen we de leefwereld verbreden zodat de jongeren ook mensen ontmoeten van buiten de wijk. Het aanbod van Arktos heeft z’n beperkingen en er zijn zoveel organisaties met een andere specialiteit. Onze jongeren hebben ook verhalen en talenten. Dus is het waardevol dat ze zich als persoon verder ontwikkelen en versterken, dat ze meerdere organisaties kennen en dat ze het gemakkelijker vinden om ook die stap te kunnen zetten.” (Verbindingsambassadeur Arktos Hasselt)

“Het (jeugdwerk) is echt een plaats waar ze zichzelf kunnen ontdekken. Er zijn jongeren die bezig zijn met muziek, maar helemaal niet weten dat er zoiets bestaat als een jeugdhuis met een dj-tafel. Daar kunnen ze muziek spelen onder leeftijdsgenoten. Zo leer je ook jezelf kennen en daag je jezelf uit om bij te leren.” (Verbindingsambassadeur Sint-Niklaas)

“Bij een club kan je veel leren. Ik ben nooit bij een club geweest. Mijn zoon wel en ik heb gevoeld wat dat bijbrengt. Hij leert zoveel meer dan iemand die niet bij een club is: alleen zijn gerief klaarzetten, vroeg gaan slapen en vroeg opstaan, want de match is om acht uur. Hij leert op tijd komen, respect hebben, ...” (Verbindingsambassadeur Ronse)

“OKAN’ers zijn aan het begin van hun traject superverlegen, ze hebben weinig taal, ze hebben een laag zelfbeeld. Participeren aan de samenleving, ook in hun vrije tijd, is vaak de eerste stap. Ze bloeien echt open en groeien als persoon, niet alleen op vlak van netwerk, maar ook qua taal en zelfvertrouwen.” (Medewerker Groep INTRO)

“Ik heb meer geleerd in de Chiro dan op school. Als je vier jaar leiding bent, leer je onwaarschijnlijk veel. Je leert in groep omgaan, je leert met mensen omgaan, leiding geven, verantwoordelijkheden nemen, dingen organiseren. Dus dat zijn dingen die ik iedereen wil aanbieden.” (Medewerker jeugddienst Mechelen)

1.1.3 Netwerk uitbouwen en vrienden maken

Door de intense samenwerking, bouw je relaties op en smeed je hechte vriendschappen.

"Mijn beste vrienden zijn mijn vriendinnen vanuit de Chiro. Dat is gewoon omdat je daar zoveel samen hebt meegemaakt, je kent die vanbinnen en vanbuiten, dat zijn mijn beste vrienden. Georganiseerde vrije tijd zorgt volgens mij voor meer intense sociale contacten. Je moet samen spelen en samenwerken, het is minder vrijblijvend dan spelen op een pleintje of in een park." (Deelnemer levend netwerk)

1.1.4 Erbij horen en een plaats vinden in de samenleving

Je maakt deel uit van het sociale leven in je gemeente en je hebt het gevoel dat je erbij hoort.

"Er is zoveel te ontdekken en te beleven in de stad en onze doelgroep vindt daar geen aansluiting bij. Terwijl zij er ook deugd van hebben om eens een andere sfeer, cultuur of context te leren kennen." (Verbindingsambassadeur Arktos Hasselt)

"Ik ben vroeger naar een jeugdwerking in de wijk geweest. Op school had ik het gevoel: ik ben hier geboren, ik spreek de taal uitstekend, maar toch ben ik anders dan de andere leerlingen in mijn klas. Want na het weekend hoorde ik hen vertellen: wij zijn naar de Chiro of de scouts geweest. Ikzelf en de andere leerlingen met een migratieachtergrond zaten gewoon thuis. Wij hadden ook een heel leuk weekend, maar toch was ons weekend anders dan dat van de andere kinderen. Dan begint die verdeling van wij en zij. Het moment dat er in onze wijk een jeugdwerking kwam, hadden we ook een invulling. Ik word 25 en tot op de dag van vandaag heb ik nog altijd contact met de kinderen en jongeren die ik heb ontmoet in de jeugdwerking. Dat gaf ons het gevoel: wij hebben dat ook, een soort van Chiro en scouts waarin wij misschien niet passen, omdat je daar vooral witte kindjes ziet. Wij voelden ons ook ergens thuis. Wij kregen ook activiteiten en begeleiding en ondersteuning. We hoorden erbij." (Deelnemer levend netwerk)

1.1.5 Experimenteren in een veilige context

Je kan leren met vallen en opstaan zonder dat er negatieve gevolgen aan vasthangen of mensen misbruik maken van de situatie.

"Net op die leeftijd, waarop tieners en jongeren zichzelf ontdekken maar ook botsen met de wereld, biedt het jeugdwerk een veilige haven in die zoektocht. Ik denk dat we ouders moeten meegeven dat jongeren in zo'n jeugdwerking in een veilige omgeving kunnen experimenteren. Want daarbuiten ontbreekt dat veilig kader vaak." (Deelnemer levend netwerk)

Vanuit deze passie voor vrijetijdsbesteding en jeugdwerk in het bijzonder, gaan de verbindingsambassadeurs aan de slag om meer kinderen en jongeren de kans te geven om van deze voordelen te genieten. Ze maken daarbij gebruik van zes verschillende strategieën die we in de volgende paragrafen bespreken.

1.2 Zes strategieën voor verbinding in het jeugdwerk

Verbindingsambassadeurs kunnen we situeren tussen 'vraag' en 'aanbod'. Aan de vraagkant maken ze verbinding met kinderen en jongeren en vaak ook hun gezin. We onderscheiden hierin de drie eerste strategieën.

- **Bottom-up werken:** de verbindingsambassadeur zoekt kinderen en jongeren op in hun leefwereld: op school, op straat, op pleintjes en in parken en legt daar contact met jongeren. Vanuit die contacten verbindt de medewerker jongeren met het bestaande aanbod, maar evengoed start hij of zij samen met hen een laagdrempelige instuifwerking op.
- **Verbinding vanuit een laagdrempelige jeugdwerking:** medewerkers van een OKAN- of jeugdwelzijnswerking verbinden kinderen en jongeren met andere vormen van jeugdwerk. Ze nodigen partners uit tijdens hun werking of gaan in groep op bezoek. Ze betrekken ook oudere jongeren uit de werking om mee deze brug te slaan.
- **Individuele toeleiding:** de verbindingsambassadeur maakt individueel contact met kinderen, jongeren en hun gezin en gaat na welke wensen en noden ze hebben op gebied van vrije tijd. De verbindingsambassadeur informeert de gezinnen over het aanbod en begeleidt hen indien nodig in hun eerste stappen.

Aan de aanbodkant richten de verbindingsambassadeurs hun pijlen op de vrijetijdsaanbieders. Ook hier onderscheiden we drie strategieën:

- **Verenigingsondersteuning:** verbindingsambassadeurs ondersteunen één of meer afgebakende vrijetijdsaanbieders om hun werking toegankelijker te maken.
- **Samenwerking en netwerkvorming:** verbindingsambassadeurs zetten in op een duurzame samenwerking en netwerkvorming tussen jeugdwerkorganisaties onderling en tussen jeugdwerkingen en externe partners om een betere doorstroom van *know how*, informatie en jongeren te bereiken.
- **Structureel beleid:** Verbindingsambassadeurs zetten in op een analyse van de (belangrijkste) drempels voor jeugdwerkparticipatie en stellen met de betrokkenen een actieplan op om deze drempels weg te nemen.

In onderstaande tabel geven we met een gekleurd veld aan op welke strategieën de verschillende projecten inzetten.

	Bottom-up werken	In groep verbinden	Individuele toeleiding	Verenigingsondersteuning	Samenwerken & Netwerken	Structureel werken
Antwerpen						
Asse						
Brussel						
Diest						
Duffel						
Gent						

Halle						
Hasselt						
KLJ						
Kortrijk						
Leuven						
Lokeren						
Mechelen						
Ronse						
Sint-Niklaas						
TARL						
Torhout						
VDS						
Vilvoorde						

Een blik op dit overzicht leidt tot een aantal eerste vaststellingen:

- De projecten combineerden minstens twee strategieën.
- Sommige projecten gebruiken bijna het volledige palet, andere kiezen meer gericht.
- Alle projecten zetten in op samenwerken en netwerken. Dat zat ook vervat in de projectoproep en is onlosmakelijk verbonden met het leggen van verbindingen.
- De meeste projecten combineerden strategieën aan vraag- en aanbodzijde, al waren er ook projecten die zich hoofdzakelijk richtten op één van beide.
- Het grootste gewicht lag op individuele toeleiding (dertien projecten), bottom- up werken, verbinden vanuit een groep en verenigingsondersteuning (twaalf projecten). Structureel werken werd het minst gekozen maar dit was ook geen expliciet vraag in de projectoproep.

We belichten nu één voor één de verschillende strategieën. Tot slot gaan we in op de uitdagingen en spanningsvelden in de combinatie van verschillende strategieën.

1.2.1 *Bottom-up werken*

De projectoproep hechtte veel belang aan het 'outreaching' karakter van de aanpak. Verschillende projecten zetten hierop in. Om de term 'outreaching werken' niet verkeerd te gebruiken, hanteren we de term *bottom-up werken*. We leggen eerst uit waarom. Vervolgens omschrijven we hoe de verbindingsambassadeurs in deze strategie stap voor stap te werk gaan: ze maken zichzelf bekend en proberen meteen hun meerwaarde duidelijk te maken. Ze organiseren een laagdrempelige instuifwerking en enten er een activiteitenaanbod op. We omschrijven ook het specifieke profiel van dergelijke verbindingsambassadeurs en de specifieke omkadering en ondersteuning waar ze nood aan hebben.

What's in a name?

Het gebruik van de term 'outreaching werken' noopt tot enige voorzichtigheid. "*Niet iedereen die het eigen kantoor verlaat, werkt outreachend*" (Dewaele, C., 2022). Ook in deze oproep merken we dat verschillende projecten actief contact zoeken met jongeren in hun leefwereld: op school, op straat, in parken en op pleintjes. Sommige projecten doen dit met een gerichte focus: ze maken er promotie voor hun aanbod of ze verzamelen informatie over de noden en drempels die de jongeren ervaren in de vrije tijd. Toeleiding naar een bestaand aanbod is vaak de onderliggende finaliteit.

- De vrijetijdsinitiatieven voor jonge nieuwkomers maken hun aanbod bekend in OKAN-scholen en asielcentra.
- In Hasselt trekken de projectpartners met een caravan naar de wijken om er met jongeren radio te maken.
- Jeugdwelzijnswerkingen gaan na de coronacrisis terug de straat op om hun werking nieuw leven in te blazen.
- In Kortrijk gaat de verbindingsambassadeur wekelijks langs in de jeugdwelzijnswerking om voeling te houden met de leefwereld van de jongeren.
- In Ronse trekken jongeren onder de noemer 'coach quartier' de wijken in om een voetbalploegje samen te stellen en te trainen.
- In Lokeren gaat de verbindingsambassadeur de straat op om tieners te bevragen over de vrije tijd.

Het is zeker een waardevolle strategie om naar de jongeren toe te stappen, maar als je dit doet vanuit een te afgebakend doel past dit niet volledig onder de definitie van 'outreaching werken'. "*Dat staat haaks op het kenmerk dat wie outreachend werkt zijn doelen niet zelf kiest. Die hangen af van wat de cliënt nodig heeft en hangen vaak nog meer af van wat er zich op dat moment afspeelt.*" (Dewaele, C., 2022)

Outreaching werken in de volle betekenis van het woord houdt in dat de verbindingsambassadeur tijd en ruimte heeft om zich te richten op alle vragen en noden van de jongeren en meer doet dan enkel ingaan op vragen die leiden naar georganiseerde vrijetijdsbesteding. Ook welzijnsvragen of vragen op andere levensdomeinen zoals tewerkstelling zijn van tel. Outreaching werken, betekent ook dat de verbindingsambassadeur de ruimte heeft om jongeren te ondersteunen in hun informele vrijetijdsbesteding door te bemiddelen met de buurtbewoners bijvoorbeeld, en de mogelijkheid heeft om samen met de jongeren nieuwe initiatieven op te starten zoals een instuifwerking. Dat betekent niet dat een verbindingsambassadeur geen toeleidingen kan of mag doen, maar het is wel belangrijk dat de mogelijkheden ruimer gaan. Het project van Arktos in Hasselt wijst bijvoorbeeld op de beperkingen van een te gerichte focus:

"Het project ging initieel over radio maken. Gaandeweg doken er andere mogelijkheden op om jongeren te bereiken. We hadden misschien beter iets met dans gedaan of met fotografie of zeefdruk. Maar we hadden samen de insteek 'radio maken' gekozen en medewerkers zijn daarop aangeworven."
(Verbindingsambassadeur Arktos Hasselt)

In Asse en Torhout beantwoordden de verbindingssambassadeurs wel aan het profiel van een outreachend jeugdwerker.

"Je merkt dat de medewerkers van Groep INTRO oprecht nieuwsgierig zijn. Ze nemen hun tijd en benaderen de jongeren met een open houding. Ze vertrekken niet vanuit een verborgen agenda maar vanuit een eerlijke grondhouding. Op hun gemak, bijna langs hun neus weg, creëren ze een band en verzamelen ze informatie. Ze bereiken meer resultaten door net niet resultaatgericht maar eerder relatiegericht te werken." (Medewerker jeugddienst Asse)

Heb je mijn kop al gezien?

De eerste opdracht voor de verbindingssambassadeur bestaat erin om zichzelf kenbaar te maken en een vertrouwensband op te bouwen met de jongeren die hun vrije tijd in de publieke ruimte doorbrengen.

"Toen ik in Torhout toekwam, vond ik het vooral belangrijk om naambekendheid te creëren. De essentie van mijn job is om voeling te hebben met de jongeren. In het begin was ik vaak aanwezig op de plaatsen waar je de jongeren vindt, maar ik was ook heel actief op Facebook en Instagram. En ik heb stickers laten maken met mijn hoofd erop en het onderschrift 'Heb je mijn kop al gezien?'. Die hebben we overal verspreid en ze hangen ook echt overal, tot in Brussel en in Antwerpen." (Verbindingssambassadeur Torhout)

"Je moet blijven opdagen op vaste momenten in de week. Ook al kom je niemand tegen, je komt je afspraak na die je hebt met de buurt. Een manier om vertrouwen op te bouwen is door zelf betrouwbaar te zijn. Verder zoek je ook aansluiting bij hun leefwereld. Je zet je echt in hun schoenen en bekijkt de wereld door hun blik. Een soort immersie eigenlijk. Jongeren waarderen dat je die moeite doet." (Verbindingssambassadeur Asse)

Wat heb je te bieden?

In tweede instantie komt de verbindingssambassadeur tegemoet aan de vragen en noden van de jongeren. Niet met vage beloftes, maar met concrete acties.

"Veel jongeren met mentale problemen hebben echt nood aan een gesprek, maar de drempel is te hoog om naar een psychotherapeut of een CAW te stappen. Voor die jongeren ben ik gestart met biljartbabbels. Elke maandag om vier uur zit ik in een soort cafeetje te wachten met een biljartstok. Jongeren kunnen via Instagram laten weten dat ze graag zouden komen voor een gesprek. Biljart is eigenlijk de ijsbreker. Het is geen formele situatie, we zitten niet aan een tafel. Terwijl we pool spelen, proberen we eigenlijk heel laagdrempelig een gesprek te voeren." (Verbindingssambassadeur Torhout)

"Een aantal jongens vroeg om te mogen voetballen. Er was een klein grasveldje aan de sporthal dat veel jongeren aantrok met de nodige overlast voor de buurt tot gevolg. Het veldje werd afgesloten maar de jongeren kropen toch over de omheining. De verbindingssambassadeur doet nu op woensdag het poortje open en

probeert zo het voetballen in goede banen te leiden. We overleggen ook met een aantal trainers om daar wat trainingen te organiseren. En er zijn inmiddels twee veldjes bij gekomen.” (Medewerker jeugdendienst Asse)

De verbindingsambassadeur bemiddelt bovendien tussen de jongeren en andere gebruikers van de openbare ruimte of buurtbewoners. Ook al behoort ‘overlast bestrijden’ niet tot zijn of haar taak, in de praktijk komt dit wel op het bord van de verbindingsambassadeur terecht.

“In het begin werd ik weleens opgetrommeld om een bal van het dak te halen. Maar ik ben geen overlastbestrijder. Dat behoort niet tot mijn takenpakket. Naarmate collega’s mij beter kennen, snappen ze ook beter wat ik doe. Er komen weleens klachten, bijvoorbeeld over de skaters onder het luifel van het stadskantoor. Ik voel mij dan wel aangesproken. Die gasten doen echt niks verkeerd en ze gebruiken ook maar de openbare ruimte. ... We proberen de klachten een beetje te temperen en we tonen goodwill van onze kant. Het is een beetje bemiddelen eigenlijk, we proberen de scherpste kantjes er een beetje van af te doen.” (Verbindingsambassadeur Torhout)

“Als er overlast wordt gemeld, dan nemen we die plekken wel op in onze route om informatie te verzamelen over de jongeren en hun noden. Maar het is niet ons doel om de overlast weg te werken. We proberen te begrijpen waarom de jongeren daar rondhangen en wat ze willen. Het kan zijn dat we daarmee de spanning wegnemen, maar dat is niet onze focus. We wijzen de jongeren ook niet terecht, maar werken vooral aan de vertrouwensband. Op termijn kan je de jongeren wel aanspreken op hun gedrag, maar ik ben geen politieagent en geen moeder. Ik kan wel zeggen hoe hun gedrag overkomt op anderen. We gebruiken liever humor in plaats van te staan zwaaien met het vingertje.” (Verbindingsambassadeur Asse)

Instuif en activiteiten

Daarnaast organiseert de verbindingsambassadeur een instuifwerking waar jongeren na school, in het weekend en vakantie vrij kunnen langs komen. In Torhout is de instuifwerking ‘Torhout Beach’ al stevig ingeburgerd. De werking vindt plaats in een caravan in het park en wordt grotendeels gerund door de jongeren zelf, met steun van de verbindingsambassadeur. In Asse staat de instuif nog in de kinderschoenen en is het nog meer zoeken naar wat er werkt. Met de instuif als uitvalsbasis organiseert de verbindingsambassadeur ook allerlei activiteiten en uitstappen, met wisselend succes.

“Een groot deel van de jongeren die ik bereik, heeft het moeilijk om aan te sluiten bij het georganiseerde vrijetijdsaanbod. Een vaste structuur zoals een wekelijkse training ligt moeilijk omdat jongeren dan een stuk vrijheid moeten afgeven. Jongeren die van jongs af aan gewoon zijn om in hun vrije tijd te gaan en te staan waar ze willen, hebben het moeilijk om te luisteren naar een trainer, om zich aan de regels te houden of om deel te nemen op een vast tijdstip dat ze zelf niet kunnen kiezen. Dat pint hen te veel vast.” (Verbindingsambassadeur Torhout)

"Voor sommige jongeren is de minste vorm van organisatie al een drempel. In Asse Centrum is er nog meer passage, jongeren kunnen binnenspringen. In Zellik moeten we afspreken en dat legt druk op de jongeren. Die druk is minimaal, maar zelfs dat is er al te veel aan voor sommigen." (Verbindingsambassadeur Asse)

Ook neemt de verbindingsambassadeur jongeren mee naar activiteiten van de jeugddienst of van partners: een skate-wedstrijd, een inspraakmoment of een infomoment over kinderrechten. Zo maakt de verbindingsambassadeur een overgang naar de tweede strategie: verbinding vanuit een laagdrempelige jeugdwerking. De verbindingsambassadeur geeft eveneens signalen aan het lokaal bestuur en bouwt netwerken uit om die signalen op te pikken en om te zetten in acties.

"De toenemende drugproblematiek is daar een voorbeeld van. De gebruikers worden steeds jonger en het druggebruik wordt meer genormaliseerd, het gebeurt open en bloot. Dat signaal uit het veldwerkoverleg komt dan op het jeugdwelzijnsoverleg waar blijkt dat er geen drugbeleid is vanuit het lokaal bestuur. Er is wel aandacht voor educatie, maar verder gaat het niet. Het jeugdwelzijnsoverleg zet dan de nodige stappen om dit aan te pakken." (Verbindingsambassadeur Torhout)

Een specifiek profiel

Een verbindingsambassadeur met een dergelijke rol vergt een specifiek profiel. Het is een job die niet voor iedereen is weggelegd. Het vergt specifieke competenties om contact te leggen met de jongeren, hun vertrouwen te winnen en behouden maar ook om bruggen te slaan naar buurtbewoners, dienstverleners en de lokale overheid. Het manoeuvreren tussen de leefwereld van de jongeren en de systeemwereld van overheid en maatschappelijke instellingen is een uitdagende en bij wijlen eenzame job die de nodige doorzetting vereist.

"Ik ben niet de eerste jeugdopbouwwerker in Zellik en ik vrees dat veel mensen stiekem dachten: we zullen eens zien hoelang ze blijft. Ik wou op korte termijn iets neerzetten. Als dat maar niet lukt, begin je aan jezelf te twijfelen. Je stelt je toch kwetsbaar op en dan heb je wel af en toe resultaat nodig. Ik zit altijd op dezelfde plek met dezelfde mensen en dezelfde frustraties. Ik focus dan vooral op de noden van de jongeren. Het wantrouwen en gebrek aan enthousiasme is begrijpelijk, de onderliggende nood is reëel. Het is betekenisvol dat ik blijf, maar ik word echt op de proef gesteld." (Verbindingsambassadeur Asse)

"We hebben een maand de caravan op verschillende plekken gezet. Bij de eerste activiteiten waren slechts twee jongeren aanwezig. Dit leidde tot frustratie bij de begeleiders van de andere organisaties: 'moeten wij voor twee jongeren komen', vroegen ze. Terwijl wij vinden van wel, want net dat zorgt voor de veiligheid van die jongeren. Je moet blijven komen en dan zullen zij ook wel komen. Een flyer leidt niet tot een toestroom van onze jongeren. Wij zullen dan snel denken: twee jongeren, goed, dan gaan wij morgen op huisbezoek, wij gaan eens polsen, maar dat is niet de reflex die onze partners maken. Dat willen we hen bijbrengen: als je die jongeren wilt bereiken, zal je moeten investeren in de band met deze jongeren." (Verbindingsambassadeur Arktos Hasselt)

Omkadering en ondersteuning

Een dergelijke job vergt coaching en ondersteuning. Lokale besturen die nood hebben aan een dergelijk profiel, werken hiervoor meestal samen met een externe organisatie. Dit biedt een aantal voordelen.

"We hadden vroeger één voltijds jongerenwerker in dienst, maar als lokaal bestuur konden we die geen klankbord aanbieden. Outreachend werken was nieuw voor ons en er was onvoldoende kennis en ervaring in huis om de jongerenwerker te coachen en te ondersteunen. Door samen te werken met Groep INTRO krijgen de jeugdopbouwwerkers opleiding en intervisie. Twee deeltijdse medewerkers kunnen elkaar ook beter steunen. Daarnaast hebben de medewerkers van Groep INTRO meer vrijheid in de talen die ze gebruiken en de inhoudelijke keuzes die ze maken. En ze beschikken over een grotere onafhankelijkheid. Dat bevordert contacten met burgers die weinig vertrouwen hebben in het lokaal bestuur. Jeugdopbouwwerkers kunnen een beroep doen op de gemeente, maar kunnen zich er ook van distantiëren als het moet. Ze kunnen zich echt positioneren tussen vraag en aanbod en de beeldvorming en misverstanden langs beide kanten bijstellen." (Medewerker jeugddienst Asse)

"Via Groep INTRO krijg ik ondersteuning en expertise mee. Ook mijn beroepsgeheim is ruimer. Tegelijk werk ik op de jeugddienst, ik heb hier een vast team, ik heb accommodatie, ik krijg middelen, ik mag materiaal gebruiken. Ik heb alleen maar voordelen met de connectie tussen Groep INTRO en de jeugddienst. Soms val ik wel een beetje tussen twee diensten in. Maar dat stoort me niet echt. Iedereen doet inspanningen om me zoveel mogelijk te betrekken. Een stuk van de job blijft wat eenzaam, maar dat vind ik net leuk. Ik ploeter graag en zoek graag zelf naar oplossingen. En het ligt ook een stuk aan mij hoe eenzaam het werk is. Ik kan ook anderen betrekken als ik dat wil." (Verbindingsambassadeur Torhout)

Naast de ondersteuning en coaching van een externe organisatie, doet een lokaal bestuur er ook goed aan om een stuur- of steungroep te bouwen rond de verbindingsambassadeur die de vorderingen kan opvolgen en kan bemiddelen tussen de verwachtingen van het beleid en de aanpak op het terrein.

"Beleidsmakers kunnen soms moeilijk begrijpen dat mensen een grote afstand ervaren ten opzichte van dat georganiseerd aanbod. Het referentiekader van de politici en van de superdiverse, jonge bevolking ligt soms ver uiteen. Dat is een steeds groter wordende groep waar het lokaal beleid weinig voeling mee heeft. Maar het inzicht en de motivatie is er om ook naar hen outreachend te blijven werken." (Medewerker jeugddienst Asse)

Ook de verbindingsambassadeur heeft hierin een verantwoordelijkheid om de werkzaamheden goed te registreren en te verantwoorden.

"Om de zes weken zitten we rond de tafel om te evalueren met de kerngroep. Het is waardevol voor mij om aan te tonen waar ik mee bezig ben en zo blijven zij ook op de hoogte. In Excel houd ik alles bij: het aantal deelnemers, man/vrouw, leeftijd. Ik heb ook een netwerkkaart met alle partners die ik al ontmoet heb. Ik

noteer wie naar mij heeft doorverwezen en naar wie ik heb doorverwezen. Ik werk ook met een signalenkaart, met daarop de citaten van de jongeren en wat ik ermee gedaan heb. Ook de sociale media, de volgers en de vrienden, hou ik goed bij.” (Verbindingsambassadeur Torhout)

“We slagen erin om de verbindingsambassadeurs af te schermen van externe verwachtingen, maar dat legt wel een zekere druk op de jeugddienst en de jeugdwerkers om met tastbare resultaten over de brug te komen. Het is niet vrijblijvend. De jeugdopbouwwerkers houden hun contacten goed bij in functie van de verantwoording. Die informatie gebruiken we ook om patronen te ontdekken in de vrijetijdsbesteding en daar ons beleid op af te stemmen.” (Medewerker jeugddienst Asse)

1.2.2 Verbinden vanuit een laagdrempelige jeugdwerking

Een tweede strategie verbindt en versterkt jongeren onderling in een laagdrempelige werking en bouwt van daaruit bruggen naar andere vormen van georganiseerde vrijetijdsbesteding, in groep en individueel. We verduidelijken eerst waarom we deze werkingen als laagdrempelig bestempelen. Daarna schetsen we hoe de verbindingsambassadeurs andere vrijetijdswerkingen uitnodigen om een initiatie te geven en hoe ze op bezoek gaan bij andere vrijetijdsaanbieders. Naast het toeleiden naar vrije tijd, ondersteunen deze verbindingsambassadeurs hun deelnemers om zelf initiatief te nemen. We geven weer hoe dit kan leiden tot een dilemma.

Wat bedoelen we met een laagdrempelige jeugdwerking?

Deze werkingen bieden in eerste instantie een aanbod op maat van de doelgroep en ze werpen organisatorisch zo weinig mogelijk drempels op zoals PSC Antwerpen en Groep INTRO Sint-Niklaas hier illustreren:

“Minderjarige vluchtelingen worden vrij goed ondersteund tot hun 18de, maar dan valt heel veel omkadering weg. Wij vinden dat je een 18-jarige die hier helemaal alleen woont, niet zomaar kunt loslaten. Daarvoor dient onze organisatie. Om jongeren te helpen een netwerk uit te bouwen, maar ook om juridische en psychosociale ondersteuning te geven. We ondersteunen hen bij de zoektocht naar een woonst, werk, opleiding,... Maar we bieden ook psychische ondersteuning. Veel jongeren zijn beschadigd door hun vlucht, hun migratieverleden of door wat zij hier meemaken.” (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

“We zijn vier dagen per week open. Jongeren kunnen dan te allen tijde binnenlopen en kunnen direct bij iemand terecht met hun zorgen en vragen. Maar het is ook belangrijk dat ze hier leeftijdsgenoten ontmoeten die ook gevlucht zijn. We willen niet de zoveelste organisatie zijn waar jongeren voor een kwartiertje terecht kunnen bij een maatschappelijk werker.” (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

"Eén keer per maand geven we in het asielcentrum vorming aan de niet-begeleide minderjarige jongeren. We spelen gericht in op hun noden. We oefenen Nederlands en ondersteunen de jongeren om elkaar beter te leren kennen. Door activiteiten te doen waar ze anders niet toe komen, halen we hen uit de dagelijkse routine en zo komt er ruimte in hun hoofd voor andere thema's. We geven ook vorming over onderwerpen zoals omgaan met sociale media of met de computer werken. We bieden sportactiviteiten aan en we richten ons op hun gezondheid in het centrum met onderwerpen als slaapritme, dagritme en dergelijke meer."
(Verbindingsambassadeur Sint-Niklaas)

"De OKAN-leerlingen ervaren een grote afstand tot het bestaande vrijetijdsaanbod. Ze vinden dat ze de taal onvoldoende beheersen, maar ook inschrijvingsgeld en (religieuze) verschillen in gebruiken en gewoontes spelen een rol. Voor ons heeft elk kind recht op vrije tijd, dus op woensdagnamiddag bieden we laagdrempelige activiteiten aan. We sturen een herinnering via WhatsApp, pikken hen op indien nodig, zorgen voor halal eten, en het aanbod is gratis en vrijblijvend. De inhoud van onze activiteiten is vaak gelijkaardig aan andere jeugdwerkingen: we gaan ook spelen en ravotten. Maar we kiezen ook voor koken of creatieve activiteiten zoals houtbewerking omdat die weinig taalbeheersing vergen. Sporten en uitstappen zijn onze drukste activiteiten. We gaan kajakken en bowlen, trekken naar recreatiedomein de Ster of gaan 'ns naar een nieuwe stad."
(Verbindingsambassadeur Sint-Niklaas)

Aan deze projectoproep nemen een tiental laagdrempelige jeugdwerkingen deel: jeugdwelzijnswerkingen zoals die van Arktos in Diest en Hasselt, LEJO in Ronse en J@M in Mechelen en vrijetijdswerkingen voor (ex)OKAN-jongeren in Antwerpen, Mechelen, Sint-Niklaas, Leuven en Brussel. Ook de instuifwerkingen in Asse en Torhout rekenen we hierbij, op die momenten dat ze jongeren in groep actief in contact brengen met andere vormen van vrijetijdsbesteding.

Initiaties in een veilige context

Laagdrempelige jeugdwerkingen nodigen jeugd- en sportverenigingen uit om een initiatie te geven. In Diest bijvoorbeeld leert Arktos met 'Connect Yourself!' jongeren in groep het plaatselijke vrijetijdsaanbod kennen. Ze organiseren onder meer initiaties in kickboksen, capoeira, taekwondo, dans en ze gaan op uitstap, bijvoorbeeld naar het zwembad. Ze informeren over het aanbod, verruimen de interesses van de jongeren en wakkeren hun talenten aan. Jongeren kunnen in een veilige context kennismaken met andere hobby's. Begeleiders leggen zo een stevige basis om individueel de stap te zetten naar een andere plek, buiten het comfort van hun vertrouwde buurt of werking. In Hasselt bijvoorbeeld werkt Arktos samen met twee kunst-educatieve organisaties: Villa Basta en De Serre.

"Eerst trekken twee begeleiders, één van Villa Basta, één van De Serre naar de wijk en doen daar activiteiten met de caravan als uitvalsbasis. De Arktos-begeleider van de wijk die de jongeren het beste kent, sluit ook aan. De projectmedewerker van Arktos, vormt de tussenfiguur tussen de jongerenwerker en medewerkers van De Serre en Villa Basta. In de tweede fase gaat Arktos samen met de jongeren naar de locaties van De Serre en Villa Basta. Omdat ze die begeleiders al kennen, is er een vertrouwd gezicht. Ze weten ook al wat er

daar gebeurt en wij zorgen voor de introductie. Dat is de beweging die wij hier in verschillende wijken altijd maken: eerst werken we outreachend en vanaf het moment dat ze ons kennen en vertrouwen, blijven de jongeren komen en kunnen we hun leefwereld verbreden.” (Verbindingsambassadeur Arktos Hasselt)

Samen op verkenning

De verbindingsambassadeur trekt dus ook met een groepje kinderen of jongeren naar een andere vorm van vrijetijdsbesteding.

“Onze jongeren komen niet uit een gezin waar het gewoon is om een hobby te beoefenen, dat wordt van thuis uit ook minder tot niet gestimuleerd. “Wat heb ik daar te zoeken”, vragen de jongeren zich af. Ze hebben echt een duidelijke reden nodig om naar daar te gaan. In groep is de stap kleiner, maar dan nog vergt het aangehouden inspanningen en opvolging om de jongeren te steunen om te blijven gaan.” (Verbindingsambassadeur Arktos Hasselt)

Onder andere in Antwerpen, Mechelen en Ronse koos men voor deze aanpak. In Antwerpen bouwde de verbindingsambassadeur van PSC een groot netwerk uit. Hij werd geregeld uitgenodigd om langs te komen met z’n jongeren.

“Ik vind het plezierig als mensen ons uitnodigen, da’s ook een leuke boodschap om te brengen naar de jongeren en het kost mij weinig inspanning. Zonder veel moeite te doen, gaan er bijna altijd een tiental jongeren mee. Ik moet niet ronselen of zo. Jongeren komen zo in een ‘grotere’ omgeving. We krijgen ook vaak complimenten over onze jongeren als we ergens komen. Ze zijn hulpvaardig en sociaal. Het zijn leuke mensen.” (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

In Mechelen gingen de jeugdwelzijnswerkers van J@M met groepjes kinderen meespelen op de activiteiten van de jeugdbewegingen.

“We laten weten aan de leiding met hoeveel we komen, de leiding doet gewoon een activiteit. De kinderen sluiten aan bij het aanbod voor hun leeftijdsgroep. De kinderen vinden de activiteit doorgaans heel leuk. Er is ook eens een mama mee gekomen om te kijken hoe het was. We merken wel: een keer deelnemen is niet voldoende. Daarom proberen we meerdere keren langs te gaan in groep of de kinderen een tijd te begeleiden tot aan de activiteit. Uiteindelijk is het wel de bedoeling dat de kinderen zelfstandig deelnemen. Dat lukt al in twee wijken, met een tiental kinderen. We regelen enkel de inschrijvingen en we staan in voor het contact met de ouders.” (Medewerker J@M)

In Ronse organiseerde de jeugdwelzijnswerking samen met jongeren een voetbaltoernooi voor de verschillende wijkteams. Het toernooi vond plaats op de terreinen van de voetbalclub en zo werden er bruggen gebouwd tussen de jongeren en de club.

Wisselend succes

In verschillende gevallen klikt het tussen de jongeren en de organisatie en blijven de jongeren deelnemen na de eerste kennismaking. De verbindingsambassadeur zet indien

nodig in op individuele toeleiding om die overgang te faciliteren (zie verder). Die instap loopt vlotter in organisaties die een bewuste keuze maken voor toegankelijkheid en daar ook expliciet op inzetten.

"Met sommige jongeren blijft er een duidelijk verschil in leefwereld, zowel met jeugdwelzijnswerkingen als met andere vormen van jeugdwerk zoals jeugdbewegingen. Nieuwkomers stellen zich erg nederig, voorzichtig en introvert op. Het is hun manier om respect te tonen. Soms vinden ze minder aansluiting bij de energie en de extraversie in een jeugdwelzijnswerking. Maar ook in een jeugdbeweging zijn er omgangsvormen en gebruiken die moeilijk liggen, zoals alcoholgebruik bijvoorbeeld. We zoeken vooral naar groepen die wat flexibeler kunnen omgaan met tradities. Hoe meer verscheiden de groepssamenstelling, hoe minder dominant de gebruiken van één groep kunnen doorwegen."
(Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

Een toeleiding is dus niet altijd een schot in de roos. Sommige werkingen hebben andere prioriteiten of staan minder open voor diversiteit dan ze laten uitschijnen.

"Met onze Coach Quartier of andere vrijwilligers van LEJO, wilden we samen met de scouts een kampvuur organiseren. We wilden dat ze ons die techniek zouden leren. In theorie leek dat gemakkelijk maar in de praktijk hebben de leiders weinig tijd voor zoets. Ze hebben hun studies en zijn al zoveel bezig met hun vereniging. Tijdens de week zitten ze op kot, in het weekend hebben ze veel activiteiten. Ze hebben wel veel goesting, ze staan open en ze willen heel veel doen, maar in de praktijk moeten ze wel tijd vinden. Onze manier van werken loopt zo'n beetje naast elkaar. Ik vind die link wel belangrijk. Niet iedereen is sportief. Het is belangrijk dat je meerdere mogelijkheden kunt aanbieden."
(Verbindingsambassadeur Ronse)

"Wat moeilijk is voor nieuwkomers zijn plekken die normatief zijn zoals een zwembad of een bowlingbaan met onzichtbare regels die de jongeren niet kennen en die je soms ook niet goed kunt uitleggen. Als jongeren die regels niet volgen, wordt dat soms gezien als arrogantie of een gebrek aan respect. Maar het is puur omdat ze de sociale codes niet kennen. Hun weg vinden is een kwestie van trial en error en ze worden vaak verkeerd begrepen. Want hun intentie is net om beleefd en respectvol te zijn. Niet zozeer de huidskleur, maar hoe ze gekleed gaan 'verraadt' soms ook dat ze nog nieuw zijn in ons land en dat zorgt ervoor dat ze soms meer in de gaten worden gehouden, dat mensen meer op hun hoede zijn. Ze worden strenger of met andere criteria beoordeeld. Ze slikken dat wel, ze hebben nog sterk die drive als nieuwkomer. Maar op langere termijn zijn dat wel niet de leukste herinneringen." (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

Jong engagement versterken

Naast de toeleiding naar andere vrijetijdsaanbieders, zetten verschillende laagdrempelige vrijetijdswerkingen ook in op het versterken van de oudere jongeren die ze bereiken. In elk van die werkingen zitten immers jongeren die meer dan anderen verantwoordelijkheid opnemen en initiatief nemen. Het (mede)eigenaarschap van de jongeren vormt een kernwaarde van die werkingen.

"Tijdens de activiteiten merk je toch dat er jongeren zijn die zich onderscheiden op vlak van motivatie en engagement. Ze helpen mee opruimen, praten met iedereen en niet enkel met hun vrienden, ze helpen mee de spullen dragen."
(Verbindingsambassadeur Groep INTRO Brussel)

"Als je die jongeren ontmoet, dan voel je dat daar iets in zit. Dat die persoon ervoor gemaakt is om animator te worden. Ze hoeven niet altijd netjes in de pas te lopen. Ik heb niet alleen lieve mensen nodig. Ik heb van alles wat nodig."
(Verbindingsambassadeur Ronse)

Jeugdwerkers ondersteunen deze jongeren in hun zin voor initiatief en verantwoordelijkheid. Ze merken dat het moeilijk is voor deze jongeren om zichzelf volledig zelfstandig te organiseren en ze creëren het kader dat nodig is om een idee tot realisatie te brengen. Dat kader bestaat uit individuele aanmoediging, een betrouwbare relatie met een medewerker, een bepaald budget, een locatie, connecties met lokale partners en eventuele promotie. Het eigenaarschap ligt geheel bij de jongere(n). De medewerkers bieden hun het veilige gevoel dat ze er steeds zijn voor hen, ze geven het vertrouwen in hun kunnen en een open ruimte waarin de jongeren zich kunnen bewegen.

"Het is moeilijk voor de jongeren om zichzelf te organiseren: wanneer starten we, wanneer stoppen we, welke regels gelden er, ... Het zit niet in hun DNA. Er is ook een hoge drempel voor de jongeren om materiaal aan te vragen of om zalen te huren bij de gemeentelijke diensten. Zonder mij zouden zij hiervoor ook niet het nodige vertrouwen krijgen. Ze hebben ook steun nodig om een goede begeleider te worden. De jongeren komen zelf uit de wijk, maar ze moeten leren dat ze zich als begeleider anders moeten gedragen dan wanneer ze op straat rondhangen. Ik leer hun om minder snel kwaad te worden bijvoorbeeld. Daar heb ik echt op gewerkt met hen. Ik begeleid ook de dagelijkse evaluaties en de vergaderingen. Ik creëer dan een sfeer zodat iedereen zijn of haar mening kan geven."
(Verbindingsambassadeur Ronse)

"Door die jongeren te bevestigen in die begeleidersrol blinken ze helemaal en nemen ze nog meer engagement op. Door samen activiteiten te doen, te koken, te eten... is de band tussen ons veel sterker geworden. Er ligt nu een sterke basis om een beroep te doen op deze jongeren. We zien ook echt hun meerwaarde: ze staan dicht bij de leefwereld van de jongeren, kunnen soms vlotter communiceren, zijn beter mee met Instagram, snappen hoe cricket werkt, kennen bepaalde muziekgenres..." (Verbindingsambassadeur Groep INTRO Brussel)

Dilemma

De aandacht van de laagdrempelige jeugdwerkingen gaat zowel naar de ondersteuning van 'hun' jongeren om zelf initiatieven te nemen als naar de verbinding met andere werkingen. Dit zorgt voor spanningen bij de medewerkers van laagdrempelige jeugdwerkingen: waar stoppen ze de meeste energie in? De meningen daarover zijn verdeeld. Sommige pleiten voor het bestaan van aparte werkingen waar jongeren zich veilig voelen en kunnen groeien.

"Het is wel in je vrije tijd. Het moet een plek zijn waar je je goed voelt, met mensen bij wie je graag bent en met activiteiten die je interessant vindt. Niet iedereen voelt zich op z'n gemak in een georganiseerde vorm van vrije tijd. In dit project proberen we te achterhalen wat jongeren precies tegenhoudt en wat ze dan wel willen." (Medewerker jeugddienst Asse)

"Dat blijft voor mij wel de grote vraag: moeten we jongeren per se gaan mengen? Of hebben die er meer baat bij dat we een specifieke werking opzetten, bijvoorbeeld onze OKAN-werking waar we echt specifiek alleen jongeren uit OKAN en ex-OKAN aantrekken? Of moeten wij die per se gaan mengen met een jeugdwerking waar jongeren zitten die hier zijn opgegroeid? Waar hebben jongeren het meest baat bij? En wij vinden dan misschien dat er gemixt moet worden maar misschien zijn zij veel meer gericht op een vertrouwde groep?" (Verbindingsambassadeur Sint-Niklaas)

"Er bestaan verschillende vormen van jeugdwerk. Wij kunnen wel wensen dat er verbinding is tussen verschillende groepen. Maar wat willen de jongeren zelf? Jongeren die zich ergens goed voelen in een bepaalde vorm van jeugdwerk, voelen niet de behoefte om door te stromen naar een andere jeugdvereniging. Waarom zouden ze ook, als ze het gevoel hebben dat die andere werking niets voor hen is? Is het niet veeleer het beleid en de samenleving die ons die druk oplegt om jongeren met elkaar te verbinden? Ik vind dat je pas kan verbinden als de jongeren zelf de goesting voelen om samen iets te doen vanuit een gezamenlijke interesse of een gedeeld belang." (Medewerker LEJO Ronse)

Anderen hebben het moeilijk met die aparte benadering en streven naar een mix van jongeren.

"Waar wij mee worstelen – omdat we er met de collega's een andere mening over hebben – is: moeten we een aanvullend aanbod creëren (bvb. zomerprojecten) of enkel toeleiden naar wat er al bestaat. Voor mij is het een en-en verhaal. Maar er zijn in onze gemeente ook een aantal verenigingen die enkel jongeren met een migratieachtergrond bereiken en dat wringt bij mij toch ook wel, dat er geen verbinding is met andere jongeren. Je hebt dan werkingen die enkel wit zijn, en werkingen die enkel gekleurd zijn. Ik vind die segregatie jammer, dat jongeren zo naast elkaar opgroeien." (Deelnemer Levend netwerk)

"Als de jongeren de OKAN-klas verlaten, kunnen ze in principe niet meer in de OKAN After School werking terecht. Zonder doorstroming naar een andere organisatie, blijven ze met lege handen achter. Daarom leggen we in onze OKAN-werking de focus op vrijetijdsoriëntatie. Ik geloof ook heel sterk dat we meer plekken moeten creëren waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten en dat we hopelijk ooit een beetje van dat wij-zij verhaal af kunnen. Zodat iemand die hier niet geboren is, maar hier wel is opgegroeid, het over zijn lippen krijgt om te zeggen: ik ben Mechelaar of ik ben Vlaming." (Medewerker Groep INTRO)

"Als je vanop een afstand kijkt, zie je wel een breuklijn tussen 'witte' clubs en verenigingen en 'gekleurde' werkingen. Terwijl die organisaties qua werking niet altijd zoveel van elkaar verschillen. Jongeren van kleur zeggen zelf: dat is niet iets

voor mij, dat is voor de 'witte' of voor de 'Belgen'. En dat gaat niet zozeer om de activiteit zelf. Het kan ook een vooroordeel zijn of een beeld dat ze hebben van die activiteit. Als er niemand zoals jij deelneemt aan een bepaald aanbod, dan denk je al snel dat dit aanbod niet voor jou bedoeld is en dan begrijp ik ook dat je er niet om staat te springen om daar als enige met jouw achtergrond aan deel te nemen. Toch vind ik het ergens jammer dat mensen met een migratieachtergrond na de derde of vierde generatie nog altijd zeggen: dat is niet voor ons, dat is voor de Belgen. Da's toch het werk dat we moeten doen, vind ik, om dat beeld tegen te gaan." (Deelnemer levend netwerk)

"Ik zie onze werking als een wachtkamer waar ze op hun plooi kunnen komen om dan hopelijk de stap te zetten naar een georganiseerd vrijetijdsaanbod, waar ze nog meer dan in de OKAN-school in contact komen met mensen die hier al geworteld zijn of een netwerk hebben." (Medewerker Groep INTRO)

"Wat we doen bij J@M verschilt eigenlijk niet zoveel van wat een Chiro of een scouts in het weekend doet of van de activiteiten in de OKAN After School werking. Waarom zijn we inderdaad in van die hokjes bezig? We zouden dat meer moeten mengen. Die kinderen kennen vooral de mensen uit hun wijk, maar niet van daarbuiten." (Medewerker J@M)

We horen ook een pleidooi voor een betere samenwerking tussen verenigingen.

"Voor mij is het belangrijker dat er verbinding is tussen verenigingen dan dat er een mix is binnen elke vereniging. Ik vind het belangrijker dat jongeren van verschillende verenigingen elkaar leren kennen en samen een positieve ervaring hebben dan dat ze in dezelfde vereniging zitten. Ik zet liever in op een goed klimaat, een goede verstandhouding en een dialoog tussen verenigingen ... dan per se te zorgen voor een mix in elke vereniging. Ik vind dat een meer haalbare stap. Voor sommigen is dit de eerste stap naar meer, maar voor mij moet het misschien ook niet meer zijn dan dat." (Medewerker LEJO Ronse)

1.2.3 Individuele toeleiding

Een derde strategie is die van individuele toeleiding. We schetsen eerst wie deze toeleidingen opneemt en gaan in op het onderscheid tussen vrijwillige en professionele toeleiders. Vervolgens omschrijven we hoe de toeleiders kennismaken met het gezin, interesses en talenten in kaart brengen en een goede match proberen te vinden met een vrijetijdsaanbod. We gaan na wanneer de verbindingsambassadeurs hun begeleiding afronden en we omschrijven hun succeservaringen maar ook de momenten waarop de toeleiding minder vlot verliep.

Wie leidt er kinderen en jongeren toe naar vrije tijd?

Dankzij deze projectoproep kunnen medewerkers van laagdrempelige jeugdwerkingen uitzonderlijk de taak van toeleiders opnemen, want normaal gezien hebben ze hier geen ruimte voor in hun opdracht.

"We krijgen geen structurele middelen voor individuele toeleiding, terwijl dit wel vaak nodig is. Daarom gaan we telkens op zoek naar projecten om toch te kunnen inzetten op die toeleiding." (Medewerker Groep Intro)

"Gisteren kwam er een jongen langs die graag wil voetballen. Maar hij heeft niet de financiële middelen om bij een voetbalclub te gaan en hij kent ook geen voetbalclubs om bij aan te sluiten. Via Connect Yourself! kon een vormingswerker van ons 'ns mee gaan kijken naar een voetbalclub. Door 'Connect Yourself!' hebben we daar nu de tijd voor. In WADIEST?! hadden we niet de mogelijkheid om te zeggen van kom, stap mee in de auto, we rijden naar een voetbalclub en we gaan samen eens zien wat we voor u kunnen doen. Er bestaan nochtans veel initiatieven in Diest en nu kunnen we samen de weg zoeken naar die initiatieven." (Verbindingsambassadeur Arktos Diest)

Naast deze medewerkers zijn er ook professionals die zich specifiek richten op de individuele toeleiding. In Leuven staan medewerkers van de jeugddienst in voor de toeleiding van jongeren in het OKAN-onderwijs naar vrije tijd. In de Vlaamse Rand werken verschillende gemeentebesturen hiervoor samen met PIN vzw: deze organisatie ondersteunt het onthaalbeleid van nieuwe inwoners in de brede Vlaamse rand rond Brussel. Daarvoor werken ze met de methodiek 'toeiders in diversiteit'. Toeiders zijn brugfiguren die vanuit de eigen ervaringsdeskundigheid in migratie andere nieuwe inwoners met een migratieachtergrond ondersteunen bij het begin van hun integratietraject in de gemeente. Het gaat daarbij niet alleen om nieuwkomers die rechtstreeks vanuit het buitenland komen maar ook om mensen die vanuit Brussel verhuizen naar Vlaanderen.

Professionals en vrijwilligers

Tumult zet in op vrijwillige toeiders, ook in het project in Gent. Tumult bouwt hiermee verder op het project [Navigate Youth](#) van Tumult en PIN vzw en het project [Weg-wijzers](#) van Tumult en Groep Intro. In deze projecten koppelt men ervaren jeugdwerkvolunteers en nieuwkomers die al wat langer in het land zijn aan elkaar. Deze duo's maken jonge nieuwkomers wegwijs in de vrije tijd en leiden hen toe naar een hobby. Bij PIN vzw waren de ervaringsdeskundige nieuwkomers betaalde ervaringsdeskundigen, Groep Intro ondersteunt ex-OKAN-jongeren die als vrijwilliger de toeleiding opnemen.

Over het inzetten van nieuwkomers als vrijwillige toeiders lopen de meningen uiteen. Op zich willen veel nieuwkomers iets terug doen voor de (OKAN)werking die hen heeft gesteund en wegwijs gemaakt. Maar ze hebben ook andere zorgen aan hun hoofd: een inkomen verwerven, studeren en/of zorgen voor andere gezinsleden. Een extra en vooral onbezoldigd engagement is dan niet vanzelfsprekend. De schaarse vrijwilligers zijn ook een gegeerd goed bij verschillende organisaties.

"Soms durf ik deze jongeren bijna niet te vragen om mee te werken, want dan zeggen ze daarvoor hun shift op het werk af. Zo verliezen ze inkomsten. Oké, ze leren veel bij ons en ze hebben er veel aan. We geven hun coaching, vorming en inspraak. Het is niet dat ze gratis voor ons komen werken of de gaatjes moeten vullen. Het past in een kwaliteitsvol traject. We leggen hen ook wat in de watten en we leven mee met hen. Maar we mogen die financiële kant ook niet uit het oog

verliezen. Ook andere jeugdwerkingen vergoeden hun vrijwilligers trouwens.”
(Verbindingsambassadeur Groep INTRO Brussel)

Het engagement om een kind of jongere te begeleiden richting een hobby of activiteit in de vrije tijd is iets waar jongeren als vrijwilligers energie van krijgen, maar waar ook energie in kruipt. Het geeft veel voldoening om andere jongeren te helpen. Maar het kan ook soms wat voelen als huiswerk, omdat er wel wat opzoekingswerk bij gepaard gaat of het kan zelfs ontmoedigend werken als een toeleiding niet lukt of als het kind, de jongere of ouders afzeggen. Het is een heel specifiek en niet zo evident vrijwilligersengagement.

Toeleiden doe je ook alleen of met twee en dat is toch niet dezelfde dynamiek van een groepsproces waar je als vrijwilliger terug je batterijen kunt opladen. Vrijwilligers hebben vaak ook nood aan coaching en begeleiding, maar daar is in het project niet altijd voldoende personeelstijd voor voorzien. Sommigen schakelen daarom nieuwkomers liever in als vrijwillige begeleider op kampen of tijdens activiteiten. De taak van verbindingsambassadeur of toeleider zien ze eerder weggelegd voor een professional. Anderen zoals Tumult, blijven sterk overtuigd van dit concept en blijven erop inzetten.

Door de samenwerking tussen jongeren met een migratieachtergrond en jongeren met een lokale achtergrond worden de talenten van de vrijwilligers versterkt. Jongeren met een migratieachtergrond weten uit ervaring hoe versterkend een hobby kan werken en hoe je netwerk hierdoor kan groeien. Jongeren die opgroeiden met het Belgisch/Vlaams jeugdwerk kennen de praktische kneepjes om kinderen in te schrijven, het openbaar vervoer te nemen, een fiets te lenen, ... Zowel de vrijwilligers als de kinderen en jongeren die ze wegwijs maken in het vrijetijdsaanbod hebben hier baat bij.

“De jongeren die hier geboren zijn, noemen we in Gent de Flandriens. Zij kennen het aanbod en de mogelijkheden. Ze hebben een netwerk van organisaties, vinden hun weg in het aanbod en kunnen vlot contacten leggen. De jongeren die hier nieuw zijn, de Olympiërs noemen we hen, hebben vanuit hun ervaringsdeskundigheid zicht op de drempels waar ze zelf op zijn gebotst. Zij kunnen iets vlotter contact leggen met de gezinnen omwille van de taal maar ook op vlak van culturele eigenheden of culturele barrières waar ze gemakkelijker over kunnen. In onze ervaring kunnen ze veel van elkaar leren en vinden ze het fijn om samen te werken om barrières te overwinnen. Veel nieuwkomers hebben het moeilijk om te telefoneren en contact te leggen met organisaties. De jongeren krijgen een vrijwilligersvergoeding van 30 euro per toeleiding, wat voor sommigen noodzakelijk is om tijd te kunnen vrijmaken. Tumult houdt vooral rekening met praktische motieven bij de samenstelling van de duo's, zoals de woonplaats en de beschikbaarheid.” (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

“De authenticiteit van vrijwilligers vinden we een troef. Hun engagement gaat verder en is persoonlijker en hun aanpak is meer op maat. Het is voor hen ook veel zoeken, maar wel oprecht vanuit een individuele interesse in kinderen en jongeren, terwijl een professional dat meer gaat zien als één van de vele toeleidingen. Onze toeleiders nemen maximum één à twee toeleidingen per keer op, dus dat is veel persoonlijker. Omdat ze zelf jongeren zijn, hebben ze meer voeling met de leefwereld en blijft het leeftijdsverschil beperkt.”
(Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Op zoek naar talenten en interesses

De toeleiders werken grotendeels op een vergelijkbare manier. Via het lokaal bestuur, de (OKAN-)scholen en andere intermediaire partners zoals het OCMW of het Huis van het Kind krijgt de verbindingsambassadeur de contactgegevens van kinderen en jongeren en hun gezin. Ze nemen contact op met de gezinnen, vragen of ze mogen langskomen op huisbezoek of nodigen gezinnen uit op de jeugddienst.

"Ouders die al langer in België wonen en meer zelfredzaam zijn, nodig ik uit op de Dienst Kinderen en jongeren. Zo leren ze ook die dienst kennen. Bij ouders die nog maar pas in België wonen of veel ondersteuning nodig hebben, ga ik thuis langs. Voor hen is het een veel grotere drempel om naar de dienst te komen: ze voelen een taalbarrière, ze kennen de weg nog niet goed in de stad en ze voelen zich nog wat een vreemde. Dan kom ik naar hun huis en dat vinden ze fantastisch." (Verbindingsambassadeur Halle)

Tijdens dit kennismakinggesprek gebeurt er erg veel. Ook al heeft een toeleider een gerichte focus, toch neem deze eerst de tijd om te werken aan de relatie en band met het gezin. Het contact start dan ook vaak breed en informeel. Vandaar brengt de verbindingsambassadeur het gesprek op vrije tijd. Samen gaan ze op zoek naar de talenten en interesses van het kind. Hiervoor bestaan er verschillende werkvormen, ontwikkeld binnen [Navigate Youth](#) of door [Komaf](#). Soms moet de verbindingsambassadeur de ouders stimuleren om goed te kijken naar de interesses van hun kinderen en rekening te houden met hun wensen.

"Ik probeer ouders aan te moedigen om een hobby te zien als een positief project voor hun kind, iets waar het kind een passie voor kan ontwikkelen. Ik probeer de kinderen zelf te betrekken en naar hun mening te polsen, ook al is dat nieuw voor sommige ouders. Want vaak beslissen ouders in de plaats van hun kind. Als ouders horen wat hun kind zelf wil, dan schrikken ze soms, omdat ze eigenlijk de wensen van hun kind niet kennen. Ze willen wel een eind meegaan in de interesses van hun kinderen, al zijn er ook grenzen. De meeste ouders blijven vaak wel bij een genderstereotiep aanbod voor hun kind."
(Verbindingsambassadeur TARL)

Voetbal, basketbal, zwemlessen, turnen en dansen blijken de meest gekende en geliefde keuzes bij de gezinnen. Jeugdwerk is minder gekend en veel ouders en kinderen zien het nut er niet van in. Ook bepaalde gewoontes zoals alcoholgebruik of een gemengde werking schrikken af.

"Ouders zien dan op televisie hoe sport een ticket kan zijn naar een beter leven. Dat past in het plaatje dat ze voor ogen hebben. En zelfs al wordt hun kind geen topvoetballer, sport is goed voor de conditie. Het heeft een zeker nut. Bij jongens denkt men ook al sneller: die heeft een sport nodig om z'n energie kwijt te kunnen." (Verbindingsambassadeur TARL)

Verbindingsambassadeurs zoeken dan naar manieren om uit te leggen wat jeugdwerk inhoudt en wat er de meerwaarde van is. De Stad Leuven liet een [filmpje](#) maken in verschillende talen.

"Ik prijs de jeugdbeweging vooral aan als een plek waar de kinderen veel Nederlands kunnen leren. Kinderen kunnen er een hele mix aan activiteiten doen en ze leren er verantwoordelijkheid opnemen. Ze bouwen ook aan hun toekomst: het staat goed op je CV en je bouwt ook een netwerk uit voor de toekomst. En bovendien is het super goedkoop. Als de kinderen dan enkele keren proberen, zijn ze doorgaans erg enthousiast en zijn de ouders ook overtuigd."
(Verbindingsambassadeur TARL)

In Mechelen organiseerde men ook focusgroepen om te achterhalen wat de positieve impact is van jeugdwerk op de jongeren van J@M en OKAN om dit verhaal te voeden. Om het jeugdwerk bekender te maken, zetten lokale besturen ook in op promotie en zichtbaarheid. In Mechelen ontwierp men posters met foto's van Mechelse jongeren en jeugdwerkers en uitspraken over de waarde en betekenis van de jeugdbeweging. Via een filmpje bracht men de waarde van het jeugdwerk in beeld. Op de grote markt organiseerde men bovendien twee speeldagen om duidelijk te maken wat een jeugdbeweging is voor wie het niet kent. In het kader van het project maakte men een overzichtskaart van het jeugdwerk in Mechelen.

Ook in Sint-Niklaas bracht men alle jeugdverenigingen in kaart. Groep INTRO en JOS vzw – de ondersteuner van het jeugdwerk in Sint-Niklaas – bundelden hiervoor hun netwerk en expertise. Samen verspreidden ze een helder overzicht van het jeugdaanbod. Groep INTRO waakte er mee over dat de verzamelde informatie bruikbaar was voor gezinnen in een kwetsbare positie en ging het overzicht persoonlijk voorstellen bij heel wat sociale en intermediaire partners. In Lokeren kregen alle jeugdverenigingen een uithangbord om hun werking meer zichtbaar te maken.

Foto: Uithangborden voor de Lokerse jeugdverenigingen

Match maken

Eenmaal de interesses van de kinderen of jongeren duidelijk zijn, stelt de verbindingsambassadeur een rangorde op en probeert een goede match te maken. De intensiteit van de ondersteuning verschilt van gezin tot gezin. Sommige gezinnen willen in de nieuwe gemeente een sociaal leven opbouwen, anderen beschouwen hun woonplaats eerder als slaapgemeente. Sommige gezinnen hebben genoeg aan informatie, andere vergen intensere opvolging en ondersteuning.

De verbindingsambassadeur gaat op zoek naar een geschikt vrijetijdsaanbod en regelt een eerste bezoek of testmoment. Ook begeleidt die het gezin bij de eerste bezoeken. Als het klikt, schrijven de ouders het kind in. Is er geen match, dan zoekt de verbindingsambassadeur verder. Ook wanneer het kind is ingeschreven, blijft de verbindingsambassadeur contact houden met het gezin.

"Gezinnen hebben soms vragen na de inschrijving en dan pols ik ook even hoe het gaat. Hoor ik niets meer, dan bel ik zelf na een maand om te horen of ze nog deelnemen of niet. Als het niet lukt, is dat vaak omdat het niet haalbaar blijkt voor een gezin met meerdere kinderen om alles georganiseerd te krijgen. Soms proberen ze terug in september. Als kinderen zeggen dat ze het 'niet leuk' vinden, ligt dat soms aan de lesgever maar sommige kinderen blijven ook liever thuis."
(Verbindingsambassadeur Halle)

Sommige verbindingsambassadeurs blijven een soort steunfiguur voor het gezin en blijven beschikbaar om de jongeren op te volgen of te ondersteunen.

"Mijn jongeren staan er alleen voor en als ik hen toeleid naar sport bijvoorbeeld, dan verwachten ze dat ik naar elke match kom kijken. Achteraf er eens naar polsen, is niet voldoende. Je krijgt dan als reactie: 'waarom was je er niet?'. Ik heb hen daar binnengebracht en voel me verantwoordelijk. Ik wil ervoor zorgen dat ze zich goed voelen en dat ze het vol houden. Jongeren willen hun ervaringen delen. Dat staat allemaal niet in de cijfers, maar bij een toeleiding zit er ook veel nazorg die vaak over het hoofd wordt gezien." (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

Één van de verbindingsambassadeurs is in zijn vrije tijd trainer in de club waar hij jongeren vanuit zijn job naartoe leidt. Voor de jongeren is het belangrijk dat hij af en toe komt kijken wanneer ze op het veld staan. Ook bemiddelt hij als ouders vragen hebben of als er misverstanden ontstaan. Niet elke ouder weet wat er allemaal komt kijken bij voetbal in clubverband en dan geeft de verbindingsambassadeur een extra woordje uitleg, al vindt hij dat het eigenlijk de taak van de club is om alles goed uit te leggen.

"Werk en privé lopen bij mij wel door elkaar. Dat is ook een stuk van mijn sterkte. Ik heb al in verschillende 'moeilijke' wijken gewoond en ik ken er iedereen. Ik heb wel geleerd om ook stop te zeggen. Jongeren weten ook dat ik niet altijd beschikbaar ben voor hen. Als ik met iets anders bezig ben, dan zwaai ik wel eens, maar ik spreek hen niet aan en zij komen ook niet naar mij toe."
(Verbindingsambassadeur Ronse)

Wanneer rond je af?

Het is onduidelijk wanneer je een toeleiding als afgerond mag beschouwen. Na een tweetal maanden en na zes à acht maanden tot een jaar neemt de verbindingsambassadeur opnieuw contact op en vraagt of het kind nog steeds deelneemt en welke drempels of vragen er zijn. Als het gezin het kind het volgend jaar volledig zelfstandig herinschrijft, kunnen we dit beschouwen als een duurzame participatie. Eén verbindingsambassadeur gebruikt een systeem met verschillende gradaties:

1. De jongeren zijn enkel meegegaan met mij;
2. Ze zijn nog eens geweest zonder mij;
3. Ze zijn blijven gaan.

"Als ik het niet vergeet, stuur ik een berichtje achteraf naar de jongere en de ontvangende organisatie om te horen hoe het verlopen is, maar meestal is het wel snel duidelijk: als de jongeren enthousiast zijn is dat het duidelijkste teken. Als jongeren blijven gaan zonder mij, dan beschouw ik de toeleiding als geslaagd." (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

Het vergt de nodige administratieve opvolging om dat allemaal goed bij te houden. Sommige verbindingsambassadeurs houden een Excel lijst bij, anderen werken met een registratiesysteem.

"We hebben zo'n 160 aanmeldingen gekregen. Met een 100-tal gezinnen konden we een traject opstarten. Daarvan zijn er zo'n 70 waarvan ik zeker weet dat de kinderen effectief hebben deelgenomen en/of blijven deelnemen. Bij de anderen is dat niet zo duidelijk. Ik moet dan aan de vrijwilligers vragen om nog eens contact op te nemen. Maar het is ook een uitdaging om dat administratief allemaal op te volgen. Jongeren komen soms voor een langere periode niet en dan weer wel. Dat maakt het er niet gemakkelijker op." (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Sommige jongeren volgen ook een grillig parcours. De ene hobby blijkt niets voor hen, maar ze leren er andere jongeren kennen die hen in contact brengen met een hobby die hen wel aanspreekt. Dat soort effecten en trajecten zijn erg moeilijk in kaart te brengen.

Wisselend succes

Net als bij de toeleidingen in groep kennen ook de individuele toeleidingen een wisselend succes. Soms loopt het erg vlot, bijna vanzelf. Het gaat het vlotst in werkingen die goed voorbereid zijn op de komst van de diverse jongeren, maar ook de teamgenoten in een volledig witte volleybalclub kunnen een jongere goed opvangen.

"We gingen langs bij het jeugdhuis voor een kennismakingsgesprek en tijdens het eerste informele moment vinden de jeugdhuiswerker en de jongere elkaar. Door de ontwapenende vraag van de jeugdhuismedewerker 'vertel eens iets over jezelf', vertelt de jongere dat hij in zijn vrije tijd bezig is met lichtshows te maken. Ook experimenteert hij graag met draaitafels. 'Wijs' zegt de jeugdhuismedewerker. 'We hebben hier een draaitafel staan' en zo waren ze vertrokken." (Verbindingsambassadeur Sint-Niklaas)

Maar het lukt niet altijd om de match te maken. Soms zijn er drempels bij de kinderen en jongeren en hun gezin die moeilijk te overwinnen zijn.

"Een meisje van vijftien gaf aan dat iets van vrije tijd wel goed zou zijn om thuis eens weg te zijn en haar gedachten te verzetten. Ze is graag creatief bezig en kan goed tekenen. Dus ik dacht, het aanbod van het jeugdhuis is misschien wel iets voor haar. We hebben dat eerst aan haar uitgelegd en ze zei, ja, dat is goed, ik zie dat zitten. Maar bij haar is de uitdaging om dan echt de daad bij het woord te voegen. Verschillende onzekerheden werpen drempels op, om tot actie over te gaan. Dus heb ik eerst hier met haar afgesproken, aan Groep INTRO, omdat ze het hier kent. En dan zijn we samen naar het jeugdhuis gegaan. Ze heeft een uitleg gekregen over de werking van het jeugdhuis. En we konden het ook hebben over de drempels die het meisje ondervindt. De jeugdhuismedewerker stond er echt voor open om haar goed te ontvangen. Toen er een lezing gepland stond over body positivity zei het meisje: daar wil ik supergraag naartoe gaan. Ik zou met haar meegaan naar die lezing. Maar als puntje bij paaltje kwam, is ze toch niet gegaan. Op het laatste moment is iets er tussengekomen. Ik weet ook niet wat, want ik heb haar daarna ook niet meer gezien. En dat is dan wel een uitdaging in dit project: het is vrije tijd. Dus hoever kan je gaan in de jongeren blijven aanmoedigen?" (Verbindingsambassadeur Sint-Niklaas)

"Soms hebben ouders weinig ruimte in hun hoofd of andere prioriteiten en dan zeg ik: je hebt mijn telefoonnummer, neem gerust contact op als je er wel aan toe bent. Want mensen durven niet duidelijk zeggen dat ze het niet zien zitten, ze willen niemand voor het hoofd stoten. Ik breng ze ook in contact met collega's als ze zorgen hebben op andere levensdomeinen." (Verbindingsambassadeur Halle)

"In bepaalde culturen is het onbeleefd of ligt het heel moeilijk om te zeggen dat je iets niet fijn vindt. We moesten deze zomer gaan bemiddelen bij een stage die wat misgelopen was. We drongen aan op een derde, extra week stage. We hebben twintig minuten samen met de coach van Arktos met dat meisje gepraat vooraleer ze durfde zeggen: ik hoef geen derde week, eigenlijk mag dit verhaal voor mij stoppen. En dat was eigenlijk iemand die ik op den duur heel goed kende: we hebben een heel voortraject afgelegd, we zijn samen op cursus geweest. Er was op zich wel een vertrouwensband, denk ik, en toch is dat zo moeilijk om te zeggen: eigenlijk vind ik dit niet leuk." (Verbindingsambassadeur VDS)

Ook de organisatoren werpen drempels op. Sommige speelpleinen weigeren animatoren met een hoofddoek, bepaalde sportclubs weigeren kinderen die onvoldoende Nederlands kennen, omdat de trainer anders te vaak de uitleg moet herhalen. Verschillende sport- en jeugdverenigingen hebben geen plaats meer vrij. Kinderen komen op een wachtlijst terecht. Plaatsen vrijhouden is niet altijd mogelijk of ligt delicaat.

"Ik kan ook begrijpen waarom het moeilijk is om plaatsen vrij te houden. Sommige ouders staan dicht bij de groep en kennen de leiding goed. Ze weten dat er een wachtlijst is. Als er dan plots 4 kinderen van buitenlandse herkomst worden ingeschreven, dan valt dat hard op in een groep waar iedereen elkaar kent. Zij mogen dan wel meespelen, terwijl een neefje of een vriendje op de wachtlijst

terecht komt. De leiding vindt het spannend om dat uit te leggen aan ouders, die soms al lang op voorhand lobbyen om een kindje in die groep te krijgen. Leiding die wel plaatsen vrijhoudt, doet dit erg discreet. Enkel toeleiders weten dat dit aanbod er is.” (Medewerker J@M)

Ook door online inschrijvingssystemen en beperkte inschrijfperiodes lopen kinderen kansen mis.

“De communicatieve en administratieve drempels nemen toe omdat alles steeds digitaler wordt. Da’s geen pleidooi om alles terug analoog te doen, maar het wijst wel op het belang van menselijk contact, bijvoorbeeld in de opleiding van balimedewerkers. Je moet daar blijven investeren. Ook de online inschrijvingssystemen kunnen eenvoudiger en laagdrempeliger. Zet een knop op je website met ‘maak een afspraak’ omdat je dan van persoon tot persoon iets kan uitleggen. Of neem zelf contact op. Na een bepaalde deadline kan je bijvoorbeeld niet meer inschrijven bij het conservatorium. Vroeger werden die kandidaten niet bijgehouden, nu wel. Zodra de inschrijvingen opnieuw opengaan, neemt het conservatorium zelf contact op.” (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

“Het hele systeem van ‘first comes, first gets’ is ook erg frustrerend. Het kan toch niet dat je op een bepaalde dag om negen uur aan je computer moet zitten om je kind op sportkamp te laten gaan. Maar het blijkt erg moeilijk om in de vrije tijd naar andere inschrijvingssystemen te gaan. Er worden wel een aantal plaatsen opengehouden, maar dat wordt niet gepromoot. Tja, hoe kom je dat dan te weten? En dan is er frustratie dat die plaatsen niet ingevuld geraken en de organisatoren dan toch nog mensen op de wachtlijst moeten contacteren.” (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

Om gezinnen niet te ontgoochelen maken verbindingsambassadeurs een inventaris van de beschikbare plaatsen. Zo kunnen ze precies zeggen waar er nog plaats is. En ondanks de schaarse plekken zijn kinderen in veel verenigingen en sportclubs doorgaans welkom voor een test of proefperiode. De verbindingsambassadeurs merken wel dat kinderen vanaf een bepaalde leeftijd de nodige sporttechnische bagage missen om nog mee te kunnen. Volgens hen kunnen enkel jongeren met uitgesproken talent op oudere leeftijd nog aansluiten in een club die gericht is op competitie. Ook in clubs die minder belang hechten aan competitie vinden jongeren nog aansluiting.

“Officieel kijkt een club enkel naar de motivatie. Bij jongere kinderen is dat ook echt zo, maar bij kinderen ouder dan 12 kijken clubs ook naar het talent. Talent is van belang om iemand op oudere leeftijd nog te laten instromen in een club. Maar zelfs voor erg getalenteerde nieuwkomers is er niet altijd plaats in de ploeg.” (Verbindingsambassadeur Halle)

Maar zelfs als een verbindingsambassadeur een kind succesvol kan binnenloodsen in een club of een vereniging, lukt het niet altijd om aansluiting te blijven vinden. Verbindingsambassadeurs ervaren dat de kinderen die ze toeleiden niet altijd voldoen aan de ongeschreven verwachtingen:.

"Er zijn jongeren die zeggen: ik ga komen, maar op het laatste moment gebeurt er toch iets waardoor ze niet kunnen en dat vinden wij geen probleem. Maar jeugdbewegingen en sportclubs hebben daar meer moeite mee. Die denken van: laat dan maar zitten. Voor sommige jongeren geeft die structuur houvast, voor anderen is het iets wat ze niet gewend zijn. Terwijl die jongeren wel vaak geïnteresseerd zijn, maar voor hen heeft de tijdsindeling een heel andere structuur dan bij ons. Als je dagbesteding niet zo gestructureerd is of heel wisselend is of er niet is, dan is ook dat ritme anders, die beleving is anders. De voortdurende onzekerheid neemt veel mentale ruimte in: zal ik wel kunnen werken, zal ik hier wel blijven? Dat is vooral het ergste eigenlijk."
(Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

"Soms merk ik dat kinderen met een migratieachtergrond zichzelf harder moeten bewijzen dan andere kinderen. Er is toch die twijfel. Je kan je niet veroorloven om een fout te maken. Want als het kind dan een steekje laat vallen, dan lijkt dat de twijfel te bevestigen: zie je wel... Eén fout kan al het goede teniet doen."
(Verbindingsambassadeur TARL)

Of kinderen en jongeren voelen zich ongemakkelijk omdat ze er merkbaar (nog) niet bij horen.

"Je voelt dat de groep jongeren die daar al aanwezig is, die ruimte en die werking claimt. Je hebt niet veel nodig om je niet zo welkom te voelen. De blikken van de aanwezige jongeren leiden je bijna terug naar de deur. Je moet je daar echt kunnen over zetten of door iemand over die drempel geholpen worden. Als je dan wat onzeker bent over jezelf, is het niet gemakkelijk om over die drempel te stappen." (Deelnemer levend netwerk)

"Bij een toeleiding naar de Chiro van enkele Somalische meisjes in volledig gewaad vielen die kinderen wel op tussen de andere deelnemers in hun korte Chirorokjes. Deze verschillende werelden met elkaar verbinden is toch geen sinecure. Moet iemand toegeven of extra toenadering zoeken? Ik heb de Chiro groep gevraagd of ze geen hoofddoeken konden bedrukken met het Chiro logo, zodat de kinderen die een hoofddoek dragen er toch wat meer bijhoren."
(Verbindingsambassadeur Leuven)

Sommige verbindingsambassadeurs willen hun jongeren behoeden voor tegenslagen en wegen een toeleiding zorgvuldig af. Anderen houden er rekening mee dat een toeleiding ook voor ontgoocheling kan zorgen.

"Ik ga ermee om als een grote broer, je wil ze wat de weg wijzen, maar ik ga ze niet overdreven beschermen. Het leven blijft het leven, of je nu nieuw bent of niet, en daar horen ook tegenslagen bij. En het kan niet altijd en overal klikken. Soms werkt het niet. Maar ik blijf het wel moeilijk hebben als 'mijn' jongeren tegen een muur botsen. Ik blijf mij verantwoordelijk voelen en ik zie hoe hard ze hun best doen. Als er mensen zijn die zich dan negatief uitlaten tegen hen, dan treft dat mij ook." (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

1.2.4 Verenigingsondersteuning

Een vierde strategie is die van verenigingsondersteuning. Zowel Vlaams erkende jeugdwerkorganisaties als lokale jeugddiensten geven vorming en ondersteuning aan jeugdverenigingen. Lokale besturen doen daarnaast een beroep op Vlaams erkende jeugdwerkorganisaties en koepels voor vorming over toegankelijkheid. Die vormingen maken verenigingen attent op hun drempels en leren jeugdwerkers hoe ze drempels kunnen wegnemen en omgaan met de verschillen tussen kinderen in hun groep.

Sommige bovenlokale werkingen willen via dit project hun lokale afdelingen nog sterker ondersteunen. We geven weer hoe ze dit aanpakken. Daarna gaan we dieper in op hoe lokale besturen de jeugdwerkingen ondersteunen.

Ondersteuning vanuit een koepelorganisatie

In hun project 'De Nieuwe Animatoren' geeft de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) tips en adviezen aan lokale speelpleinen waar jongeren uit het OKAN-onderwijs stagelopen. VDS bouwde ervaring op met het begeleiden van OKAN-jongeren op animatorcursus en geeft deze ervaring door aan lokale werkingen.

Ook jeugdbewegingskoepel KLJ wil via deze projectoproep haar lokale afdelingen van dichterbij ondersteunen om een samenwerking aan te gaan met het lokaal bestuur en sociale partners. Het project start bij de lokale KLJ-afdeling. Wanneer de groep instapt in het project legt de verbindingsambassadeur contact met de lokale jeugddienst en polst er naar de plaatselijke noden. Zijn er bepaalde groepen die uit de boot vallen? Zijn er potentiële partners om mee samen te werken? Als de doelgroep en partner vastliggen, neemt de jeugddienst doorgaans contact op met de externe partner: het OCMW, een buurt- of wijkwerking, het Huis van het Kind of een asielcentrum.

Als ook deze instapt in het project, belegt de verbindingsambassadeur een vergadering met de externe partner, de lokale groep en de jeugddienst. Daar verdeelt men de taken. De KLJ-groep maakt een kennismakingsactiviteit en een flyer in de eigen huisstijl met weinig tekst en zoveel mogelijk foto's. De jeugddienst staat in voor de logistieke steun. De externe partner legt contact met de doelgroep en promoot de activiteit. De externe partner begeleidt ook de kinderen naar de activiteit, vormt een bekend gezicht voor de ouders en stelt hen gerust. Een week voor de activiteit komen de partners nog eens samen voor de laatste afspraken. De activiteit zelf hoeft helemaal niet zo spectaculair te zijn, integendeel.

"Sommige groepen willen iets extra doen en indruk maken met een namiddag vullende activiteit zoals Cluedo spelen. Dat is superleuk, maar wel ingewikkeld voor kinderen die niet vertrouwd zijn met de activiteiten van de jeugdbeweging. Vandaar de tip: hou het zo gemakkelijk mogelijk, maak een spel dat je eenvoudig en helder kan uitleggen zodat je sneller kan variëren en inspelen op interesses. Stop de kinderen niet te lang in een voorgestructureerd en vast patroon, maar laat ze nog eens echt voluit ravotten. Kortere, hevigere spelen lokken ook meer actie en interactie uit. Winnen of verliezen heeft minder zware gevolgen, want daar is het volgende spel al." (Verbindingsambassadeur KLJ)

Vorming en ondersteuning vanuit de lokale jeugddienst

Verschillende lokale besturen bieden in het kader van deze projectoproep zelf vorming en ondersteuning aan jeugdverenigingen en vrijetijdsaanbieders. We belichten de aanpak van vijf gemeenten: Kortrijk, Lokeren, Mechelen, Vilvoorde en Duffel.

Kortrijk

In Kortrijk neemt de ondersteuning de vorm aan van een intern en een extern traject. Het **intern traject** bestaat uit een workshop over drempels met de directie en medewerkers van stadsdiensten met een vrijetijdsaanbod. De jeugddienst, de sportdienst, het conservatorium, de schouwburg, de tekenacademie, het OCMW en de communicatiedienst van de stad volgden allemaal zo'n workshop.

"De workshop vertrekt vanuit een realistische case. Een gezin met vijf kinderen ervaart drempels om deel te nemen aan vrije tijd. Eerst halen de deelnemers zelf de drempels uit de case. We proberen lang genoeg stil te staan bij de ervaring en de beleving van het gezin. Daarna geef ik input vanuit mijn voortraject. Vervolgens denkt iedereen na vanuit z'n eigen functie hoe ze drempels kunnen verlagen. Meestal is de conclusie dat er meer overleg nodig is tussen de dienst en intermediaire partners." (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

Vanuit die workshops wil het project tot een realistisch actieplan komen met *quick wins* en structurele samenwerkingen. Al na een eerste werksessie komt naar boven dat diensten hele kleine dingen kunnen doen, bijvoorbeeld iets klantvriendelijker zijn aan de balie of proberen effectief mensen over de vloer te krijgen. Taal- en communicatiebarrières zitten vaak in de weg, maar als je face-to-face een uitleg kan doen, neemt dat vaak al veel drempels weg. Dat is wat het project wil bereiken: dat er in zo'n workshop inzichten ontstaan en dat teams bereid zijn om die dingen aan te pakken.

Het **extern traject** wil enerzijds experts rond een bepaalde doelgroep samenbrengen in een focusgroep die drempels inventariseert en acties formuleert. De bedoeling is anderzijds ook dat experts aan lokale jeugdverenigingen concrete ondersteuning bieden. Dit blijkt echter een zeer arbeidsintensief traject met een beperkte respons. De verbindingsambassadeur neemt daarom zelf de rol van ondersteuner op in het geval dat er vragen komen. De jeugddienst bundelt wel verschillende tips en suggesties voor verenigingen op haar [website](#).

Lokeren

Om de Lokerse jeugdwerkverenigingen te sensibiliseren rond diversiteit en toegankelijkheid motiveerde de verbindingsambassadeur alle dertien Lokerse jeugdbewegingen om een zelf ontwikkelde toegankelijkheidsscan in te vullen op basis van de zeven B's. De ingevulde scan visualiseerde de mate waarin kansengroepen aanwezig zijn in de jeugdvereniging en de drempels waar de jeugdvereniging zich al dan niet van bewust is. De verbindingsambassadeur analyseerde bijgevolg de dertien ingevulde scans en ging met de leidingsploeg van elke jeugdbeweging in gesprek over de drempels.

Deze gesprekken zetten een koers uit. Er werden doelstellingen vastgelegd, actieplannen opgesteld en tips uitgewisseld om de drempels aan te pakken zoals een overzicht voor ouders van alle verdoken kosten op jaarbasis of bekendmakingsborden om de werking vanop straat zichtbaar te maken. Tot slot ontwierp de verbindingsambassadeur een [toolbox toegankelijkheid](#), een fysiek of online te raadplegen infobrochure met algemene tips en drempels waar vrijetijdsverenigingen zich bewust van zouden moeten zijn.

Tijdens het project richtte men in Lokeren ook een werkgroep diversiteit op met vertegenwoordigers van de jeugdbewegingen. De verbindingsambassadeur zit mee rond de tafel en ondersteunt de jeugdbewegingen in hoe ze hun werking beter kunnen afstemmen op de kansengroepen. Ze legt linken met de actieplannen van alle jeugdbewegingen en brengt drempels naar boven. In deze werkgroep die drie keer per jaar samenkomt staan ontmoeting, uitwisseling en elkaar inspireren centraal om de drempels te verlagen en verwijderen. Via de werkgroep kan de verbindingsambassadeur de acties van de jeugdbewegingen van dichtbij opvolgen.

Mechelen

Onder de noemer 'Jeugdwerk voor Alleman' moedigt de jeugddienst van Mechelen al verschillende jaren de jeugdbewegingen aan om hun werking toegankelijk te maken voor alle Mechelse kinderen en jongeren. De jeugdbewegingen volgen een stappenplan met tien concrete acties en ontvangen zo het label 'jeugdwerk voor alleman'. De jeugddienst inspireert de jeugdbewegingen, bundelt alle informatie op de [website](#), en moedigt hen aan om diverse kinderen en jongeren mee op kamp te nemen.

Vier Mechelse jeugdbewegingen krijgen in dit project een intensief ondersteuningstraject om toegankelijkheid echt in hun werking in te bedden. Die werkingen dragen het project ook uit in het Mechelse jeugdwerk. Elke vereniging vaardigt twee vertegenwoordigers af en door intens samen te werken met de jeugdwerkers van J@M en Groep INTRO groeit er een hechte band tussen de verschillende partners. Samen schrijven ze een project voor de Warmste Week en krijgen ze er ook middelen voor. Met dat geld betalen ze een deel van het inschrijvingsgeld voor de kinderen, kopen ze kampeermateriaal aan voor de OKAN-jongeren, en de partners organiseren een weekend voor de jongeren van OKAN, J@M en de jeugdverenigingen. De begeleiders trekken met de middelen van de Warmste Week ook nog eens samen op weekend om vorming te volgen en verdere acties te plannen. Ook gaan de medewerkers van J@M en OKAN op bezoek bij de andere jeugdbewegingen om de tien acties van Jeugdwerk voor Alleman nog eens onder de aandacht te brengen en tips te geven.

Vilvoorde en Duffel

De verbindingsambassadeurs in Vilvoorde en Duffel bieden één-op-één ondersteuning aan jeugdhuizen om een breder publiek te bereiken.

"Een jeugdhuis komt al snel in een bepaalde vicieuze cirkel terecht. Als je de reputatie hebt van leuke feestjes en toogavonden, dan trek je ook geëngageerde jongeren aan die dat soort activiteiten willen organiseren. Daar komt dan veel volk op af en dat moedigt aan om het verder te zetten. Waarom zou je dan andere dingen doen? Maar je hebt een ander soort activiteitenaanbod nodig om een ander

soort publiek aan te trekken, wat op zijn beurt ook vrijwilligers aantrekt met andere interesses. Misschien moeten we vanuit de jeugddienst zelf alternatieve activiteiten organiseren in de lokalen van het jeugdhuis om die vicieuze cirkel te doorbreken? We willen het project echt gebruiken om te experimenteren en het publiek van het jeugdhuis wat open te trekken, maar het eigenaarschap blijft natuurlijk bij de vrijwilligers.” (Medewerker jeugddienst Duffel)

Een bestuurswissel, de opstart van de werking na corona en locatieperikelen komen echter sterk op de voorgrond te staan en eisen de aandacht op van de vrijwilligers en de verbindingssambassadeurs. Deze heeft hierdoor maar een beperkte invloed op het publieksbereik van de jeugdhuisen, maar kan hopelijk wel een fundament leggen voor verdere acties.

Principiële openheid en toch

In principe staan de jeugdwerkingen open voor diversiteit. Ze uiten hun enthousiasme voor het project en zijn gemotiveerd om er mee in te stappen.

“De bewustwording is echt gegroeid en alle jeugdbewegingen hebben ondertussen het label ‘Jeugdwerk voor Allemaal’. Toen ik in de Chiro zat, heb ik nooit beseft wat voor een witte Chiro wij waren. Ik heb daar nooit echt bij stilgestaan toen ik jonger was. Terwijl die jongeren nu beseffen: “Wij zijn enkel wit. Wij vinden dat niet leuk. Hoe kan dat nu?” Er is een groep in het midden van het centrum van de stad die zo graag divers wil zijn, want ze willen zich eigenlijk gewoon spiegelen aan hun omgeving. Ze willen dat hun groep eruitziet als de samenleving.” (Medewerker jeugddienst Mechelen)

“Ik ben gewoon heel blij dat ik met een goede generatie jongeren zit die echt heel bereid zijn om bij te leren. En heel bereid zijn om te luisteren. Want ... ge stelt uzelf kwetsbaar op door te zeggen, ik ga naar een vorming (over) inclusie. Want dat wil zeggen dat ge eigenlijk nog dingen wilt bijleren en ik vind dat wel sjiek Ze zijn nieuwsgierig, ze luisteren, ze willen meer informatie. Dus dat is eigenlijk al de beste houding om mee te starten.” (Verbindingssambassadeur Leuven)

Maar om die principiële openheid om te zetten in concrete acties zijn er toch verschillende struikelblokken voor lokale jeugdverenigingen.

- De draagkracht van lokale vrijwilligers is beperkt: hun hoofd en agenda zitten vol. Ondanks hun enthousiasme en openheid is er weinig ruimte voor extra inspanningen en initiatieven. Ze hebben andere prioriteiten en zorgen.

“We willen graag overleggen, maar het is heel moeilijk om de jongeren te pakken te krijgen voor een formele projectvergadering. Zelfs informeel is het moeilijk om met elkaar in gesprek te gaan.” (Medewerker jeugddienst Duffel)

“Ik zocht contact met 164 afdelingen. Daarvan kon ik er effectief een 70-tal bereiken. Daarvoor moest ik meerdere keren bellen en mailen. Ik merk veel openheid en enthousiasme in de hele organisatie. Toch blijft het soms sleuren en trekken, het is nog niet volledig ingeburgerd. Andere activiteiten gaan voor en dat

*begrijp ik ook. KLJ-groepen doen erg veel, er is elke week wel iets.”
(Verbindingsambassadeur KLJ)*

- Sommige werkingen kunnen geen extra leden meer aannemen of kampen al met wachtlijsten.
- Toegankelijkheid is een thema dat je zonder bijkomende ondersteuning moeilijk kan realiseren. Maar de afstand tussen het bestaande ondersteuningsaanbod en de lokale groepen is groot en jezelf laten ondersteunen kan wringen met je lokale autonomie.

“Ook moeten we zorgvuldig nadenken hoe we dit aanbrenge en bespreken met de huidige ploeg. Het is belangrijk om de juiste toon te vinden: voldoende concreet, begrijpelijk en geloofwaardig. Hoe je het aanbrengt, kan je project maken of kraken.” (Medewerker jeugddienst Duffel)

- Toegankelijkheid kun je als jeugdwerking moeilijk op je eentje realiseren, je hebt er andere organisaties voor nodig. Maar het netwerk rond lokale jeugdwerkingen is vrij beperkt en moeilijk te verbinden met organisaties die toegankelijkheid kunnen bevorderen.
- Verschillende drempels hangen nauw samen met gewoonten en gebruiken die men als een essentieel onderdeel beschouwt van de eigen identiteit en die je niet of nauwelijks kunt veranderen of onderhandelen.

“Natuurlijk blijven feestjes en toogavonden belangrijk, maar er zijn ook veel jongeren in de gemeente die daarop afhaken. Het lokaal bestuur investeert veel in het jeugdhuis. En ik wil niet te veel druk zetten, maar ik vind wel dat een jeugdhuis ook moet begaan zijn met de jongeren die ze met hun huidige aanbod niet bereiken. Voor sommige jongeren is alcohol drinken echt taboe, maar voor de huidige vrijwilligers is alcohol onlosmakelijk verbonden met hun werking. Het is een deel van het succes. Samen zouden we toch kunnen nadenken hoe we dit kunnen verzoenen. Op zich is er helemaal niets verkeerd met een activiteit zonder alcohol, maar voor het jeugdhuis lijkt dat een inbreuk op hun eigenheid. Ze kunnen zich daar niets concreet bij voorstellen. Aparte activiteiten zonder alcohol, buiten de openingsuren kunnen wel. Maar samen iets alcoholvrij doen is op dit moment ondenkbaar. Niet dat de jeugdhuisvrijwilligers weerstand of tegenkating tonen, eerder tegenzin nu het engagement concreter wordt.” (Medewerker jeugddienst Duffel)

- Er is een groot verloop. Na drie tot vier jaar is er een nieuwe ploeg aan de slag. Dit zorgt ervoor dat veel acties en campagnes beperkt blijven tot sensibiliseren en informeren.

Lokale besturen bekijken zich echter op de principiële openheid van jeugdverenigingen en gaan er te snel van uit dat de jeugdwerking deze openheid zal omzetten in actie.

“Als lokaal bestuur zie je de noden in je stad en de opportuniteiten van zo’n project. Je weet dat een aanvraag intern een hele weg moet afleggen, bovenop

alle lopende initiatieven. De looptijd om in te dienen is bovendien beperkt. Dus zet je er vaart achter en neem je niet altijd de tijd om alles grondig door te praten. Bovendien merk ik: wanneer je vanuit de stad een open, vrijblijvende vraag stelt aan organisaties waar ze gerust 'nee' op mogen zeggen, ligt dat blijkbaar toch moeilijk. Onbewust en onbedoeld ervaren organisaties een zekere druk om 'ja' te zeggen. Bij beide jeugdhuizen is er veel openheid voor diversiteit en inclusie, maar het thema kent niet de hoogste prioriteit. Misschien omdat ze jong zijn, zien ze dat niet altijd of durven ze niet zeggen dat het eigenlijk geen prioriteit is of dat er andere prioriteiten zijn, die een randvoorwaarde vormen om aan inclusie te werken. Dat hadden we bij aanvang beter moeten inschatten.” (Medewerker Dienst Gelijke Kansen Vilvoorde)

“We organiseren ook opleidingen voor de jeugdverenigingen en soms zijn we ontgoocheld over de beperkte opkomst. Terwijl ze zich wel geëngageerd hebben voor het project. We stellen ons wel vragen bij dat engagement. Weten ze écht waarover het gaat en wat de verwachtingen zijn? Zijn ze bij het begin wel goed geïnformeerd? Ondanks het engagement moet je dan toch nog veel investeren (om de jeugdvereniging mee te krijgen), en dat wordt niet altijd erkend of ingecalculeerd.” (Deelnemer levend netwerk)

Ook is voor jeugdwerkingen bij het begin niet zo duidelijk waartoe ze zich precies engageren en welke invloed het zal hebben op hun werking. Dit kun je vermijden door een verkennende fase in te bouwen in het project of een apart voortraject te voorzien.

“Misschien kan de Vlaamse overheid een voortraject van enkele maanden ondersteunen, dat leidt tot een subsidiedossier. En daarna een implementatietraject financieren om dit plan uit te voeren. Zo kan je meer tijd nemen voor kwalitatieve voorgesprekken en wederzijdse verwachtingen helder te krijgen, en dat door de mensen rechtstreeks betrokken bij het project. Dan kunnen er nog struikelblokken opduiken, maar dat is toch al een ander uitgangspunt. Het afstemmingswerk is dan al gebeurd. Zeker als zo'n voortraject niet te veel administratieve last met zich meebrengt, is dat een werkbare piste. Maar ook zonder voortraject kan Vlaanderen meer sturend optreden naar lokale besturen en verwachten dat het project op voorhand goed is doorgepraat. De overheid kan dit navragen bij indienen, ofwel inbouwen in de start van het project.” (Medewerker Dienst Gelijke Kansen Vilvoorde)

Vraag is ook hoeveel aanpassingen je kunt verwachten van de jeugdverenigingen? Een aantal verbindingsambassadeurs plaatst vraagtekens bij de marge van jeugdverenigingen om hun werking aan te passen en vraagt respect voor hun autonomie.

“Ik vind het ook belangrijk dat we dit steeds als een leerproces blijven zien voor de jonge jeugdleiding. We mogen onze verwachtingen niet zomaar droppen op jeugdverenigingen en zeggen: los het nu maar op. Jeugdwerk mag ook gerespecteerd worden in z'n eigenheid, en je mag ook niet verwachten dat jongeren nog allerlei extra taken opnemen. Het is een proces dat eigen moet worden aan verenigingen en dat zal op één jaar niet gebeuren. Als stad of gemeente moet je ook je verenigingen ondersteunen: vorming aanbieden, oplossingen aanreiken, een netwerk uitbouwen of goede partners vinden. Als

jeugdwerkingen dan vastzitten, dan weten ze wie ze moeten aanspreken.”
(Deelnemer levend netwerk)

“Als lokaal bestuur wil ik hen wel stimuleren maar ik wil hen niet sturen in een bepaalde richting. We moeten toch ook jeugdwerk gewoon jeugdwerk laten zijn en jongeren de kans geven om zich op hun manier te organiseren?” (Deelnemer levend netwerk)

“Je kan als gemeentebestuur ook niet vragen dat ze de tradities waar ze aan vast houden – zoals een uniform bijvoorbeeld – helemaal laten vallen. Het gaat hem eerder over kleine aanpassingen en compromissen die niet te veel ingrijpen op de identiteit van de groep.” (Deelnemer levend netwerk)

“Maar het is wel een evenwichtsoefening: welke aanpassingen mogen we verwachten van de verenigingen en in hoeverre kunnen wij de jongeren klaarstomen? Het belangrijkste voor ons is: is er een oprechte interesse in de leefwereld van de jongeren?” (Verbindingsambassadeur Arktos Hasselt)

In deze projectoproep merken we dat verschillende jeugdwerkingen toch inspanningen doen om kinderen en jongeren die nog niet deelnemen te bereiken:

- Ze maken een bewuste keuze voor een bepaalde groep of buurt, tonen actief en oprecht interesse.
- Ze bereiken reeds een bepaald publiek, waardoor nieuwe deelnemers gemakkelijker kunnen aansluiten.
- Ze investeren tijd en energie in overleg en vorming.
- Ze gaan flexibel(er) om met gewoonten en gebruiken.
- Ze hebben een vertrouwensband en netwerk met andere organisaties die hen kunnen ondersteunen.
- Ze krijgen een bepaalde reputatie die versterkend werkt.
- Ze hebben een eenvoudige instap met weinig eisen en administratie.
- Ze hebben een aanspreekpunt zowel voor de jongere als voor andere organisaties.
- Ze houden de kostprijs laag en/of zijn bewust met de kosten bezig.

1.2.5 Samenwerking en netwerkvorming

Elk project zet in op samenwerking en netwerkvorming. We beschrijven eerst waarom en hoe verbindingsambassadeurs netwerken vormen en samenwerking aangaan en welke concrete vormen dit aanneemt. We schetsen een aantal uitdagingen waar verbindingsambassadeurs op stoten maar geven ook aan hoe de uitgebouwde samenwerkingen en netwerken een bron van trots vormen voor de projecten. Het doel is vaak om de uitgebouwde samenwerkingen duurzaam en autonoom verder te zetten, maar de verbindingsambassadeur blijft wel doorgaans de motor van het netwerk.

Over het waarom en het hoe van samenwerking en netwerkvorming

Samenwerken loont zeker de moeite. Op het terrein merkt de verbindingsambassadeur al snel verschillende lacunes: het vrijetijdsaanbod blijft vrij onbekend voor intermediaire

partners, organisaties werken naast elkaar, informatie circuleert in verschillende netwerken en vrijetijdsbesteding loopt in vaste patronen die je moeilijk kunt doorbreken.

"Soms vind ik het bijna onbegrijpelijk dat een kind of een jongere niet weet dat er soms twee straten verder een vrijetijdsaanbod is. Maar tegelijk merk je als toeleider dat je zelf dat aanbod moeilijk vindt. Dat staat dan ergens verstoopt achter een link op een website of het wordt vermeld in een boekje. Ondertussen kan ik als toeleider wel veel mensen helpen, maar als het project stopt? Wie neemt die taak dan over? Kunnen we die job duurzamer maken? Maar kunnen we mensen ook minder afhankelijk maken van toeleiders om hun weg te vinden in het aanbod?" (Deelnemer levend netwerk)

"Het voornaamste doel is om verbinding te leggen tussen organisaties die elkaar niet kennen, om samenwerking te bevorderen tussen good practices die soms onder de radar blijven en om die mensen van elkaar te laten leren. Dat vind ik de grote uitdaging, zeker in een stad als Kortrijk. Er gebeuren hier heel veel goede dingen, alleen kennen mensen elkaar niet, ze hebben zelfs nog nooit van elkaar gehoord en ze werken niet samen ook al beogen ze eigenlijk hetzelfde." (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

De verbindingsambassadeurs investeren sterk in samenwerking en de uitbouw van hun netwerk. Ze faciliteren ook de samenwerking en netwerkvorming tussen organisaties en bevorderen onderlinge uitwisseling.

"Ik denk dat we aan meer dan tachtig organisaties en mensen zitten die ik gezien heb in Kortrijk sinds het begin, dus ik heb mijn best gedaan, denk ik. En mijn eerste doelstelling was, ze moeten mij gewoon allemaal kennen en weten wie ik ben." (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

"De samenwerking an sich brengt ook ons veel bij. Zelf gebruiken we weinig media in onze werking terwijl onze jongeren daar wel voor openstaan. Dus we leren eigenlijk heel veel van elkaar, wat het ook tot een hele fijne samenwerking maakt, omdat het geen eenrichtingsverkeer is. Dat helpt ook wel om die onderlinge verstandhouding en verbinding te maken tussen verschillende leefwerelden. Het creatieve is dan een instrument om met een groep een doel te bereiken." (Verbindingsambassadeur Arktos Hasselt)

In Torhout neemt de verbindingsambassadeur deel aan het jeugdwelzijnsoverleg met de leidinggevenden van verschillende lokale welzijnspartners zoals CLB, CAW en jeugdhulpverlening. Zelf organiseert hij vier keer per jaar een veldwerkoverleg met professionals die echt tussen de jongeren zelf staan: opvoeders, jeugdwerkers, iemand van de jeugdbrigade, een maatschappelijk werker vanuit het sociaal huis, iemand van het Lokaal Opvanginitiatief (LOI). Zij verzamelen signalen van onderuit en spelen deze door aan het jeugdwelzijnsoverleg, en dat blijkt echt een goede tandem. De verbindingsambassadeur maakt gebruik van het netwerk en versterkt het op zijn beurt ook. Beide hebben een positieve invloed op elkaar.

"De verbindingsambassadeur is erg ontwapenend, legt gemakkelijk contacten en is oprecht begaan met het welzijn van de jongeren. Tegelijk wordt hij ook ondersteund door het jeugd welzijnsoverleg. Hij heeft dus een netwerk en draagvlak waar hij op kan terugvallen." (Medewerker Sociaal Huis Torhout)

"Het is vooral een kwestie van doen: initiatief nemen, op mensen afstappen. Maar het is wel een uitdaging om voldoende dicht bij de jongeren te blijven staan en dan de signalen die je oppikt om te zetten in acties naar het beleid. Het jeugd welzijnsoverleg is daarin wel een grote steun." (Verbindingsambassadeur Torhout)

Er kruipt veel tijd en energie in de opbouw en het onderhoud van een netwerk en het voeden van de samenwerking. Collega's kunnen de verbindingsambassadeur faciliteren maar soms moet deze zichzelf uitnodigen op vergaderingen ook al ligt dat buiten de comfortzone van de verbindingsambassadeur.

"Met een groep jongeren werken, is op zich vrij duidelijk. Een netwerk uitbouwen is dat minder. Ik ken het Brusselse jeugdwerk wel, ik liep er stage en deed er zelf vrijwilligerswerk, maar ik was er ook een tijdje uit om iets compleet anders te doen. Opnieuw mijn weg zoeken maakt me wel wat onzeker." (Verbindingsambassadeur Groep INTRO Brussel)

Soms gaat het ook om moeizame samenwerkingen waar veel energie naartoe gaat. Partners zeggen principieel toe, maar verlenen in de praktijk weinig tot geen medewerking of blijken niet altijd de sterkste partner te zijn.

Samenwerkingen en netwerken zorgen voor uitdagingen...

Het vele netwerken zorgt ervoor dat de verbindingsambassadeur veel weg is van kantoor, wat de uitbouw van een intern draagvlak kan bemoeilijken. Als de verbindingsambassadeur veel op locatie is of op straat is het handig dat er ook iemand aanwezig is op de jeugddienst die op de hoogte is van het project en kan doorverwijzen. Iemand met een helikopterzicht op het project die kan kaderen bij andere diensten en een beetje de 'hoeder' is van het project en de verbindingsambassadeur. Je kunt onmogelijk én aan het koffieapparaat staan én in de buurtwerking langsgaan én aanwezig zijn op de barbecue van de jeugdbeweging.

"Ik heb mezelf lang toerist gevoeld in mijn eigen team. Ze noemen me ook letterlijk 'de toerist' op kantoor omdat ik weinig aanwezig ben en geen vast bureau heb. Het is lastig om een band op te bouwen met de collega's als je er (bijna) nooit bent en als mensen niet goed snappen wat je job precies inhoudt omdat je takenpakket niet zo duidelijk is. Het is ook moeilijk om ingang te vinden omdat de verbindingsambassadeur geen kant-en-klare dingen aanreikt. Je hebt ook minder mogelijkheid tot informele babbels die belangrijk zijn om iets extra te kunnen vragen of om iets te kunnen verduidelijken. Een band opbouwen is echt niet enkel taakgericht, niet bij de jongeren en partners, maar ook niet bij je rechtstreekse collega's. Het is een balans tussen onderweg zijn en aan de koffiemachine te staan." (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

Niet elke medewerker kan goed functioneren zonder een vaste collega of hecht team. Als verbindingsambassadeur ben je op jezelf aangewezen en dat moet je liggen. Het is belangrijk dat de verbindingsambassadeur ook in zichzelf een drive vindt voor deze job, zonder zich erin te verliezen.

"Een stuk van de job blijft wat eenzaam, maar dat vind ik net leuk. Ik ploeter graag en zoek graag zelf naar oplossingen. En het ligt ook een stuk aan mij hoe eenzaam het werk is. Ik kan ook anderen betrekken als ik dat wil."
(Verbindingsambassadeur Torhout)

"Het blijft een uitdaging om enthousiast te blijven en tegelijk je job ook te relativieren. Ik kom soms triest thuis en heb ook getwijfeld aan mijn eigen beroepskeuze. Het was bij momenten meer dan een job maar ook een persoonlijke missie en daardoor kon ik ook moeilijk afbakenen. Dat heb ik echt moeten leren. De geesten rijpen langzaam. Het mag gerust een 'uphill battle' zijn, maar geen voortdurend gevecht tegen de bierkaai. Je moet ook voelen dat er iets verandert en dat je netwerk rendeert. Ik vier elk klein succes en blijf vertrouwen op mijn eigen overtuiging. Je mag in deze job niet te sterk afhankelijk zijn van de waardering van anderen en niet te streng zijn voor jezelf."
(Verbindingsambassadeur Kortrijk)

... maar vormen ook een bron van trots

Verschillende verbindingsambassadeurs zien de opgebouwde netwerken en samenwerkingen als één van de sterkste en meest duurzame resultaten van het project.

"Ik heb het lang moeilijk gehad om trots te zijn op dit project. Nu kan ik zeggen dat we veel in gang hebben gezet. Ik merk vaak op een overleg dat iedereen mij kent. Dat hebben we dan toch al bereikt." (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

"We hebben een GDPR-document opgesteld waar zowel de OKAN-scholen als het OCMW van Leuven, de UiTPAS-verantwoordelijke en de SNS-regioverantwoordelijke achter staan. Hierdoor komen het aanbod en de voordelen van beide passen (SNS-pas en UiTPAS) vanaf dit schooljaar structureel tot bij de OKAN-leerlingen. De verbinding tussen enerzijds de OKAN-scholen en SNS-verantwoordelijke en anderzijds tussen de OKAN-scholen, het OCMW en de UiTPAS-verantwoordelijke heeft ervoor gezorgd dat het toeleiden naar vrije tijd vlotter verloopt en betaalbaarder wordt voor de OKAN-jongeren."
(Verbindingsambassadeur Leuven)

De verbindingsambassadeur blijft doorgaans wel de motor van de samenwerking: partners en collega's kijken in zijn of haar richting en nemen zelf minder initiatief.

"Onze wens is dat het thema meer kan leven zonder dat je steeds zelf het initiatief moet nemen. Partners willen ook de jongeren bereiken, maar ze kijken daarvoor nog veel naar ons. Sommigen ervaren minder een nood of een urgentie. Leuk als het er is, we doen mee, maar meer dan een leuk extraatje is het vaak niet." (Deelnemer levend netwerk)

"Ik neem zoveel mogelijk praktische zaken uit de handen van de jeugdverenigingen. Ik ben de locomotief en zij kunnen hun karretje aanhangen. Maar wat als de locomotief wegvalt? Het is misschien illusie om te denken dat de trein zal blijven rijden zonder de verbindings-ambassadeur, hoe hard we ook zouden willen dat het vanzelf loopt?" (Deelnemer levend netwerk)

1.2.6 Structureel werken

Zowel in Lokeren als Kortrijk zet het lokaal beleid in op een structurele/beleidsmatige aanpak. In grote lijnen hanteren ze dezelfde werkwijze met drie fases:

- 1) informatie verzamelen;
- 2) een analyse maken
- 3) een plan/strategie op lange termijn opstellen.

We lichten deze aanpak toe aan de hand van beide praktijken.

Lokeren

Informatieverzameling

De verbindingsambassadeur trok de straat op om te achterhalen waar de tieners vaak rondhangen, wat ze doen in hun vrije tijd en wat ze nog missen in Lokeren. De kennis en inzichten uit deze gesprekken, bevestigde ze, vulde ze aan en nuanceerden ze met behulp van een online vragenlijst die 674 tieners in Lokeren invulden. Ook de toegankelijkheidsscan van de jeugdverenigingen was een bron van informatie.

Analyse

In vijf focusgroep gesprekken met kansengroepen bespraken ze vervolgens de resultaten van de bevraging naar tieners en zetten ze actieplannen op, bijvoorbeeld om de ontmoeting tussen vrijwilligers van jeugdbewegingen en beroepskrachten uit de jeugdhulpverlening mogelijk te maken. De verbindingsambassadeur analyseerde de dertien ingevulde toegankelijkheidsscans en ging met de leidingploeg van elke jeugdbeweging in gesprek over de drempels. Deze gesprekken zetten de koers uit. Ze stelden doelstellingen vast, actieplannen op en wisselden tips uit om de drempels te verkleinen.

Actie

De verbindingsambassadeur werkt ook als brugfiguur tussen de tieners en het vrijetijdsaanbod. Ze zoekt tieners op, op straat, pleintjes, in parken, OKAN-klassen... en gaat met de jongeren mee naar de activiteit van hun keuze om hen individueel toe te leiden. Ze gaat langs bij partnerorganisaties om kennis te maken en haar aanbod kenbaar te maken. Men richtte een werkgroep diversiteit op met vertegenwoordigers van de jeugdbewegingen. De verbindingsambassadeur zit mee rond de tafel in de werkgroep en ondersteunt de jeugdbewegingen om hun werking beter af te stemmen op kansengroepen.

Kortrijk

Informatieverzameling

In het begin heeft de verbindingsambassadeur zoveel mogelijk contacten gelegd met intermediairs – mensen die heel dicht bij kinderen en jongeren in kwetsbare situaties

staan en kunnen fungeren als vertrouwenspersonen en doorverwijzers – maar ook met vrijetijdsverenigingen en collega's van andere diensten. Ook nam de verbindingsambassadeur een aantal individuele toeleidingen op om beter zicht te krijgen op de leefwereld van kinderen jongeren en de drempels die ze ervaren.

Analyse

De analyse van deze gesprekken en toeleidingen leidde tot vier grote struikelblokken voor vrijetijdsparticipatie:

- 1) de communicatie van het vrijetijdsaanbod geraakt niet altijd tot bij de doelgroep;
- 2) er is nood aan een gezamenlijke visie rond toeleiding of doorverwijzing;
- 3) bij de vrijetijdsverenigingen zelf is er een gebrek aan urgentie (want ze krijgen geen vragen);
- 4) bij die vrijetijdsverenigingen is er een gebrek aan expertise omdat ze heel weinig kwetsbare jongeren bereiken.

Actie

De verbindingsambassadeur zet een intern traject op van vorming en coaching binnen de eigen stadsdiensten en een extern traject om de lokale jeugdverenigingen te ondersteunen samen met lokale experts. Het opstellen van dit actieplan bezorgde een verbindingsambassadeur enkele stevige kopzorgen.

"Ik ben vooral een denker. Ik kan heel goed strategieën bedenken en analyses maken. Maar effectief acties ondernemen, maakt mij een beetje onzeker. Hoe gaan we dat nu concreet aanpakken? Ben ik hier wel op de juiste knoppen aan het duwen? Die job heeft mij wel al wat slapeloze nachten bezorgd omdat ik de lat hoog leg voor mezelf. Ik krijg wel steun van de collega's die mee in de stuurgroep zitten. Die geven vaak goede adviezen en durven zeggen waar het op staat, maar ze geven me ook veel vrijheid. Ik voel me ook gesterkt door de input van de intermediairs die vaak in dezelfde lijn ligt." (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

1.2.7 Strategieën combineren, aansturen en opvolgen

De verschillende projecten doen ook uitspraken over de samenhang en interactie tussen de verschillende strategieën. Ze geven aan dat een brede aanpak wenselijk is, maar tegelijk ook moeilijker voor de verbindingsambassadeur om meerdere strategieën te combineren. Ze pleiten daarom voor een goede omkadering en ondersteuning van de verbindingsambassadeur en doen een aantal uitspraken over de aansturing en opvolging van een verbindingsambassadeur.

Inzetten op meerdere strategieën

Verschillende projecten geven het belang aan om zowel in te zetten op de vraag- als op de aanbodzijde.

"Het grote verschil is dat nu J@M en Groep INTRO betrokken zijn. Bij Jeugdwerk voor Alleman 1.0 en 2.0 konden we wel de jeugdbewegingen bereiken en we voelden dat die heel hard openstonden om hun werking aan te passen naarmate

het mogelijke. Maar het andere luik konden we niet bereiken. We dachten eerst: als de jeugdbewegingen bereikbaar zijn, dan zal dat vanzelf gebeuren. Ik denk dat we na een tijd zagen dat er helemaal niets gebeurde. Elke week opnieuw vragen we ons: hoe komt dat nu? We hebben het ook al gevraagd aan de jongeren zelf. Het is toch vooral onbekendheid, een beetje schrik van het vreemde. Het vertrouwen is er ook niet altijd. Ik denk dat ze zich niet kunnen identificeren met de leiding. Ze denken vaak: dat is niet voor mij bedoeld. Ook een aantal gebruiken houden jongeren tegen, zoals alcoholgebruik of een gemengde werking. Dat zijn grote uitdagingen.” (Medewerker jeugddienst Mechelen)

Ook hoorden we een pleidooi voor structureel werken naast individueel werken.

“Ik ga mee in die individuele verhalen omdat het belangrijk is om te weten wat er leeft bij de doelgroep. Als je weet wat hun noden en verwachtingen zijn, kan je nagaan hoe je dit kan inbedden in de stadsstructuur. Maar ook hoe verenigingen hun drempels lager kunnen leggen voor die jongeren zodat ze toch toegang vinden. We kiezen wel voor de moeilijkste weg. Een-op-een verbinding leggen gaat vlotter dan stadsbreed een visie ontwikkelen. Toch vind ik het noodzakelijk. Hoewel één-op-één werken een belangrijk facet is van het geheel, zou het breder moeten zijn. Je kan telkens weer opnieuw individuele jongeren toeleiden, maar je kan ook een groter draagvlak creëren waardoor laagdrempeligheid in de structuur ingebed geraakt bij onze sportclubs en jeugdverenigingen.”
(Verbindingsambassadeur Kortrijk)

“Ondanks mijn beperking heb ik zelf ik heel veel kansen gekregen. Dankzij de sport heb ik een sterk netwerk rondom mij. Sport heeft mij gebracht waar ik vandaag sta. Als je kansen biedt aan jongeren dan betaalt zich dat terug. Ik ben daar een levend voorbeeld van. Maar mijn ouders hebben ook tegenkanting gekregen. Als je dan als ouder niet sterk genoeg in je schoenen staat om te zeggen: mijn kind heeft ook recht om te sporten of om naar de muziekschool te gaan of om in de jeugdbeweging te zitten, dan haak je af. En het is voor die mensen dat ik de motivatie vind om iets te doen aan structuren en aan denkprocessen, meer dan aan individuele cases.”
(Verbindingsambassadeur Kortrijk)

In de praktijk lijkt het niet mogelijk voor een persoon om dat allemaal te bolwerken. Dat lukt niet qua tijdsinvestering en opvolging, de verschillende strategieën vergen ook andere profielen van medewerkers: een outreachend werker, groepswerker, toeleider, ondersteuner, netwerker en beleidsmedewerker. Zelden kan één persoon even goed al deze rollen opnemen.

Verbindingsambassadeurs stellen dan ook voor om meerdere mensen in te zetten op de functie van verbindingsambassadeur, die elkaar kunnen aanvullen en ondersteunen. Bijvoorbeeld een samenwerking tussen mensen die een goede band hebben met groepen aan de 'vraag' zijde en mensen met een sterk netwerk aan de 'aanbod' zijde.

“Ik werk wel graag alleen en geniet van mijn vrijheid, maar soms heb ik ook nood aan bevestiging of aan een klankbord. Ik zou deze job liever niet alleen doen. Het is geen gemakkelijke job voor twijfelaars. Verdeel de taak over twee mensen, dan

heb je een partner in crime met wie je kan brainstormen. In een groter overleg heb je niet altijd de ruimte om te freewheelen, ideeën worden al snel weggezet als te veel werk en daar kan je op je eentje niet altijd tegenop. Je positie is daarvoor te zwak.” (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

Een zanger is een groep

Het is een goede zaak als een verbindingsambassadeur voldoende vrijheid krijgt om zijn of haar eigen keuzes te maken, maar toch is het belangrijk dat hij of zij kan terugvallen op een steungroep die de werkzaamheden opvolgt en als klankbord kan dienen. Naar duurzaamheid kan het belangrijk zijn om ook lokale politici in die groep op te nemen (zie verder) of om medewerkers te betrekken die de link naar het beleid bewaken.

“Er zijn verschillende manieren van carte blanche geven. Het betekent niet per se ‘doe je ding’. Je kan nog altijd kaders meegeven: werkvormen, methoden, ... gebaseerd op de ervaringen van andere verbindingsambassadeurs.” (Deelnemer levend netwerk)

“Hoe iemand het aanpakt, daar moet je individuele vrijheid in geven. Dat hangt immers ook af van het karakter van de persoon. Maar je moet wel een zicht hebben op bepaalde doelen of resultaten die je moet behalen. Een verbindingsambassadeur moet kunnen verantwoorden hoe zijn acties passen in de langetermijnstrategie.” (Deelnemer levend netwerk)

“We hadden een actieplan opgesteld met telkens een aantal stappen tegen elke schoolvakantie. Maar we hebben te veel vrijheid ervaren binnen het project en we hebben iemand gemist die meer het proces begeleidt en opvolgt hoever het ermee staat, en bijstuurt tussendoor. Niet controlerend maar eerder procesbegeleidend.” (Deelnemer levend netwerk)

“Meer dan controle of verantwoording is er nood aan steun en collegialiteit en gedeeld eigenaarschap.” (Deelnemer levend netwerk)

Opvolgen en aansturen van een verbindingsambassadeur

In de opvolging van een verbindingsambassadeur kun je werken met concrete streefcijfers over het aantal kinderen en jongeren die kennismaken met of die men toeleidde naar een hobby. Dit geeft houvast, zeker voor beleidsmakers die minder feeling hebben met dit thema. Maar enkel werken met cijfers als indicator brengt ook onbedoelde nadelen met zich mee.

Het is erg moeilijk om op voorhand in te schatten wat een realistisch cijfer is om te behalen. De startpositie, doelstellingen en allerlei externe factoren spelen een grote rol in de handelingsruimte van de verbindingsambassadeur. Het is ook niet duidelijk wat je als een geslaagde toeleiding mag beschouwen. Gaat het om een eerste kennismaking of een duurzame, autonome participatie? Hoelang en hoe intens kun je kinderen en gezinnen blijven volgen in hun parcours? Organisaties die inzetten op de aanbodzijde kunnen de resultaten van hun werk niet meteen vertalen naar concrete toeleidingen.

Zelfs al vormen de cijfers soms niet meer dan een indicatie, toch kan de confrontatie met de 'targets' zorgen voor stress en spanning bij de verbindingsembassadeur. Tijdens de bijeenkomsten van het levend netwerk kwam die spanning geregeld aan bod. Verbindingsambassadeurs voelen druk om de cijfers toch te halen. Ze schamen zich of maken zich zorgen als ze het doel niet bereiken. Het risico is dat men de onderliggende processen niet erkent of waardeert en enkel de resultaten van tel lijken.

"Het zou toch niet mogen dat zoveel projecten vinden dat ze niet goed bezig zijn? Dat we de cijfers niet halen, knaagt aan ons, terwijl wij wel denken: first things first. Da's misschien ook het nadeel van kortlopende projecten? We werken met mensen, dus je moet eerst je project bekend maken, een vertrouwensband creëren, het aanbod in kaart brengen... da's een lang proces vooraleer je toekomt aan toeleiding of een andere actie. Ik weet niet of beleidsmakers voldoende beseffen welke noodzakelijke en tijdrovende stappen we allemaal moeten zetten alvorens we aan toeleiding toekomen." (Deelnemer levend netwerk)

In de verschillende strategieën kunnen we verschillende processen en resultaten onderscheiden:

	Mogelijke processen	Mogelijke resultaten
Bottom-up werken	<ul style="list-style-type: none"> • Naar kinderen en jongeren toestappen • Relaties opbouwen en onderhouden • Bevragen en informeren, aanbod promoten • Jongeren ondersteunen en doorverwijzen naar hulp • Nieuwe initiatieven opzetten, activiteiten organiseren (instuif, mobiel aanbod) • (In)formele vrije tijd faciliteren, bemiddelen • Signalen geven 	<ul style="list-style-type: none"> • Een overzicht van de contacten en signalen • Nieuwe initiatieven, activiteiten en vrijetijds mogelijkheden • Doorverwijzingen • Signalenbundel over drempels en noden van de kinderen en jongeren
In groep verbinden	<ul style="list-style-type: none"> • Band met en tussen jongeren versterken • Eigenaarschap en zelforganisatie ondersteunen • Proefsessies organiseren van andere vormen van vrije tijd • Met je kinderen of jongeren langsgaan bij andere vrijetijdswerkingen • Meewerken aan evenementen en initiatieven van partners 	<ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van activiteiten, ontmoetingen en uitwisselingen • Overzicht van vormings- en ondersteuningsaanbod voor jongeren om initiatief te nemen en verantwoordelijkheid op te nemen • Getuigenissen van jongeren over de invloed van vrije tijd op hun leven

Individuele toeleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Contact maken met kinderen, jongeren (en hun gezin) • Informeren over het aanbod, polsen naar interesses en talenten • Zicht krijgen op het vrijetijdsaanbod, contacten leggen met vrijetijdsaanbieders en intermediaire partners • Kinderen en jongeren in contact brengen met een vrijetijdsaanbod • Bemiddelen tussen deelnemers en aanbieders 	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal contacten met mogelijke deelnemers • Aantal contacten met mogelijke aanbieders • Aantal toeleidingen • Signalenbundel over drempels bij aanbieders en gezinnen
Verenigingsondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> • Contact leggen met vrijetijdsaanbieders, band versterken • Informeren en sensibiliseren over en analyseren van drempels • Visieontwikkeling begeleiden • Vorming en ondersteuning met tips en advies • Samen een project opzetten, een werkgroep opstarten • Uitbreiden van het netwerk rond de vrijetijdsaanbieders, hen in contact brengen met intermediaire partners 	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal contacten • Aantal vormingen en begeleidingen • Werkgroep (aantal deelnemers, aantal bijeenkomsten) • Instrumenten/tools voor vrijetijdsaanbieders met tips, informatie en werkvormen
Samenwerken en netwerken	<ul style="list-style-type: none"> • Contacten leggen met partnerorganisaties en een vertrouwensband uitbouwen • Netwerkbijeenkomsten organiseren en faciliteren (jeugd welzijnsoverleg, veldwerkersoverleg) • Gezamenlijke doelen vinden, gedeelde acties uitwerken en opvolgen • Deelnemen of meewerken aan initiatieven en acties van partnerorganisaties 	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal partners • Aantal contacten • Aantal bijeenkomsten van het partnernetwerk • Aantal gezamenlijke acties of initiatieven
Structureel werken	<ul style="list-style-type: none"> • Informatieverzameling via cijfermateriaal, bevraging, gesprekken, instrumenten zoals een toegankelijkheidsplan • Analyse van de informatie: omgevingsanalyse, overzicht van 	<ul style="list-style-type: none"> • Een visietekst • Een actieplan

	de drempels in het aanbod <ul style="list-style-type: none"> • Faciliteren van een werkgroep die een visie(tekst) of actieplan uitwerkt • Uitschrijven van een visietekst en/of actieplan 	
--	---	--

Deze processen en resultaten lijken ons kwantificeerbaar en objectiveerbaar. Nodeloos gegevens bijhouden is zeker niet de bedoeling. Maar voornamelijk in de beginfase kan het nuttig zijn voor alle betrokken partijen om de processen en resultaten in kaart te brengen en op te volgen.

Verbindingsambassadeurs kunnen de contacten die ze opbouwen en de verdere opvolging die ze eraan geven, registreren in Excel of met een CRM-tool en zo processen in kaart brengen en erover rapporteren. Naast een toeleiding kun je ook activiteiten, uitwisselingen en ontmoetingen tussen organisaties bijhouden in een applicatie zoals de [Street-Smart app](#). Ook sociale media zoals Instagram en Facebook vormen bruikbare instrumenten om contacten en activiteiten te registreren. Een toolbox, actieplan of visietekst kunnen naast een toeleiding een mogelijke output zijn.

1.3 Het project duurzaam verankeren

Projectmiddelen geven de indiener de kans om een externe partner onder de arm te nemen, om zelf een tijdelijke medewerker aan te werven of om het takenpakket van een bestaande medewerker uit te breiden. Die samenwerking, aanwerving of uitbreiding creëert bijkomende personeelstijd om extra in het thema te investeren en een kans om expertise over dit onderwerp op te bouwen of binnen te brengen.

"Onze diversiteitsmedewerker heeft nu eigenlijk maar een paar uur om te werken rond het thema diversiteit, wat eigenlijk veel te weinig is. Daarmee dat dit (project) de ideale mogelijkheid was, ... om er echt iemand op te zetten, op diversiteit, puur daarvoor. ... We nemen iemand extra aan, die kan zich daar dan vol voor smijten en dan willen we ... diversiteit op een structurele manier in de organisatie laten kruipen, laten ontstaan." (Verbindingsambassadeur KLJ)

"Je zat daar met een spanning (tussen de jeugdhuisen en het lokaal bestuur) en die spanning kan nu gelukkig opgelost worden omdat er tijd en middelen zijn vrijgekomen en ik er volledig voor kan gaan. Dat voelen zij ook wel, ik heb dat ook wel duidelijk gemaakt en ik denk dat dat hun ook over de streep heeft getrokken." (Verbindingsambassadeur Vilvoorde)

"Op de jeugddienst hadden we al lang door dat we meer moesten inzetten op jeugd welzijn. 'Torhout Beach', onze vakantiewerking voor tieners, heeft erg veel succes. Door de inzet van vrijwilligers en jobstudenten konden we de werking uitbreiden, maar de noden en vragen van de tieners overstegen de draagkracht van die jonge medewerkers. Preventie zat ook ergens in mijn takenpakket, maar het was helemaal niet haalbaar om dat erbij te nemen. Dankzij dit project kunnen we via een samenwerking met Groep INTRO een jeugdopbouwwerker inzetten die zich volledig op dit thema kan richten." (Medewerker Jeugddienst Torhout)

Werken met een verbindingsambassadeur betekent een keuze voor een relatiegerichte aanpak. Het opbouwen van een vertrouwensrelatie met en tussen eindgebruikers en vrijetijdsaanbieders is een wezenlijk element van toegankelijkheid, maar vergt een belangrijke voorwaarde: tijd. Relaties aanknopen, een netwerk uitbouwen en vertrouwen winnen zijn processen die werken op lange termijn. In de looptijd van een project van zo'n twee à drie jaar kunnen verbindingsambassadeurs wel een relatiegerichte aanpak ontplooiën, het duurzaam rendement ervan vergt een langdurige aanpak.

"Ik heb nu het gevoel dat we overal zaadjes aan het planten zijn om dan volgend jaar die plant te laten sterven." (Deelnemer levend netwerk)

Een terugkerende uitdaging voor projecten is dan ook de duurzame verankering van de gerealiseerde processen en resultaten. Grosso modo zijn er twee manieren om dit te doen: andere medewerkers nemen de processen mee op in hun takenpakket en/of de organisatie gaat op zoek naar bijkomende middelen om de projectmedewerker in dienst te houden. In theorie zou een organisatie ook acties kunnen schrappen om ruimte te creëren voor de nieuwe werkwijze uit het project, maar in de praktijk zetten organisaties zelden het mes in hun bestaande werking om een project verder te zetten. De grootste valkuil voor projecten is dat ze pas op het einde ervan denken aan verduurzaming. Maar dan ontbreekt het aan tijd om bijkomende middelen te vinden of om expertise over te dragen. In de loop van het traject ligt de focus op het project zelf en is er echter minder urgentiebesef om begaan te zijn met de verankering.

Collega's betrekken en expertise doorgeven

De ultieme droom van veel organisaties en besturen is dat toegankelijkheid zo ingebed zit in de werking dat alle medewerkers er spontaan rekening mee houden. Maar een taak voor iedereen neemt in de praktijk doorgaans niemand op. Vandaar de nood aan een medewerker met een specifieke opdracht. Door tijdsgebrek en/of (het gevoel van) een gebrek aan deskundigheid schuiven collega's echter de taken die met diversiteit te maken hebben door naar de verbindingsambassadeur. Toegankelijkheid is geen kerntaak van de organisatie, maar één van de vele thema's waar ze mee bezig zijn. Het is een extra opdracht die men uitvoert als alle andere opdrachten naar behoren vervuld zijn.

"In een stad als Kortrijk wordt dit thema al snel een werk van specialisten. Dat heeft z'n voordelen, maar het thema wordt dan doorgeschoven naar die deskundige en iedereen blijft werken op z'n eiland. Ik probeer een draagvlak te creëren onder mijn collega's om open te staan voor ideeën waar dat ze nog nooit van hebben gehoord of die ver van hun bed lijken. Die ruimte voor experiment moet je creëren. Bijvoorbeeld om ook informeel en onrechtstreeks contacten te leggen met mensen in armoede en niet alleen aanbod te organiseren of te ondersteunen." (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

Ook structureel brengt men vrijetijdswerkingen van en voor een bepaalde doelgroep soms onder bij een Dienst Gelijke Kansen of Diversiteit, eerder dan bij een Dienst Vrije Tijd waar ze in principe thuishoren.

"Vroeger vielen zelforganisaties van mensen met een migratieachtergrond quasi automatisch onder de bevoegdheid van de Dienst Gelijke Kansen, met beperkte

ondersteuningsmogelijkheden tot gevolg. Dit is een gekend fenomeen, onder andere beschreven door Gloria Wekker. Als mensen met een migratieachtergrond initiatief nemen, dan staat de etnisch-culturele achtergrond van de initiatiefnemer doorgaans op de voorgrond en minder de inhoud van wat ze doen. Het is een uitdaging voor de stad om deze initiatieven te ondersteunen binnen de 'gepaste' diensten en met de ondersteuningsmogelijkheden die daar voor handen zijn. Het blijft belangrijk dat we bottom-up werkingen ondersteunen, maar tegelijk moeten we ook nagaan hoe deze werkingen mee doelstellingen uit het bestuursakkoord kunnen realiseren. Zij worden dan een partner van het lokaal bestuur."
(Medewerker Dienst Gelijke Kansen Vilvoorde)

Verschillende verbindingsambassadeurs proberen naar het einde van het project de opgedane ervaringen door te geven. Ze stellen draaiboeken op, schrijven een rapport, bundelen tips en adviezen, geven vorming of organiseren een infomoment. In een aantal projecten probeert de verbindingsambassadeur die expertise al in de loop van het project in te bedden bij collega's en vrijwilligers. De verbindingsambassadeur schrikt er soms van dat je de kennis over drempels toch telkens opnieuw moet oprispen. Die inzichten zitten er wel, maar toegankelijkheid is niet de *core business* en verdwijnt zo naar de achtergrond.

"Mensen stellen aanpassingen vaak groter en meer ingrijpend voor dan ze in werkelijkheid zijn. Terwijl het vaak gaat om kleine maatregelen. Onlangs hoorden we het verhaal van iemand die zwemlessen had gemist omdat de baliemedewerker van het zwembad vroeg naar haar QR-code. De dame in kwestie wist niet goed wat dat was en hoe ze zo'n code kon verkrijgen. De baliemedewerker gaf geen extra woordje uitleg. Zo miste de vrouw de eerste twee lessen. Tegen de derde les was ze wel in orde, maar kon ze niet meer aansluiten, omdat ze al twee lessen had gemist. Maar ze moest wel betalen omdat ze zich voor de reeks had ingeschreven. Da's geen positieve ervaring, terwijl dat simpel kan opgelost worden." (Verbindingsambassadeur Kortrijk)

De verbindingsambassadeur stuurt aan op actie en engagement, maar bevordert ook het rechtstreeks en persoonlijk contact met de eindgebruiker. Op die manier kun je veel misverstanden vermijden. Taal- en communicatiebarrières zitten vaak in de weg, maar als je een face-to-face uitleg kunt doen, neemt dat vaak al veel drempels weg.

"Eén van de quick wins is dan: zet een knop op je website 'maak een afspraak' omdat je dan van persoon tot persoon iets kan uitleggen."
(Verbindingsambassadeur Kortrijk)

Verbindingsambassadeurs proberen expertise van lokale partners met kennis over de doelgroep te koppelen aan lokale vrijetijdswerkingen. Lokale experts nemen dan een ondersteunende rol op. Dit blijkt echter een arbeidsintensief proces met een onzekere uitkomst. Doelgroepwerkingen geven wel signalen en aanbevelingen, maar hebben niet altijd de ruimte om een coachende en ondersteunende rol op te nemen naar vrijetijdsaanbieders, zeker als het onduidelijk is welke meerwaarde ze er uithalen voor zichzelf en hun doelgroep.

Duurzame financiering zoeken

Om voldoende personeelstijd te creëren en specifieke expertise in huis te halen, hebben organisaties en lokale besturen meestal nood aan een extra werkkraft en dus aan bijkomende financiering. Ook met deze zoektocht wacht je best niet tot het einde van het project. Diensten en organisaties verwachten dat lokale beleidsmakers succesvolle projecten structureel zullen verankeren. Het is echter een uitdaging om hen voldoende betrokken te houden tijdens de projectfase. Lokale beleidsmakers staan mee aan de wieg van het project, maar na verloop van tijd daalt hun betrokkenheid. Diensten en organisaties doen inspanningen om hun werk onder de aandacht te houden van beleidsmakers, maar soms te weinig doordacht. De uitdaging is dan om op een strategischere en structurelere/planmatigere manier in te zetten op beleidsbeïnvloeding.

Dat is niet altijd eenvoudig. Veel van het werk verloopt onder de radar en vergt een bepaalde knowhow. Verbindingsambassadeurs zoeken naar manieren om resultaten en processen zichtbaar te maken en communiceren. Bovendien beschouwt men de laagdrempelige jeugdwerking waar een verbindingsambassadeur z'n project op ent, soms te snel als vanzelfsprekend. Het is dus een aandachtspunt om ook de minder zichtbare of vanzelfsprekende werkprocessen tastbaar te maken voor beleidsmakers.

Tijdens één van de bijeenkomsten van het levend netwerk gaven de verbindingsambassadeurs elkaar tips en adviezen over dit thema. We vatten ze hier samen:

- Wanneer je als verbindingsambassadeur zichtbare resultaten in de verf zet, kun je vermelden welke onzichtbare processen aan deze resultaten voorafgegaan zijn.
- Ook zonder zichtbaar resultaat kun je onzichtbaar werk zichtbaar maken, bijvoorbeeld door verhalen van eindgebruikers te verzamelen en zelf voldoende nauwgezet te registreren. Kwantitatieve informatie is nuttig, zeker in combinatie met getuigenissen en verhalen.
- Waar mogelijk kun je als verbindingsambassadeur beleidsmakers rechtstreeks laten ondervinden wat het project teweegbrengt of hen persoonlijk in contact brengen met de eindgebruikers.

De visie van lokale mandatarissen bepaalt immers hoe ze hun beleid vormgeven. Doorgaans vertrekken ze hiervoor vanuit hun eigen referentiekader en (jeugdwerk)ervaring.

"Beleidsmakers kunnen soms moeilijk begrijpen dat mensen een grote afstand ervaren ten opzichte van dat georganiseerd aanbod. Het referentiekader van de politici en het referentiekader van de superdiverse, jonge bevolking ligt soms ver uiteen. Beleidsmakers zien dit ook. We dingen nu mee naar het label kindvriendelijke gemeente en in het kader daarvan heeft het beleid expliciet gevraagd naar de ervaring van de mensen die men minder hoort: meertalige mensen, mensen die niet vertegenwoordigd zijn in een adviesraad of een sportclub, mensen met minder middelen, ... Dat is een steeds groter wordende groep waar het lokaal beleid weinig voeling mee heeft. Maar het inzicht en de motivatie is er om ook naar hen outreachend te blijven werken." (Medewerker jeugddienst Asse)

Wie de blik van beleidsmakers wil opentrekken, kan gerichte informatie aanbrengen vanuit de kinderen en jongeren zelf, jeugdwerkingen, intermediaire partners, externe deskundigen en de eigen ervaringen van verbindingsambassadeurs. Cijfers en statistieken kunnen beleidsmakers helpen om inzicht te krijgen in de samenstelling van de jonge bevolking en het aandeel jongeren in de gemeente. Je kunt dit ook aanvullen met cijfers over de levensomstandigheden van de opgroeiende jeugd: armoede, scholingsgraad, tewerkstellingsgraad, ... Aan de hand van concrete verhalen en casussen kun je beleidsmakers tonen welke diversiteit er is binnen de doelgroep en er een genuanceerd beeld van oproepen.

Verbindingsambassadeurs kunnen ook draagvlak voor hun aanpak versterken via een breed netwerk van partners en diensten. Andere diensten en organisaties hebben ook doelstellingen en acties over diversiteit in hun beleidsplan of actieplan staan. Dat kan een aanknopingspunt zijn voor samenwerking. Het meerjarenplan van de gemeente biedt daarin een belangrijke kapstok. Als een lokaal bestuur bijvoorbeeld een zomerschool organiseert en de verbindingsambassadeur kan er kinderen naar toeleiden, dan versterkt hij of zij ook die actie en ziet de gemeente sneller de meerwaarde in van diens aanwezigheid op het terrein. De uitdaging voor een verbindingsambassadeur is om zich tijdens de projectperiode te verknopen met andere werkingen en doelstellingen zodat ze gaandeweg een onmisbare schakel wordt in het lokale weefsel.

Om die duurzame financiering op lokaal niveau concreet te realiseren zien we een aantal pistes:

- Binnen de meerjarenbegroting kun je in het kader van de beleidsdomeinen middelen voorzien voor een verbindingsambassadeur. Dit kan binnen het eigen personeelsbestand of via een overeenkomst met een externe partner. Je kunt bestaande convenanten ook uitbreiden of herzien om ruimte te maken voor deze rol. Deze mogelijkheid biedt een sterke garantie op duurzaamheid en continuïteit, maar het vergt een degelijke planning en strategie om deze keuze op te nemen in de meerjarenbegroting.
- Je kunt een verbindingsambassadeur ook financieren over verschillende beleidsdomeinen heen. Dit vergt regelmatige afstemming tussen verschillende diensten en mandatarissen, maar zo'n 'cocktail subsidie' creëert misschien kansen voor een verbindingsambassadeur die de verschillende beleidsdomeinen elk op zich niet kunnen realiseren.
- Kleinere gemeenten kunnen ook overwegen of ze via een intergemeentelijke samenwerking een verbindingsambassadeur kunnen voorzien. Zeker als er ook op andere beleidsdomeinen of over andere thema's uitgebouwde samenwerkingen zijn, ligt daar een mogelijkheid.

Plan Samenleven

Verschillende projecten konden na afloop de verbindingsambassadeur blijven financieren door in te tekenen op het Plan Samenleven van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB), soms in combinatie met federale middelen voor sociaal-culturele participatie, een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie en/of het armoedeplan. De instap in Plan Samenleven

betekende wel een aanpassing van de opdracht of rol van de verbindingssambassadeur met een focus op sport en/of cultuur. De projecten vermelden dat de instap in Plan Samenleven vrij laagdrempelig verliep. De indicatoren zijn haalbaar en de administratieve eisen blijven beperkt. Ook de geïntegreerde aanpak en ondersteuning op het terrein bieden kansen.

"Plan Samenleven vormt een goede motor om samenwerking tussen diensten te bevorderen, met een beperkte planlast. Het brengt verschillende beleidsdoelstellingen over verschillende beleidsdomeinen samen onder één plan. Verschillende beleidslijnen gaan samen van start op een gecoördineerde manier en met ondersteuning van het Agentschap. Dat geeft echt een boost. Je moet er dan nog je interne organisatie naar kunnen zetten. Maar het Plan samenleven is een locomotief waar andere diensten hun wagonnetje kunnen aan koppelen, zonder dat ze steeds het warm water opnieuw moeten uitvinden. Dat zorgt voor efficiëntiewinst omdat je op hetzelfde moment, binnen hetzelfde kader inzet op gedeelde doelstellingen. Je kan de templates van de ene actie gebruiken voor andere acties. De Dienst Gelijke Kansen kan meer z'n verbindende rol spelen. In het kader van Plan Samenleven maken we ook een meer gedegen omgevingsanalyse voor onze acties. We brengen drempels in kaart en bevragen ouders en kinderen, maar we proberen ook quick wins te realiseren door kinderen al toe te leiden waar mogelijk." (Medewerker Dienst Gelijke Kansen Vilvoorde)

Landelijk georganiseerde jeugdverenigingen

Voor de landelijk georganiseerde jeugdverenigingen die deelnamen aan deze projectoproep vormen de subsidies van de Vlaamse overheid een belangrijk kanaal voor personeels- en werkmiddelen. De beleidsnota die deze verenigingen indienen in functie van de Vlaamse subsidie bevat een verplicht luik over gelijkheidsbeleid. Afhankelijk van het thema bieden ook de vernieuwende jeugdprojecten een kans op ondersteuning. Bovenlokale Werkingen met Kansarme Jeugd (WMKJ's) kunnen inzetten op hun brugfunctie. Deze subsidiemogelijkheden bieden op zich de kans om structureel in te zetten op een verbindingssambassadeur.

Om de projecten te verduurzamen kunnen organisaties de opgedane ervaring verwerken in de volgende beleidscyclus en/of integreren in het basisaanbod van de werking. Dit is zeker de droom of ambitie van de verbindingssambassadeurs. Tegelijk zijn er ook gewoontes en concurrerende waarden die deze droom in de weg staan. Deze verenigingen blijven dan ook op zoek naar bijkomende (project)financiering, zeker om specifieke initiatieven te nemen bovenop de reguliere werking.

"Door iemand extra aan te nemen, die kan zich volop op dit onderwerp kan richten, wil KLJ diversiteit op een structurele manier laten ingang vinden in de organisatie. We willen bereiken dat iedereen het normaal vindt dat we rond diversiteit werken. Dat het een organisch iets wordt binnen de organisatie en dat we structurele aanpassingen doen op het nationaal niveau, bijvoorbeeld in onze beeldvorming." (Verbindingssambassadeur KLJ)

"We hebben verschillende experimenten gehad, over anderstalige nieuwkomers, co-animatoren, kansarmoede. De vraag is: kunnen we loskomen van die doelgroepbenadering en er een breed verhaal van maken? Ook al is een vrijwilligersploeg iets dynamisch, al die kleine speldenprikjes van de afgelopen vijf à tien jaar zorgen ervoor dat er meer dan ooit bereidheid is om ermee aan de slag te gaan. Wokeness speelt misschien ook mee, maar het is ook gewoon een kwestie van doen. Daarnaast hangt het niet enkel af van individuen, maar ook van structuren. Laagdrempelig en toegankelijk werken, is vaak een kwestie van kleinschalig kunnen werken. Toch blijft er die druk om veel animatoren op te leiden. Je hebt beloftes, quota, targets... Die terugschroeven is niet haalbaar."
(Verbindingsambassadeur VDS)

1.4 Specifieke doelgroepen

Als laatste onderdeel van deze kwalitatieve analyse nemen we twee specifieke groepen onder de loep. Verschillende projecten richten zich expliciet op tieners en jongeren, een groep die men nog zelden in deze mate betrok in bruggenbouwprojecten. Jonge nieuwkomers vormen een tweede, specifieke doelgroep in deze projectoproep. Men betrok hen als deelnemers, animatoren en toeleiders.

1.4.1 Verbindingsambassadeurs naar tieners en jongeren

Tieners

Tussen de leeftijd van twaalf en vijftien jaar bouwen veel tieners hun deelname aan het georganiseerd vrijetijdsaanbod af en verkennen ze hun toenemende vrijheid. Het is niet evident om net in deze levensfase naar een hobby te zoeken voor tieners die hun vrije tijd nog nooit op een georganiseerde manier hebben doorgebracht. In het bestaande jeugd- en sportaanbod zitten een aantal drempels voor deze groep.

- Tieners vallen tussen de mazen van het net. Ze voelen zich te oud voor het speelplein en andere vormen van jeugdwerk die gericht zijn op 'spelen', maar voor het jeugdhuis zijn ze nog te jong. Specifieke tienerwerkingen zijn schaars.
- In de jeugdbewegingen heeft zich stilaan een vaste vriendengroep gevormd. Het is niet evident om daar als nieuweling je plaats in te verwerven.
- In een sportclub mis je technische bagage als je op deze leeftijd nog instapt. Enkel tieners met een talent krijgen een plek in een team dat zich richt op competitie.

"Officieel kijkt een club enkel naar de motivatie. Bij jongere kinderen is dat ook echt zo, maar bij kinderen ouder dan 12 kijken clubs ook naar het talent. Talent is van belang om iemand op oudere leeftijd nog te laten instromen in een club."
(Verbindingsambassadeur Halle)

Tieners in een maatschappelijk kwetsbare positie ervaren bijkomende obstakels.

- Voor tieners die als kind niet hebben deelgenomen aan georganiseerde vrije tijd, legt een hobby een aantal beperkingen op en dit net op een moment dat ze hun vrijheid zien toenemen.

- Ook al neemt de vrijheid toe, tieners zijn nog steeds afhankelijk van hun ouders om deel te nemen: zij moeten hun goedkeuring geven en soms ook praktisch ondersteunen. Als ouders weinig belang hechten aan vrijetijdsbesteding, het nut er niet van inzien of hun kinderen willen beschermen, kunnen tieners daar weinig tegen inbrengen.
- In een aantal gezinnen nemen tieners in hun vrije tijd ook taken op in het huishouden of zorgen ze mee voor hun jongere broers of zussen. Ook lijkt de druk op sommige tieners toe te nemen om een centje bij te verdienen. Het schoolwerk krijgt in sommige gezinnen erg veel belang.
- Tieners die in een asielcentrum of zorgvoorziening verblijven, kunnen extra nood, maar ook extra belemmeringen ervaren om even aan het centrum of de voorziening te ontsnappen. Sommige plekken bevinden zich ver van het centrum, er kunnen beperkingen gelden en als tieners ergens tijdelijk verblijven, nodigt dit niet uit om een hobby te zoeken of om zich aan te sluiten bij een groep of club.

Ondanks de uitdagingen en obstakels zetten verschillende projecten in op deze leeftijdsgroep. We vonden daarvoor verschillende argumenten.

- Ook wie pas op deze leeftijd in ons land komt wonen of interesse ontwikkelt voor een vrijetijdsbesteding, verdient alle kansen om talenten te ontdekken en ontwikkelen.
- Tieners verkennen hun plaats in de openbare ruimte, maar zoeken daarin een 'eigen' plek en invulling. Niet alle tieners voelen er zich helemaal veilig en niet iedereen slaagt erin om autonoom invulling te geven aan de vrije tijd. Tieners vervelen zich en verlangen naar een tussenruimte en een activiteitenaanbod die voldoende veiligheid én vrijheid bieden.
- Tieners hebben hun plaats in de publieke ruimte, maar buurtbewoners of andere gebruikers weren hen toch. Tieners kunnen dan bemiddeling en steun gebruiken om hun plaats in de openbare ruimte te claimen.
- Jeugdwerk kan tieners ook een veilige plek bieden om te experimenteren.

"Het toffe aan jeugdwerk is inderdaad: je krijgt de kans om te leren, te proberen, te falen, op te staan en terug verder te gaan en dat los van een schoolse context. Het is voor alle jongeren belangrijk dat ze plekken hebben waar ze ook fouten mogen maken en dat dit goed wordt opgevangen. Met vallen en opstaan ontdek je ook jezelf en leer je veel bij over jezelf. En dat in een veilige omgeving. Net op die leeftijd, waarop tieners en jongeren zichzelf ontdekken maar ook botsen met de wereld, biedt het jeugdwerk een veilige haven in die zoektocht. Ik denk dat we ouders moeten meegeven dat jongeren in zo'n jeugdwerking in een veilige omgeving kunnen experimenteren. Want daarbuiten ontbreekt dat veilig kader vaak of zijn ze niet altijd omringd met mensen die het beste met hen voor hebben." (Deelnemer levend netwerk)

Verbindingsambassadeurs zetten verschillende strategieën in om deze groep te bereiken en verbinden met een vrijetijdsbesteding.

- Ze trekken naar buiten en zoeken actief contact met tieners aan de schoolpoort, op straat, in parken en op pleintjes. Ze duiken in hun leefwereld en polsen naar hun noden. In Lokeren zette de verbindingsambassadeur een bevraging op bij meer dan

600 tieners, aangevuld met focusgroepen met tieners uit OKAN-onderwijs, technisch- en beroepsonderwijs en zorgvoorzieningen.

- Verbindingsambassadeurs ondersteunen de aanwezigheid van tieners in de openbare ruimte door te bemiddelen of speel-en sportmogelijkheden toegankelijk te maken.

"Een aantal jongens vroeg om te mogen voetballen. Er was een klein grasveldje aan de sporthal dat veel jongeren aantrok, met de nodige overlast voor de buurt. Het veldje werd afgesloten maar de jongeren kropen toch over de omheining. De verbindingsambassadeur doet op woensdag het poortje open en probeert zo het voetballen in goede banen te leiden. We overleggen ook met een aantal trainers om daar wat trainingen te organiseren. En er zijn ook twee veldjes bij gekomen." (Medewerker jeugddienst Asse)

- Ze organiseren een laagdrempelige instuifwerking en enten daar een activiteitenaanbod op. Voor OKAN-leerlingen richt men op verschillende plaatsen een vrijetijdswerking in. In Asse Centrum organiseert de verbindingsambassadeur op woensdagnamiddag een instuif voor tieners tussen dertien en vijftien jaar in de lokalen van de KAJ. Het lokaal is al ingericht voor oudere jongeren met wat zetels en een toog en is erg goed gelegen: in het centrum, naast een middenschool, naast het park waar veel jongeren rondhangen en op weg naar het station.

"De tieners willen activiteiten in en rond de instuif: PlayStation, fifatoernooi, voetballen in de pannakooi of de agora, eten en drinken... Daarnaast verlangen ze naar uitstappen die net buiten hun bereik liggen, zoals naar de cinema gaan in Brussel of een pretpark bezoeken." (Verbindingsambassadeur Asse)

De tienerwerking Torhout Beach is gevestigd in een oude stacaravan in het stadspark van Torhout. Het blijkt een ideale uitvalsbasis.

"De kracht van die caravan is: het is klein en gezellig, maar de jongeren kunnen er volledig hun goesting mee doen. Het is geen chique of fancy gebouw dat iedere keer proper moet liggen. Het is echt hun eigen ding. De caravan is ook versierd met graffiti, het ziet er ook echt goed uit en vormt zelfs een blikvanger in het stadspark. De caravan is gevuld met sport- en spelmateriaal: ze kunnen pokeren, UNO spelen en zelfs op de PlayStation spelen. Omdat we ook streven naar mede-eigenaarschap, is er ook respect voor het materiaal in de caravan. We verzamelen er altijd en van daaruit organiseren we leuke namiddagen. We laten eens een rodeostier komen, we hebben ook een skatecontest gedaan, we koken samen." (Verbindingsambassadeur Torhout)

- Verbindingsambassadeurs nodigen andere vrijetijdsaanbieders uit in hun laagdrempelige werking of gaan met een groepje op bezoek. Ze leiden ook tieners individueel toe naar een sport- of jeugdvereniging. Ze nemen samen met de tieners deel aan activiteiten en inspraakmomenten van de jeugddienst of partners.
- Verbindingsambassadeurs ondersteunen tieners om gaandeweg meer verantwoordelijkheid op te nemen en zichzelf te organiseren. Ze helpen ideeën realiseren zonder het eigenaarschap uit handen te geven.

Door de inzet van deze verschillende strategieën slagen verbindingsambassadeurs erin om tieners te bereiken en te betrekken. Maar het blijft een wispelturig en onvoorspelbaar doelpubliek. Soms dagen ze op, dan weer niet. Een grote dosis flexibiliteit en zelfrelativering blijven noodzakelijk.

Tienermeisjes lijken moeilijker bereikbaar voor de verbindingsambassadeurs. Ze zijn minder aanwezig in de publieke ruimte en hun ouders schermen hen ook sterker af. Twee verbindingsambassadeurs vertellen dat ze bij een individuele toeleiding wel een hobby mochten zoeken voor de jongens in het gezin, maar niet voor de meisjes.

"In een Afghaans gezin konden we de jongens met succes toeleiden naar een hobby. Toen we polsten naar de meisjes in het gezin, zei de vader dat z'n dochters geen interesse hadden in een hobby. Maar tijdens een gesprek op school gaven de meisjes zelf wel te kennen dat ze graag iets creatiefs wilden doen in hun vrije tijd, tekenles volgen bijvoorbeeld. (Hoe) pak je dat op met dat gezin? Voorlopig hebben we er nog niets mee gedaan, maar het knaagt wel een beetje... Da's toch zonde voor die meisjes?" (Verbindingsambassadeur Lokeren)

"Ik kwam in een gezin met vier jongens en een meisje. Ik mocht een hobby zoeken voor de jongens. Het meisje vertelde dat ze geen hobby wilde, maar wel dat ze geïnteresseerd was in henna tatoeages. We gingen samen op bezoek bij een meisjeswerking. Haar moeder was mee en deed ondertussen een dutje in een van de zetels. De begeleidster van de meisjeswerking heeft toen uitvoerig getoond wat de meisjeswerking precies is en wat je er kan doen. Na die ene activiteit is het meisje voorlopig niet meer teruggedaan, maar het is goed dat ze weet dat er een meisjeswerking in de buurt is waar ze dingen kan ontdekken, zichzelf kan zijn, vrienden kan maken en doen wat ze graag doet." (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Tumult kreeg in Gent minder aanmeldingen van meisjes en de vrijwilligers gaven aan dat het moeilijker was om meisjes toe te leiden naar vrije tijd. Daarom organiseerde Komeet Gent een [interview](#) om dit thema uit te diepen. Onder andere het onveiligheidsgevoel van meisjes in de publieke ruimte en op het openbaar vervoer kwam die avond op de voorgrond. Ook bleek dat het activiteitsaanbod in jeugdhuisen en jeugdwerkingswerken veelal vertrekt vanuit een mannelijk standpunt. In een aparte meisjeswerking is het aanbod ook eerder genderstereotiep.

Ook binnen de sport zijn er minder mogelijkheden voor tienermeisjes. In de lagere school sporten jongens en meisjes doorgaans samen, vanaf het secundair onderwijs verandert dit. Maar er is niet altijd een aparte meisjesploeg beschikbaar. De verbindingsambassadeur in Halle kent bijvoorbeeld een erg getalenteerd meisje uit Brazilië die daar op hoog niveau basketbal speelde, maar hier geen club vindt. Toch lijkt een aparte sportwerking voor meisjes aangewezen om de nodige veiligheid te creëren, zo stelt de verbindingsambassadeur in Ronse vast.

"We merken dat meisjes minder sporten. Jongens vormen vaak de overgrote meerderheid en dat ontmoedigt meisjes om deel te nemen. Het gaat niet alleen om fysieke verschillen. De jongens bepalen de sfeer en de meisjes voelen zich al snel de mindere. Zonder jongens zijn ze sterker gemotiveerd en durven ze meer."

Ze hebben meer zelfvertrouwen. De meisjes spelen soms ook voetbal, maar ze doen liever spelactiviteiten, basketten of gevechtssport. Vijf meisjes vonden de weg naar de Brazilian Jiu-jitsu (BJJ) Club en de vrouwelijke Coach Quartiers gaan samen kickboxen.” (Verbindingsambassadeur Ronse)

Jongeren

Jongeren vanaf zestien jaar die (terug) aansluiting zoeken bij georganiseerde vrije tijd kunnen doorgaans terecht in het jeugdhuis. Een jeugdhuiswerking staat in principe open voor alle jongeren, toch ondervinden jongeren ook drempels om een jeugdhuis voor de eerste keer binnen te stappen.

- Als je er niemand kent, kan dat erg ongemakkelijk aanvoelen.

“Een jongere zat met de vraag: als ik aankom en ik vind niemand, wat moet ik dan doen? Want die jongere heeft echt een grote schrik om ergens alleen te komen in een gigantisch groot gebouw met heel veel verschillende ruimtes, en niet te weten waar hij naartoe moet of wie hij kan aanspreken.” (Verbindingsambassadeur Sint-Niklaas)

- Een bepaalde groep kan het jeugdhuis claimen. Dat is fijn voor wie erbij hoort, maar maakt het moeilijk voor anderen om toegang te vinden.

“Je voelt dat de groep jongeren die daar al aanwezig is, die ruimte en die werking claimt. Je hebt niet veel nodig om je niet zo welkom te voelen. De blikken van de aanwezige jongeren leiden je bijna terug naar de deur. Je moet je daar echt kunnen over zetten of door iemand over die drempel geholpen worden. Als je dan wat onzeker bent over jezelf, is het niet gemakkelijk om over die drempel te stappen.” (Deelnemer levend netwerk)

- Bepaalde gewoontes en gebruiken maken het extra moeilijk voor sommige jongeren. Vooral het alcoholgebruik werpt drempels op.

“De jeugdhuizen die ik ken, zullen eerst hun aanbod moeten uitbreiden, vooraleer ik jongeren met een andere achtergrond naar hun werking kan toeleiden. De kloof tussen de jongeren die na de schooluren rondhangen op de pleintjes en de oudere jongeren die het jeugdhuis runnen is momenteel nog te groot.” (Deelnemer levend netwerk)

“Natuurlijk blijven feestjes en toogavonden belangrijk, maar er zijn ook veel jongeren in de gemeente die daarop afhaken. Het lokaal bestuur investeert veel in het jeugdhuis. En ik wil niet te veel druk zetten, maar ik vind wel dat een jeugdhuis ook moet begaan zijn met de jongeren die ze met hun huidige aanbod niet bereiken. Voor sommige jongeren is alcohol drinken echt taboe, maar voor de huidige vrijwilligers is alcohol onlosmakelijk verbonden met hun werking. Het is een deel van het succes. Samen zouden we toch kunnen nadenken hoe we dit kunnen verzoenen? Op zich is er helemaal niets verkeerd met een activiteit zonder alcohol, maar voor het jeugdhuis lijkt dat een inbreuk op hun eigenheid. Ze kunnen zich daar niets concreet bij voorstellen. Aparte activiteiten zonder alcohol, buiten de openingsuren

kunnen wel. Maar samen iets alcoholvrij doen is op dit moment ondenkbaar. Niet dat de jeugdhuisvrijwilligers weerstand of tegenkating tonen, eerder tegenzin nu het engagement concreter wordt.” (Medewerker jeugddienst Duffel)

Een goed onthaal kan werken om jongeren over de streep te halen, zeker als je een gezamenlijke interesse kunt vinden zoals muziek bijvoorbeeld. Maar de gewoontes en gebruiken veranderen, lijkt toch een grote uitdaging voor de jeugdhuisen in dit project. In deze projectoproep boden twee lokale besturen hun jeugdhuisen ondersteuning aan om een breder publiek te bereiken. Hoewel het hier om een beperkte ervaring gaat, stellen we wel vast dat het niet evident is om de bestuursvrijwilligers mee te krijgen in dit verhaal: ze hebben andere zorgen en prioriteiten, ze blijken moeilijk bereikbaar voor overleg, het is niet evident voor hen om het lokaal te delen met andere gebruikers. Deze vaststelling lijkt niet overeen te stemmen met de evolutie naar [open jeugdwerk](#) die de Vlaamse overheid en koepelorganisatie Formaat ondersteunen. We willen deze ervaringen zeker niet veralgemenen naar de brede jeugdhuissector. Misschien vormen ze eerder een uitzondering op de brede evolutie in het landschap of wijzen ze op een aantal uitdagingen in de uitbouw van het open jeugdwerk.

We merken in deze jeugdhuisen een sterke samenhang tussen bestuurders, deelnemers en activiteiten. Bestuurders organiseren activiteiten die ze zelf leuk vinden en bereiken daarmee een publiek dat op hen lijkt en waar ze het goed mee kunnen vinden. Dit versterkt de dynamiek en het succes van het jeugdhuis. Zo'n dynamiek lijkt moeilijk om te doorbreken. Wanneer jeugdhuisen andere activiteiten organiseren, komt daar effectief een ander publiek op af, maar dat verzwakt de band met het bestuur.

Verschillende vriendengroepen maken gebruik van het jeugdhuis, maar mengen zich niet altijd met elkaar. Het is een mes dat snijdt aan twee kanten. Als het jeugdhuis één hechte vriendengroep vormt, is dat aantrekkelijk voor wie er deel van uitmaakt. Je hoort er gewoon bij. Maar je sluit ook mensen uit wanneer je als één hechte groep naar buiten komt. Met verschillende vriendengroepjes bereik je een breder publiek, maar niet iedereen voelt zich dan even op z'n gemak in het grote geheel.

Een meer divers samengestelde bestuursploeg weerspiegelt beter de diversiteit in de jonge bevolking, maar vergt ook meer aandacht voor bemiddeling. Alleen al de verschillen tussen jongens en meisjes zorgen voor een andere kijk op gewoontes en gebruiken in het jeugdhuis.

1.4.2 Verbindingsambassadeurs naar jonge nieuwkomers

Drempels voor jonge nieuwkomers

Jonge nieuwkomers ervaren een aantal drempels om deel te nemen aan het georganiseerde vrijetijdsaanbod. In deze projectoproep duiken de volgende drempels op:

- Sommige nieuwkomers hebben niet de gewoonte om hun vrije tijd op een georganiseerde manier door te brengen. Het is een onbekend gebruik.

"Voor sommige jongeren is georganiseerde vrije tijd een vreemd concept. Jongeren die nooit naar school zijn gegaan en die gewoon zijn om hun ding te

doen thuis en voor de rest op straat met vrienden afspreken, moeten wennen aan het idee om iets georganiseerd te doen. Als ze hier maar pas zijn, geven veel jongeren er de voorkeur aan om in hun vrije tijd met vrienden af te spreken die dezelfde taal spreken. Ik zou dat ook doen. Maar als de jongeren de OKAN-klas verlaten, kunnen ze in principe niet meer bij ons terecht. Zonder doorstroming naar een andere organisatie, blijven ze met lege handen achter.” (Medewerker Groep INTRO)

- Ze hebben andere zorgen aan hun hoofd: studeren, werken, gezinshereniging,
- Ook de ouders zijn niet vertrouwd met vrijetijdsbesteding en hebben andere prioriteiten voor hun kinderen.

“De generatie van mijn ouders was erg sterk gericht op de toekomst. En ik merk dit ook bij de nieuwe inwoners die ik begeleid. Door hard te werken en stevig te studeren, moet je vooruit in het leven. De volgende generatie moet het beter hebben. Puur voor het plezier iets doen, hoort daar niet echt bij. Je moet je tijd nuttig besteden.” (Verbindingsambassadeur TARL)

- Nieuwkomers zijn verlegen en terughoudend door hun beheersing van het Nederlands, maar ook door eerdere ervaringen in de samenleving.

“Ze zijn gedreven en positief, maar ze zijn ook wel wat meer ingetogen. Er zijn jongeren die perfect Nederlands praten en zich nog altijd excuseren voor hun Nederlands. Ze zijn ervan overtuigd: ik ga nooit op jouw niveau komen. Dat soort gedachten zijn heel spijtig en confronterend. Die gasten willen keigraag vooruit geraken, integreren, een goede job vinden, in contact komen met Belgische jongeren, ... Maar je voelt ook dat ze al heel snel ervaren hebben: voor mij zal het toch iets moeilijker worden. Ik vertrek hier vanuit een tweederangspositie. Voor iemand die hier geboren is, gaat het toch wel veel gemakkelijker.” (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

“OKAN’ers focussen zich sterk op taalverwerving en op school. Ze vinden dat ze nog niet voldoende Nederlands spreken om te participeren aan vrije tijd en dat de school nu even belangrijker is. Pas na hun OKAN-jaren zullen ze eens nadenken over vrije tijd. Ze vergeten dat je ook in je vrije tijd veel kan leren en dat dit een katalysator kan zijn om het integratieproces te versnellen.” (Medewerker Groep INTRO)

- Bepaalde gebruiken en gewoontes zijn moeilijk te verzoenen met de waarden en normen die ze van thuis uit meekrijgen.

“Ik merk wel bij de anderstalige nieuwkomers of bij mensen in een asielzoekerscentrum dat sommige klaar zijn om op ontdekking te gaan in het vrijetijdsaanbod. Maar het is niet gemakkelijk. Als het dan gaat over cultuur en religie, dan zitten daarin zo’n vaste waarden voor iedereen. Wanneer dat verschilt, is dat niet gemakkelijk om te overstijgen. Als je bijvoorbeeld binnenstapt in het jeugdhuis krijg je de vraag: moet je een pintje hebben? Dat gaat niet zomaar voor iedereen.” (Verbindingsambassadeur Sint-Niklaas)

Ondanks de drempels hebben nieuwkomers die wel de weg vinden veel deugd van hun deelname aan de georganiseerde vrije tijd. Ze bloeien open als persoon en vinden makkelijker hun weg in de samenleving.

"Ik merk gewoon dat OKAN-jongeren keihard gebaat zijn bij een vrijetijdsbesteding. OKAN'ers zijn aan het begin van hun traject superververlegen, ze hebben weinig taal, ze hebben een laag zelfbeeld. Participeren aan de samenleving, ook in vrijetijd, is vaak de eerste stap. Die bloeien echt open. Die groeien als persoon, niet alleen op vlak van netwerk, maar ook qua taal en zelfvertrouwen." (Medewerker Groep INTRO Mechelen)

"Soms kom ik jongeren tegen die vroeger bij ons kwamen. Er zijn er die echt wel perfect integreren. Ze bewaren hun eigen identiteit, maar laten ook Belgische dingen binnen. Dan vind ik wel dat het mooi zou zijn als onze jongere lichter ook zo verder kan gaan. Dat die in beide identiteiten kunnen groeien zonder dat ze zichzelf verliezen." (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

"Ik kom geregeld ouders en OKAN-leerlingen tegen en als ik dan hoor dat ze nog steeds deelnemen, dan ben ik wel tevreden. Ik zie vooral dat ze het Nederlands beter beheersen, een netwerk uitbouwen en hun leven hier opbouwen. En dat ze niet blokkeren of geïsoleerd geraken en dat maakt mij blij. Als de mensen maar evolueren!" (Verbindingsambassadeur Halle)

Verbindingsambassadeurs zetten zich in om nieuwkomers te verbinden met vrije tijd als deelnemer, animator en toeleider.

Nieuwkomers als deelnemers

De verbindingsambassadeurs versterken jonge nieuwkomers en leiden hen in groep en individueel toe naar een hobby. Ook OKAN-leerkrachten ondersteunen de vrijetijdsbesteding van hun leerlingen door het aanbod mee te promoten.

"Die OKAN-leerkrachten zijn echt de mooiste mensen die ik ken. Die willen het allerbeste voor hun leerlingen en het maakt echt een verschil als ze de werking mee uitdragen." (Verbindingsambassadeur Groep INTRO Brussel)

De jonge nieuwkomers tonen vooral interesse in sport.

"Als ze dan toch komen met vragen naar vrije tijd, gaat het in negen van de tien gevallen over sportclubs. Meer specifiek over team- en de balsporten: voetbal, basketbal en volleybal. Kickboks schiet er ook wel uit, je krijgt zelden de vraag van de jongere: 'ik wil triatlon gaan doen of ik wil naar de Chiro of de scouts.'" (Medewerker Groep INTRO)

Verbindingsambassadeurs zoeken naar manieren om uit te leggen wat jeugdwerk inhoudt en wat er de meerwaarde van is. Ze promoten het als een extra oefenkans voor het Nederlands maar zoeken ook manieren om de andere voordelen te belichten.

"Ik prijs de jeugdbeweging vooral aan als een plek waar de kinderen veel Nederlands kunnen leren. Kinderen kunnen er een hele mix aan activiteiten doen en ze leren er verantwoordelijkheid opnemen. Ze bouwen ook aan hun toekomst: het staat goed op je CV en je bouwt ook een netwerk uit voor de toekomst. En bovendien is het super goedkoop. Als de kinderen dan enkele keren proberen, zijn ze doorgaans erg enthousiast en zijn de ouders ook overtuigd."
(Verbindingsambassadeur TARL)

Het toeleiden van nieuwkomers kent een verschillende mate van intensiteit, gaande van informeren tot het steunen en opvolgen van gezinnen over een langere tijd. Verbinding kent ook een wisselend succes, zowel door drempels in het aanbod als bij de gezinnen. Toch geven verbindingsambassadeurs niet op. Ze zien de belangrijke meerwaarde van hun werk.

"Ik blijf wel overtuigd van het belang van mijn rol als verbindingsambassadeur. Er is geen weg terug, we moeten samen vooruit. Hopelijk zien de mensen die hier al langer wonen de drive van mensen die naar hier komen. Ze willen een betere toekomst creëren voor zichzelf en hun kinderen, maar zo ook meebouwen aan de toekomst van dit land." (Verbindingsambassadeur TARL)

Kinderen en jongeren zonder wettig verblijf vormen een specifieke uitdaging voor verbindingsambassadeurs. Officieel mogen ze hier niet zijn, maar ze zijn hier wel. Het blijven kinderen en jongeren met rechten, noden en talenten. Sommigen hebben weinig hoop op papieren, maar willen toch blijven. Hen wel of niet helpen, stelt eerstelijns werkers voor een dilemma. Het ergste is soms: deze jongeren zijn vaak het best geïntegreerd, ze spreken het beste Nederlands, ze willen helpen aan de samenleving, maar procedures lijken te verlopen via onbegrijpelijke en onrechtvaardige kronkels en een erkenning voelt aan als een lotje uit de loterij. Het lijkt voor hen soms alsof het afschrikkingseffect of het vermijden van een aanzuigeffect als principe belangrijker is dan de individuele levens van de jongeren in kwestie.

Nieuwkomers als animatoren

Vanaf zestien jaar vinden veel jongeren de weg (terug) naar het jeugdwerk als animator. Ook voor nieuwkomers zit hier een kans om aansluiting te vinden. In principe staan jeugdwerkingen open voor hun komst. Een verbindingsambassadeur maakt wel melding van een speelplein dat geen animatoren met een hoofddoek aanneemt. In de meeste jeugdwerkingen zijn animatoren vrijwilligers, al dan niet met een vergoeding. Sommige speelpleinen en vakantiewerkingen werken met jobstudenten, wat extra aantrekkelijk kan zijn voor nieuwkomers die inkomsten moeten verwerven voor hun eigen levensonderhoud en/of dat van hun familie.

"Aan de kust is het de gewoonte om een vakantiejob te doen. Ook de speelpleinanimatoren zijn doorgaans jobstudenten. Jongeren uit deze doelgroep vinden soms moeilijker een vakantiejob in de horeca en dergelijke – al zijn de tekorten nu zo groot, dat ook OKAN-jongeren nu makkelijker worden aangenomen. Ouders en jongeren zien een cursus als een extra kans om een centje bij te verdienen in de vakantie." (Verbindingsambassadeur VDS)

Nieuwkomers tonen interesse om met kinderen te werken of om leidinggevende verantwoordelijkheid op te nemen. Hun beperkte speelbagage en beheersing van het Nederlands belemmeren hen om animator te worden.

"Hun kwaliteiten worden onderschat omdat ze zich niet vlot in het Nederlands kunnen uitdrukken. Voor henzelf speelt de onzekerheid een grote rol, ze hebben schrik om fouten te maken, schrik om een groep toe te spreken. Ik ken een meisje dat haar stage wou stopzetten, omdat ze het echt niet zag zitten om voor een groep kinderen te spreken, terwijl ze heel speels was, zich amuseerde en de kinderen ook goed kon entertainen, maar dan eerder een-op-een of in een klein groepje." (Verbindingsambassadeur VDS)

"Vooral de speelbagage zorgt ervoor dat de OKAN-jongeren een zekere achterstand hebben tegenover anderen. Ze kennen de meeste spelletjes niet. We stoppen dan meer tijd in de speluitleg, maar de OKAN-jongeren zijn wel enthousiaster dan de anderen omdat elk spelletje een nieuwe ontdekking is. Het idee van georganiseerd spelen, is voor sommigen zo vreemd, dat dat moeilijk is om te snappen. Op cursus denken we daar wel bewust over na. Dat is soms een beetje spagaat tussen de startpositie van de jongeren en de verwachtingen op het speelplein. Als ze een activiteit moeten maken op de laatste cursusdag, dan investeer ik er extra in dat die genoteerd en uitgetypt wordt door de cursusbegeleiders. Achteraf krijgen ze die activiteit via mail of WhatsApp, zodat ze al een activiteit ready to go hebben om mee te nemen naar de stage." (Verbindingsambassadeur VDS)

Verbindingsambassadeurs nemen verschillende initiatieven om nieuwkomers toch een vorming tot animator aan te bieden. Sommige laagdrempelige werkingen ondersteunen oudere jongeren om de rol van animator op te nemen.

"Verschillende jongeren hebben de skills om als leiding te fungeren. Op zich bereiden we hen daar ook op voor. We houden maandelijks een planningsvergadering met hen. We proberen hen ook te betrekken bij het opzetten van activiteiten zodat ze zelf verantwoordelijkheid opnemen." (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

"Met die 'sterke profielen' zijn we op kamp gegaan als een soort startanimator cursus, een eerste kennismaking met de verschillende soorten spelen, speluitleg, groepsdynamica en begeleidershouding. Erg laagdrempelig, gratis en in eenvoudig Nederlands. De inhouden werden ook verwerkt in avontuurlijke en sportieve activiteiten zoals klimmen, vloten bouwen, ... Het is ook fijn om te zien hoe enthousiast ze reageerden op de sessies: de theorie achter animator zijn, zelf een spel uitleggen, reflecteren over hun rol als begeleider. Dat was echt uit hun comfortzone." (Verbindingsambassadeur Groep INTRO Brussel)

In Leuven ontwikkelde de jeugddienst samen met speelplein Don Bosco in Oud-Heverlee een hulpanimatorcursus voor nieuwkomers. Ze bieden nieuwkomers ook een duidelijk traject aan.

"We organiseren al een animatorcursus voor kwetsbare groepen die geen aansluiting vinden bij de reguliere animatorcursus, omwille van de overnachtingen"

bijvoorbeeld. Voor OKAN-animatoren is die nog te hoogdrempelig. De hulpanimator cursus en het traject dat hieraan voorafgaat, houdt rekening met de aanwezige culturele verschillen (vb. het westerse schoolse idee om per twee in een rij te gaan staan), de taalbarrière en de kleinere spelbagage die OKAN-leerlingen hebben in vergelijking met Vlaamse (kwetsbare) jongeren, de kennis over, het uitwerken van en het begeleiden van spelen. De hulpanimator cursus en het voorafgaande traject helpen OKAN-leerlingen omgaan met uitdagingen zoals je plaatsje vinden in een reeds bestaande vriendengroep en niet het gevoel te hebben vreemd bekeken te worden en jezelf bijgevolg beschermen tegen negatieve ervaringen door niet deel te nemen.” (Verbindingsambassadeur Leuven)

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) zet geen aparte animatorcursus op, maar betreft hen in bestaande cursussen die aangepast worden aan hun aanwezigheid. Het project is een vervolg op een eerder initiatief aan de kust over taalstimulering in de vrije tijd, gesteund door de provincie West-Vlaanderen. Door het project Verbindingsambassadeurs kan men dit initiatief verderzetten en uitbreiden naar Aalst, Denderleeuw en Geraardsbergen.

Om de OKAN-jongeren goed te ondersteunen, biedt VDS aan de kust samen met Arktos een voor- en natraject aan.

“Vooraf gaan we bij elke jongere op huisbezoek om alle info nog een keer op een rijtje te zetten. Voor de cursus aan zee organiseren we een kennismakingsdag. Tussen het huisbezoek en de kennismakingsdag, houdt Arktos de jongeren warm door aanklappend en outreachend te werken via een sms’je of door af te spreken. Ze vragen dan: wat verwacht je ervan, heb je er zin in, weet je waar je moet zijn? Ze zetten het allemaal nog eens op een rijtje en moedigen aan om zeker te komen. Na de cursus aan de kust brengt Arktos de jongeren een keer per maand samen. Ze blijven zo de jongeren na de stage nog een jaar opvolgen. Ze organiseren groepsmomenten met reflectie, vorming en brengen samen een bezoek aan twee jeugdwerkingen in de buurt, om hen te laten kennismaken met een jeugdbeweging of een jeugdhuis. Zo krijgen de jongeren meer eigenaarschap en vrije keuze over waar ze stagelopen.” (Verbindingsambassadeur VDS)

Op de andere plekken is die samenwerking er niet en blijkt het ook moeilijker voor VDS om dat voor- en natraject op te zetten. Het ontbreekt VDS daarvoor vooral aan tijd. Niet iedereen bij VDS heeft ook de nodige vaardigheden om dat contact aan te gaan en onderhouden. Ook heb je iemand nodig die dichtbij woont. Vanop een afstand kun je die band niet warm houden.

Op de cursus zijn er een aantal aandachtspunten die de drempels verlagen voor de OKAN-jongeren. Zo werken de meeste VDS-cursussen met een ingekleed, fantasierijk onthaal. Op de OKAN-cursussen pakt VDS dat anders aan.

“We vertrekken meer van het oprechte en authentieke contact, zonder veel toeters en bellen. Niet elke instructeur voelt zich hier comfortabel bij. Voor hen is het soms veiliger om een typetje te spelen. Of je kiest voor een fantasierijk onthaal of liever begint een rustige binnenkomer, dat is een systeemkeuze. Het bepaalt wel veel hoe je er als deelnemer in stapt. Ik denk dat dit op speelpleinen

ook zo is. Uiteindelijk heb je zowel die authenticiteit als dat fantasierijke nodig. Ik zie het als first things first: de veiligheid in de groep is een voorwaarde om tot leren te komen. Als je te fantasierijk start en een jongere een hele cursusdag in de stress zit, dan laat die bitter weinig tot zich komen. Dan mis je totaal je doel. Jongeren worden onzeker. Ze weten niet goed wat er van hen verwacht wordt. Aan het einde van de week ben ik altijd onder de indruk van wat onze cursisten aan animatie kunnen brengen. Een meer gemoedelijke start zorgt er niet voor dat ze het niet zien zitten om te animeren. Daardoor wordt het net bereikbaarder. Als je start met een wauw decor en een wauw inkleding, dan denken die gasten: dat is aan mij niet besteed. Als je dat wat meer downsizet, dan komt dat binnen handbereik voor hen en dan kunnen ze er ook naartoe evolueren. Jongeren hoeven niet constant over alles even enthousiast te zijn. We dagen mensen nog steeds uit, maar we waken erover dat iedereen zich goed blijft voelen en niet in paniek schiet. We bouwen voorzichtiger op.” (Verbindingsambassadeur VDS)

“Als ze een toneeltje moeten spelen of een speluitleg brengen voor de groep, dan wordt die op cursus verschillende keren ingeoeffend, om hen die veiligheid ook te bieden, maar ook om het in de vingers te krijgen. Dat is de boodschap die we ook naar de speelpleinen brengen. Je mag gerust van hen verwachten, net zoals van alle animatoren, dat ze een toneeltje doen, taal of geen taal, dat doet er niet toe, maar de weg ernaartoe is wel anders. Je hoopt dat het speelplein die investering wil doen en een keertje met hen wil oefenen. Niet alleen de anderstalige nieuwkomers hebben daar deugd van, al die andere animatoren ook.” (Verbindingsambassadeur VDS)

Naast de aandacht voor een authentieke begeleidershouding en een veilige opbouw doet VDS nog andere aanpassingen.

“We letten ook meer op hoe we ons organiseren en we differentiëren meer. Doorgaans heb je een vaste groep met vaste instructeurs, een hele week lang. Wij bekijken sessie per sessie hoe we de groepen indelen en wie welke groep begeleidt. Zijn dat homogene of heterogene groepen? Met de groep die heel goed mee is, werken we rond speelimpulsen bijvoorbeeld, de andere groep krijgt nog eens een extra sessie over speluitleg.” (Verbindingsambassadeur VDS)

“We werken met kleine groepen en vragen instructeurs om veel te tonen en op tijd en stond te herhalen. Het fijne is dat de cursisten zich ook veilig voelen om verduidelijking te vragen. We stimuleren hen om zich met Google Translate duidelijk te maken. Ook onder de middag, laten we deelnemers uitwisselen over wat ze thuis eten en dat soort zaken. Ik vind het echt belangrijk dat instructeurs babbelen met de jongeren en vragen stellen en dat ze investeren in de band met de jongeren. Als jongeren zich veilig voelen in de groep, stellen ze zich sneller open en durven ze ook meer in gesprek gaan. De communicatie loopt dan vlotter en veiliger, ook al is dat met horten en stoten.” (Verbindingsambassadeur VDS)

“Op vlak van groepsdynamiek vormen de OKAN-jongeren en de andere cursisten in het begin wel twee aparte groepen. We tolereren dat ook. Maar na een tijdje proberen we ze wel meer te mengen en op het einde is de sfeer vergelijkbaar met andere cursussen. Omdat we in kleinere groepen werken en de jongeren elkaar

meer ondersteunen, zit de sfeer wel goed. De OKAN-jongeren openen ook de ogen van de andere cursisten en brengen andere ervaringen binnen. Veel Vlaamse jongeren beseffen hoeveel geluk ze hebben met de plek waar ze geboren zijn. De OKAN-animatoren stellen evidenties in vraag en voor veel kinderen op een speelplein vervullen ze ook een voorbeeldfunctie en nemen ze een vertrouwensrol op.” (Verbindingsambassadeur VDS)

Na de cursus lopen de animatoren stage in de praktijk. Ook hier is het belangrijk om de nodige omkadering te voorzien. Op het speelplein lopen OKAN-jongeren aan tegen allerlei ongeschreven verwachtingen en gebruiken die voor iedereen vanzelfsprekend lijken, maar niet voor hen. Zonder expliciete omkadering gaat de werking aan hen voorbij. Ze staan erbij en kijken ernaar, maar kunnen moeilijk de volwaardige rol van animator vervullen.

Om hieraan tegemoet te komen zoekt VDS mee naar een stageplaats voor deze animatoren.

“Als het lokaal bestuur het speelplein organiseert, dan staat of valt er veel met de nabijheid en de betrokkenheid van de beroepskracht op de jeugddienst. Op werkingen waar de beroepskracht zeer nabij is, worden er kansen gegeven en worden jongeren duurzaam opgevolgd. Als de jeugddienst veraf is, wordt die verantwoordelijkheid doorgespeeld naar de hoofdanimatoren. Dan is het zelfs voor ons moeilijk om tot bij de juiste persoon te geraken. Ook wordt er verwacht dat animatoren erg zelfredzaam zijn.” (Verbindingsambassadeur VDS)

Speelpleinen waar de animatoren jobstudenten zijn, werken met een vrij beperkte ploeg van allround medewerkers die meteen inzetbaar zijn en een hele werking doen draaien. Die lat ligt vaak te hoog voor OKAN-jongeren die nog niet beschikken over voldoende spelbagage of zich nog niet comfortabel genoeg kunnen uitdrukken in het Nederlands.

In Leuven stelt de jeugddienst een speelpleincoach aan per speelplein. De speelpleincoach is een jobstudent die er is voor de kinderen en ouders die niet vertrouwd zijn met de werking, voor de bestaande animatoren en voor de OKAN-animatoren. De speelpleincoaches komen doorheen de zomervakantie onder begeleiding van de verbindingsambassadeur enkele keren samen voor een intervisie. Aan de hand van zelf ingebrachte casussen inspireren en ondersteunen ze elkaar. Ze leren omgaan met kinderen die nog niet zindelijk zijn of hoe een OKAN-animator begeleiden die weinig spelbagage heeft. Ook ontwikkelde de jeugddienst van Leuven samen met studenten een [app](#) die de meest gangbare spelletjes en liedjes voor anderstalige animatoren uitlegt.

Omdat taalbeheersing vaak de enige barrière vormt, beschouwt VDS OKAN-animatoren wel als volwaardige animatoren die alle bijhorende taken en verantwoordelijkheden kunnen opnemen als ze de nodige omkadering en ondersteuning krijgen. Of de jongeren ook een attest moeten krijgen, leidt tot verschillende meningen.

“De verwachtingen en de eisen verschillen van speelplein tot speelplein. Sommige werkingen hebben als uitgangspunt: volgend jaar zal hun Nederlands nog veel beter zijn en zullen ze wel vlot voor een groep kunnen staan, dus we nemen dat mee in rekening. Dan is dat zelfs een motivator voor de jongeren, omdat ze dan

echt een attest in handen hebben. Ze kunnen zeggen: we hebben een opleiding gevolgd en stage gedaan, dat attest hebben we verdiend. Voor mij is een speelplein ook jeugdwerk voor de animatoren. Ook zij kunnen er leren en ontwikkelen op een informele manier. Als jongeren gemotiveerd zijn, als er groeipotentieel is, pak hen dan mee en werk volgend jaar verder aan het verhaal. Andere werkingen vinden dat ze gatekeeper moeten zijn van het attest. Ze zijn bang dat de jongeren met hun attest elders gaan werken en dat dit negatief zal afstralen op hun imago. Terwijl deze jongeren helemaal niet van plan zijn om elders aan de slag te gaan.” (Verbindingsambassadeur VDS)

“Het is echt dubbel. Je wordt op al die competenties geëvalueerd, dus mensen met dat attest zijn wel iets waard, maar aan de andere kant sluit je daardoor misschien ook mensen uit. Het zorgt ervoor dat stagebegeleiders zich verantwoordelijk voelen om dat systeem in stand te houden. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het talent van deze jongeren om vanuit een heel authentieke basishouding te kunnen vertrekken, erkenning krijgt? Ze staan er heel sterk in, maar die talenten worden niet gewaardeerd. De huidige attestenregeling zet meer in op uniformiteit en minder op verscheidenheid.” (Verbindingsambassadeur VDS)

Voor OKAN-jongeren is animator worden doorgaans de enige mogelijkheid om verantwoordelijkheid op te nemen. Misschien zijn er wel andere taken voor hen mogelijk of is een ontmoeting ook al een eerste stap naar engagement.

“We verwachten niet dat al onze jongeren instromen als leden of leiding. Het zou mooi zijn als ze activiteiten samendoen (met de leiding van andere jeugdwerkingen). Maar dat kunnen ook activiteiten zijn als samen koken of samen gaan bowlen of zo, dat ze gewoon elkaar wat leren kennen, dat ze de jeugdbeweging ook leren kennen. Er zijn altijd groepen die wel extra leiding kunnen gebruiken. Als er jongeren zijn die er nood aan hebben om systematisch een dag in de week daar te zijn, hebben ze die optie. Ze weten dat dat aanbod er is, ze kennen dat, ze kunnen het ook tegen hun vrienden vertellen. Wij verwachten inderdaad niet dat die allemaal als lid of leider gaan aansluiten, maar we hopen gewoon dat ze ook wat meer in contact komen met mensen uit de jeugdbeweging.” (Verbindingsambassadeur PSC Antwerpen)

Nieuwkomers als toeleiders

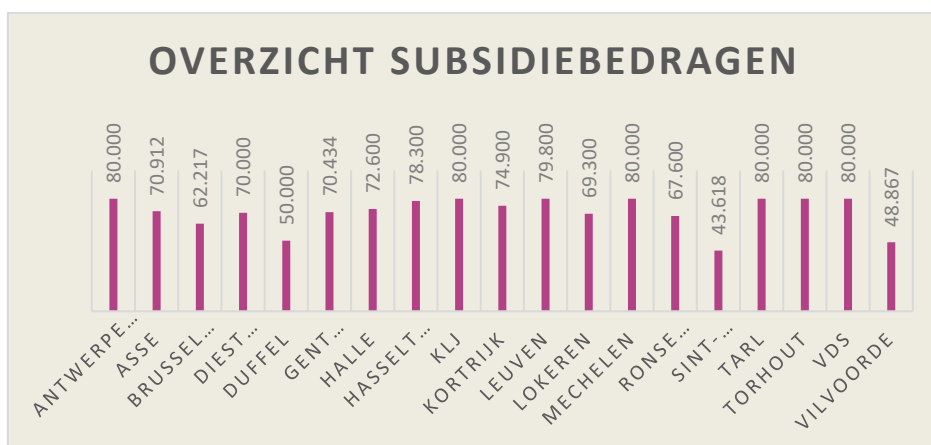
Tumult experimenteerde als enige van de negentien projecten met het inzetten van nieuwkomers als toeleiders. De afgelopen jaren zette Tumult in samenwerking met PIN vzw en Groep INTRO reeds verschillende projecten op waarbij nieuwkomers die al wat langer in het land zijn, als vrijwilliger 'nieuwere' nieuwkomers wegwijs maken in de georganiseerde vrije tijd. De meningen over deze aanpak zijn verdeeld. Sommigen zien de rol van toeleider eerder voor een professional. Ze erkennen de vele andere taken en verantwoordelijkheden die nieuwkomers opnemen. Dat zorgt voor schroom om hen als vrijwilliger te betrekken. Als ze hen dan toch bij de werking betrekken, dan willen organisaties deze groep een aantrekkelijkere vorm van vrijwilligerswerk aanbieden. Tumult blijft overtuigd van de meerwaarde van deze aanpak. De samenwerking tussen ervaren jeugdwerkers en nieuwkomers versterkt beide partijen en heeft in hun ogen een positieve invloed op de kwaliteit van de toeleiding.

2 KWANTATIEVE ANALYSE

Het bleek niet eenvoudig om het werk van verbindingssambassadeurs in harde cijfers te vatten en deze te analyseren. Ondanks de beperkingen konden we toch verschillende kwantitatieve data verzamelen en analyseren. We bespreken eerst het budget en de besteding ervan. Vervolgens kijken we naar het bereik aan de vraag- en aanbodzijde. Tot slot gaan we na hoe projecten hebben ingezet op verduurzaming.

2.1 Het financiële plaatje

Het totale projectbudget bedroeg afgerond 1.338.549 euro verdeeld over negentien projecten en voor een looptijd van twee jaar. De projecten ontvingen een subsidiebedrag van minimum 43.618 euro tot maximum 80.000 euro. Onderstaande grafiek geeft een beeld van de subsidieverdeling.

De grootste hap uit het budget ging naar personeelskosten. Het tewerkstellingspercentage ging van minimum 30% (verdeeld over twee medewerkers met elk 15%) tot 100% (verdeeld over een tot meerdere medewerkers). Op basis van de zelfevaluatie van de projecten durven we een minimale aanstelling van 50% aanraden, wat neerkomt op een jaarlijkse personeelskost van 25.000 tot 30.000 euro. Een kleiner tewerkstellingspercentage verhoogt de kans dat andere taken de opdracht van de verbindingssambassadeur overschaduwden. Een aanstelling van 80 à 100% geeft meer ademruimte, zeker als je de opdracht verdeelt over twee medewerkers die elkaar kunnen aanvullen en versterken.

Bij de werkingskosten vermeldden de projecten vooral: vrijwilligersvergoedingen en -verzekering, reis- en verblijfkosten, tussenkomsten in de deelnameprijs, aankoop van speel- en kampeermateriaal, catering, drukwerk en promotiemateriaal. Niet alle projecten brachten de werkingskosten op dezelfde manier in, wat het moeilijk maakt om de effectieve kostprijs te bepalen. Sommige projecten vermeldden bijvoorbeeld geen kosten voor de aanmaak van promomateriaal, terwijl uit het verslag blijkt dat er wel promomateriaal werd aangemaakt. Andere vermeldden dan weer alle vaste kosten van de reguliere werking. Ook tussen de overheadkosten zat er verschil, onder andere door een verschil in coaching en ondersteuning voor de verbindingssambassadeur.

2.2 Het bereik van de verbindingsambassadeur

Welke tastbare resultaten hebben de verbindingsambassadeurs nu gerealiseerd? In bijlage 2 vind je een overzichtstabel met de concrete realisaties per project. In deze paragraaf beschrijven we de resultaten per strategie over de verschillende projecten heen.

2.2.1 Aan de vraagzijde

Dankzij de projectoproep konden de verbindingsambassadeurs iets meer dan 1300 kinderen en jongeren extra kansen aanbieden in de vrije tijd. Kinderen en jongeren vonden een aanbod in of via een laagdrempelige jeugdwerking of werden toegeleid naar een georganiseerd vrijetijdsaanbod. Een 50-tal jongeren konden door de projectoproep een traject opstarten om animator te worden.

Bottom-up werken

Verbindingsambassadeurs die naar straten en pleinen trekken, kunnen een groot aantal korte contacten voorleggen. De verbindingsambassadeur in Torhout noteerde zo'n 4000 niet-unieke ontmoetingen in een periode van twee jaar. Ook door een bevraging te organiseren, bereikt een verbindingsambassadeur veel kinderen en jongeren. Zo bereikte de jeugddienst van Lokeren 674 tieners met een digitale vragenlijst.

Verbindingsambassadeurs faciliteren ook de ongeorganiseerde vrijetijdsbesteding. Ze maken een afgesloten voetbalveld terug toegankelijk of bemiddelen tussen jongeren en buurtbewoners. Het is moeilijk om te kwantificeren hoeveel kinderen en jongeren op deze manier extra kansen krijgen om hun vrije tijd in de publieke ruimte door te brengen.

Verbinden vanuit een laagdrempelige werking

Bij de meer intense contacten met kinderen, jongeren en hun gezin, ligt het numerieke bereik van de verbindingsambassadeur lager. Werkingen die inzetten op een laagdrempelig vrijetijdsaanbod organiseerden doorgaans één tot twee activiteiten per week. Op jaarbasis betekende dit zo'n 40 tot 80 activiteiten met een bereik van ongeveer 40 tot maximum 90 unieke deelnemers per jaar en zo'n 10 tot 50 jongeren per activiteit. Het gaat hierbij doorgaans om nieuwe en extra vrijetijdskansen voor kinderen en jongeren die daarbuiten geen hobby hebben.

Individuele toeleiding

De projecten die inzetten op individuele toeleiding realiseerden over een periode van twee jaar minimum 10 en maximum 147 toeleidingen. Drie projecten vermelden zowel het aantal opgestarte trajecten als de effectieve toeleidingen. Hun succesratio gaat van 61% over 70% tot 77%. Zoals eerder aangehaald is het niet duidelijk wanneer een project een toeleiding als geslaagd of duurzaam registreert. We zien verschillende cesuurmomenten:

- Als een kind zich effectief inschrijft na een aantal proefsessies.
- Als een kind na zes à acht maanden nog steeds deelneemt, al dan niet met ondersteuning.
- Als een kind zich het volgende werkjaar opnieuw inschrijft.

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk kon 26 OKAN-jongeren toeleiden naar vier inclusieve animatorcursussen, zestien van hen behaalden hun attest. Groep Intro Sint-Niklaas leidde drie jongeren toe naar een cursus, in Leuven namen vijf OKAN-jongeren deel aan de animatorcursus, en vijftien jongeren namen er deel aan een kennismakingsstage.

Verschillende factoren hebben invloed op het aantal toeleidingen:

- Het tewerkstellingspercentage van de verbindingsambassadeur;
- Het netwerk van de verbindingsambassadeur;
- De beschikbaarheid en openheid van het bestaande aanbod;
- De toegang tot de jongeren en/of het gezin;
- De afstand van de jongere en/of het gezin tot het bestaande aanbod;
- De vragen, noden en prioriteiten van het gezin;
- De handelingsruimte van de verbindingsambassadeur: wanneer de verbindingsambassadeur ook toeleidt naar het sport- en culturaanbod, leidt dit tot meer toeleidingen dan een afgebakende focus op jeugdbewegingen. Als een verbindingsambassadeur tijd en ruimte heeft om kinderen en jongeren langer en intenser op te volgen, kan deze meer verschillende noden beantwoorden.

Het bestaande vrijetijdslandschap, de keuze van de doelgroep en de tijd en de ruimte die de verbindingsambassadeur krijgt om een netwerk uit te bouwen en toeleidingen te realiseren, bepaalt dus het effectieve bereik. Een ervaren, fulltime verbindingsambassadeur met een uitgebouwd netwerk, directe toegang tot de doelgroep, brede scope en voldoende tijd kan jaarlijks zo'n 80 trajecten opstarten en 60 tot 70 kinderen en jongeren succesvol toeleiden naar vrije tijd. Voor animatoren gaat het om drie tot zes jongeren per jaar. Op basis van onze beperkte gegevens heeft een keuze voor vrijwillige toeleiders geen invloed op het bereik. Een ploeg vrijwilligers kan in theorie meer toeleidingen aan, maar vrijwilligers kunnen makkelijker uitvallen en vergen ook de nodige opvolging en ondersteuning van de verbindingsambassadeur.

2.2.2 Aan de aanbodzijde

Een 80-tal lokale jeugdverenigingen en lokale diensten kregen ondersteuning om hun drempels te verlagen.

Verenigingsondersteuning

Het bereik aan de aanbodzijde was erg wisselend. Sommige verbindingsambassadeurs hadden het moeilijk om jeugdwerkvolontarissen te bereiken. Ze kregen geen antwoord op telefoons of mails en een vergadering beleggen verliep moeizaam. De KLJ nam bijvoorbeeld contact op met 156 lokale groepen. Na herhaaldelijk bellen en mailen, namen er 70 groepen terug contact op. In 35 groepen werd het project ter plaatse toegelicht, een 20-tal groepen toonden zich bereid om mee te werken.

In verschillende projecten nam de lokale jeugddienst het initiatief om verenigingen te ondersteunen. Meestal slaagde de jeugddienst erin om jaarlijks minimaal één à twee vormings- of uitwisselingsmomenten te organiseren. Een aantal verbindingsambassadeurs konden ook een traject opstarten met de jeugdverenigingen uit de gemeente. Ze gingen langs bij de verschillende jeugdverenigingen, vroegen verenigingen om een toegankelijkheidsscan uit te voeren en kwamen geregeld samen in een werkgroep.

In Mechelen gingen de verbindingsambassadeurs ook een intensere samenwerking aan met vier jeugdverenigingen. Ze dienden samen een project in, gingen twee keer samen op weekend...

Verschillende factoren hebben een invloed op de medewerking van jeugdwerkingen:

- De band tussen de jeugddienst/koepelorganisatie en de lokale jeugdwerkers;
- Het profiel van de verbindingsambassadeur en de mate waarin die zelf uit het jeugdwerk komt en/of vertrouwd is met de eigenheid van het (lokale) jeugdwerk;
- De hoeveelheid andere zorgen en prioriteiten van een jeugdwerking en de drukte van de agenda;
- De bereidheid om extra inspanningen te doen, gewoontes en gebruiken in vraag te stellen en de werkwijze aan te passen;
- Het aantal beschikbare plaatsen;
- Wissels in de vrijwilligersploeg.

Een verbindingsambassadeur met het geschikte profiel kan in principe met alle jeugdverenigingen in de gemeente een traject opstarten. Als dat nog niet het geval is, dient de verbindingsambassadeur wel eerst een band op te bouwen met de jeugdwerkingen. Het kan nodig zijn om hiervoor aanklappend te werken en de jeugdwerking ook op andere thema's te ondersteunen. Met een beperkter aantal jeugdwerkingen kun je ook een intensere samenwerking opzetten. Het engagement van jeugdwerkingen kan wel volatiel zijn: wissels in de leiding- of bestuursploeg, andere prioriteiten of leidingtekort beïnvloeden de inspanningen van jeugdwerkingen. Principiële openheid betekent niet per definitie dat jeugdwerkingen hun engagement omzetten in actie. Diensten of organisaties met een grotere afstand tot de lokale jeugdwerkingen kunnen moeilijkheden ondervinden om contact te leggen.

Samenwerking en netwerkvorming

De grootte van het netwerk verschilde van project tot project. Sommige projecten bouwen een intensievere samenwerking uit met twee tot acht (kern)partners die samen het project uitvoeren. Andere projecten bouwden een netwerk uit met een bredere groep van 15 tot 20 jeugdwerkingen. Tenslotte bouwden sommige projecten een erg breed netwerk uit van 100 organisaties of meer: jeugdwerkaanbieders, intermediaire partners, partners uit andere sectoren zoals sport- of jeugdwelzijn en gemeentelijke diensten.

Het overleg tussen de verbindingsambassadeurs en het partnernetwerk verliep deels ad hoc en incidenteel, deels ook via gestructureerd overleg zoals een stuurgroep, netwerkbijeenkomst, werkgroep, jeugdwelzijns- of veldwerkersoverleg. Deze gestructureerdere overlegmomenten vonden plaats met een frequentie van drie tot zevenmaal per jaar.

Structureel werken

Twee projecten zetten in op een structurele aanpak met een fase van informatieverzameling, analyse- en actiefase. Beide stelden een overkoepelend actieplan op en vroegen aan de partners binnen het netwerk om een eigen actieplan op te stellen.

2.3 Verduurzaming

Negen projecten houden de verbindingsambassadeur in dienst. Zes van hen vonden een duurzame financiering voor de komende jaren. De drie andere projecten houden de medewerker tijdelijk aan, terwijl ze op zoek gaan naar bijkomende middelen. We vonden ook drie projecten die verder blijven inzetten op het thema, maar in een andere vorm. In totaal zetten dus twaalf projecten het werk van de verbindingsambassadeur verder voor minstens enkele maanden. Twee projecten doen dit via eigen middelen. Tien projecten combineren eigen middelen met middelen uit Plan Samenleven om het project verder te zetten of verkennen de mogelijkheden om in te tekenen op de volgende indienronde. Plan Samenleven vergt een cofinanciering van het lokaal bestuur. We zien verschillen in de bijdrage van het lokaal bestuur, wat zich voornamelijk vertaalt in het tewerkstellingspercentage van de verbindingsambassadeur.

Zeven projecten hebben niet langer een verbindingsambassadeur in dienst. De basiswerking waar het project op geënt was, blijft verder lopen en neemt een aantal leerervaringen uit het project mee. Ook partnerschappen en overlegmomenten blijven overeind. In sommige projecten blijft ook een tastbaar product over zoals een actieplan, draaiboek, brochure, promotiemateriaal of een waaier met het overzicht van het bestaande aanbod.

De twee Vlaams erkende jeugdwerkorganisaties zetten de inspanningen van de verbindingsambassadeur verder via de reguliere werking van de organisatie, maar één van beide blijft ook expliciet zoeken naar bijkomende projectfinanciering om extra initiatieven op te zetten.

DEEL 5: CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De Vlaamse Overheid ondersteunde de afgelopen tien jaar verschillende proeftuinen en projecten die bruggen slaan tussen jeugdwerkaanbieders en kinderen en jongeren die drempels ondervinden om van het jeugdwerk aanbod gebruik te maken. Ook breder merken we een duidelijke tendens om via 'bemiddelaars' en 'bruggenbouwers' verbindingen te leggen tussen maatschappelijke instellingen en de mensen die er moeilijk toegang tot vinden. Zowel binnen onderwijs, welzijn, integratie als in de vrije tijd zijn er brugfiguren aan de slag. Welke bijkomende inzichten kunnen we ontlenen aan de negentien projecten 'Verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk'?

Belang van een lokale benadering

De projecten met verbindingsambassadeurs wijzen op het belang van een lokale benadering van toegankelijkheid. De visieontwikkeling, deskundigheidsbevordering en het proactief beleid over toegankelijkheid in het jeugdwerk vond tot nu toe vooral plaats op Vlaams niveau. Maar het is uiteindelijk grotendeels op lokaal niveau dat men de toegankelijkheid van het jeugdwerk realiseert. Veel lokale jeugdverenigingen staan echter vrij ver af van de koepels of organisaties die hen kunnen ondersteunen. Maar ook tot de lokale jeugddienst kan er een grote afstand zijn. Werken aan toegankelijkheid is echter een thema dat jeugdwerkers niet op hun eentje en zonder ondersteuning kunnen organiseren. De uitdaging is om de ontwikkelde visie en deskundigheid dichterbij de lokale werkingen te brengen, maar ook om meer aandacht te hebben voor de draagkracht en capaciteit van lokale groepen. Verschillende projecten in deze oproep geven aan dat verenigingen het moeilijk hebben om gewoontes te veranderen, maar ook dat ze geen nieuwe leden meer kunnen aannemen of al werken met een wachtlijst. Als we willen dat meer kinderen de weg vinden naar het jeugdwerk, dan hebben we ook meer jeugdwerk aanbod nodig dan nu het geval is, om al die kinderen een plek te geven. Meer aandacht voor toegankelijkheid en diversiteit gaat dan ook best gepaard met een versterking van de draagkracht en een uitbreiding van de capaciteit van het jeugdwerk. Jeugdverenigingen kunnen zo ook ondervinden dat samenwerken met anderen niet alleen een investering vergt, maar hen ook versterkt.

Investeren in verbindingsambassadeurs loont

Verbindingsambassadeurs spelen in op lacunes tussen vraag en aanbod. Ze vormen de ontbrekende link tussen diensten en aanbieders enerzijds en de potentiële eindgebruikers anderzijds. Soms moeten ze enkel informatie geven of een proefles organiseren om kinderen toe te leiden. Soms is intensere ondersteuning nodig. Verbindingsambassadeurs maken ons attent op het cruciale belang van een vertrouwensrelatie als je wil werken aan toegankelijkheid. Meer dan alleen een kwestie van marketing en organisatorische maatregelen is toegankelijkheid een zaak van menselijk contact en vertrouwen. Het is ook belangrijk om dat contact niet te smal en functioneel af te bakenen op gebied van vrije tijd. Het gaat over een brede interesse en betrokkenheid op mensen, zowel aan de vraag- als aan de aanbodzijde en op de rol die vrije tijd vervult in hun leven.

Een breed en gedifferentieerd palet aan strategieën

De verbindingsambassadeurs in deze projectoproep tonen hoe je op een heel uiteenlopende manier de verbinding tussen vraag en aanbod kunt realiseren. We

onderscheidten zes strategieën, van *bottom-up* tot structureel werken. Proactief en veelvuldig contacten leggen, loopt als een onmisbare rode draad doorheen deze strategieën: het feit dat je naar mensen toestapt, is de kern van het succes. Verbindingsambassadeurs combineren verschillende strategieën, maar het is voor een persoon zowel praktisch als qua profiel onhaalbaar om het hele palet aan te bieden. Organisaties en besturen die een verbindingsambassadeur in dienst nemen, dienen weloverwogen keuzes te maken over de strategie en het profiel van de verbindingsambassadeur. Ze baseren deze keuze best op een grondige omgevingsanalyse, eerste gesprekken met de verschillende betrokkenen en inzicht in de leefwereld van de kinderen en jongeren die ze willen bereiken. In het kader van dit onderzoek ontwikkelden we een praktische tool die jeugdwerkorganisaties en lokale besturen ondersteunt in dit keuzeprocess.

Geen wonderdokters

Verbindingsambassadeurs kunnen drempels tot georganiseerde vrijetijdsbesteding wegnemen, maar ze kunnen niet alle drempels doen verdwijnen. Samen met de eindgebruikers botsen ze bijvoorbeeld op de beschikbaarheid en bereikbaarheid van het aanbod. Op de betrouwbaarheid of bruikbaarheid van het aanbod kunnen ze niet altijd invloed uitoefenen. Ze doen inspanningen om de meerwaarde van georganiseerde vrijetijdsbesteding aan te tonen, maar stoten ook op de gewoontes en prioriteiten in gezinnen. Het is belangrijk dat we verbindingsambassadeurs niet overstelpen met hooggespannen en onrealistische verwachtingen. Op basis van de concrete realisaties in deze projectoproep geven we een beeld van de output die een verbindingsambassadeur kan realiseren. Maar we vermelden ook de randvoorwaarden die een invloed uitoefenen op de output.

Een zanger is een groep

Verbindingsambassadeurs zijn vaak alleen op pad en op zichzelf aangewezen. Binnen hun organisatie zijn ze meestal de enige medewerker met dit profiel en takenpakket. Dat maakt de job soms eenzaam. Sommige medewerkers voelen zich net aangetrokken tot dit soort job. Aan de andere kant hebben verbindingsambassadeurs nood aan ondersteuning en omkadering van een klankbord of steungroep. Deze groep kan verschillende gedaanten aannemen en rollen vervullen, maar het is wel belangrijk om samen met de verbindingsambassadeur na te gaan wie hen zal omkaderen en ondersteunen. Verbindingsambassadeurs kunnen hun job niet doen zonder een netwerk en partners om mee samen te werken. Tegelijk versterken verbindingsambassadeurs samenwerkingen en netwerken, en vormen ze er de motor van.

Tijd en continuïteit

Een netwerk uitbouwen, contacten leggen, vertrouwen opbouwen, aanklampend werken, ... Het zijn processen die tijd en inspanning vergen. De job van verbindingsambassadeur is geen taak die je er even bij neemt. Wie een verbindingsambassadeur in dienst neemt of een samenwerking aangaat met een externe partner, zorgt er best voor dat de medewerker of opdrachtnemer aan de slag kan met een voldoende ruime aanstelling en duurzaam perspectief. Zonder een duurzame werking verdwijnt samen met de verbindingsambassadeur de zorgvuldig opgebouwde expertise. Voor de doelgroep bestaat de kans dat ze terug het vertrouwen verliezen of een nieuwe kwetsuur oplopen in de interactie met een maatschappelijke instelling.

Voldoende vrijheid en duidelijke verwachtingen

Verbindingsambassadeurs hebben nood aan ruimte om de job in te vullen naar hun eigen inzichten en persoonlijkheid. Toch vragen ze geen *carte blanche* aan hun werkgever. Het is belangrijk om voldoende duidelijke verwachtingen te stellen, maar waak erover dat je geen ondoordachte en onrealistische resultaten verwacht. Verbindingsambassadeurs kunnen hiervan wakker liggen. Houd zeker rekening met de vertrekpositie van de verbindingsambassadeur en formuleer naast cijfers over het aantal toeleidingen of ondersteuning ook andere proces- en resultaatsindicatoren. Houd er rekening mee dat de inspanningen om een netwerk op te bouwen en vertrouwen te winnen pas na verloop van tijd hun vruchten afwerpen.

Wie moet moeite doen?

Inclusie betekent in principe dat de vrijetijdsaanbieder alle nodige inspanningen doet om deelnemers in hun werking te verwelkomen. Toch merken we dat het voor veel aanbieders niet evident is om tijd en ruimte te creëren voor toegankelijkheid. Het kan moeilijk liggen om gebruiken en gewoontes in vraag te stellen en aan te passen. Omgekeerd zien we dat kinderen en jongeren en hun gezin evenzeer inspanningen doen om hun vrije tijd op een georganiseerdere manier door te brengen. Maar ook zij hebben soms andere zorgen aan hun hoofd en botsen op drempels. Ook voor hen is het niet gemakkelijk om gewoontes en gebruiken te veranderen. Het blijft belangrijk dat we erkennen dat kinderen en jongeren een grote afstand kunnen ervaren tot een georganiseerd aanbod en dat jeugdwerkers niet altijd de ruimte hebben om hun principiële openheid om te zetten in actie. Gras groeit niet door eraan te trekken.

Verbindingsambassadeurs zijn gebaat met een brede visie op vrije tijd die een ruim aanbod aan vrijetijdsactiviteiten erkent en zowel georganiseerde als ongeorganiseerde vrijetijdsbesteding ondersteunt. Ook zijn ze gebaat bij een genuanceerde, realistische en ontspannen kijk op samenleven in diversiteit. Zowel de aandacht voor meer en meer gelijke mogelijkheden in de vrije tijd als voor meer en diversere ontmoetingskansen is legitiem. Beide doelstellingen kunnen samengaan, maar niet altijd. Een te krampachtige focus op sociale cohesie kan net een bedreiging vormen voor sociale rechtvaardigheid en het gelijkheidsbeginsel. Een beleid dat enkel inclusieve werkingen erkent en waardeert, kan ertoe leiden dat men waardevolle doelgroepgerichte initiatieven onvoldoende erkent en ondersteunt. Het nettoresultaat is dat kinderen en jongeren in een kwetsbare positie te weinig bruikbaar aanbod vinden in de vrije tijd. En ondanks alle dromen en wensen, leidt dat laatste er niet toe dat ze de weg vinden naar het aanbod dat wél voorhanden is. Het risico is dan dat men zichtbaardere 'segregatie' vervangt door onzichtbare segregatie omdat kinderen en jongeren niet (langer) deelnemen aan een georganiseerd aanbod en van de beleidsradar verdwijnen. Tegelijk kunnen doelgroepgerichte werkingen hun deelnemers ook actief in contact brengen met andere vormen van vrijetijdsbesteding. Kinderen kunnen gerust meerdere hobby's uitoefenen, waarin ze verschillende talenten en verschillende deelaspecten van hun identiteit kunnen verkennen en ontwikkelen.

Recht doen aan diversiteit betekent zowel inzetten op inclusieve als doelgroepgerichte vrijetijdsbesteding. Het blijft noodzakelijk om te investeren in een brede waaier aan vrijetijdsinitiatieven. Hoe breder het palet van mogelijkheden dat een verbindingsambassadeur kan aanbieden, hoe beter hij of zij kan inspelen op de noden en interesses van diverse kinderen. Ook loont het de moeite om te investeren in de ontmoeting tussen organisaties, jeugdwerkers en deelnemers die gebruik maken van een divers aanbod.

Aanbevelingen

Lokale overheden en jeugdwerkorganisaties die een verbindingsambassadeur in dienst willen nemen, raden we aan om zorgvuldig af te wegen of ze hiertoe de nodige voorwaarden kunnen vervullen.

- Bied verbindingsambassadeurs een duurzaam perspectief en garandeer voldoende tijd, continuïteit en stabiliteit zodat ze hun werk kunnen uitbouwen.
- Maak een bewuste keuze op vlak van strategieën en profiel.
- Geef bruggenbouwers de nodige omkadering: de nodige ondersteuning en duidelijkheid alsook een organisatiecultuur en -structuur die voldoende vrijheid, flexibiliteit en vertrouwen toestaat.
- Vertrek vanuit de concrete noden en vragen die komen uit de leefwereld van kinderen en jongeren en geef de verbindingsambassadeur de nodige ruimte om hierop een antwoord op maat te zoeken.
- Geef verbindingsambassadeurs de ruimte om zich te engageren in netwerken en samenwerkingsverbanden en/of om deze mee uit de grond te stampen.
- Formuleer realistische verwachtingen, zowel op vlak van proces als resultaat, volg deze samen op en stuur bij waar nodig.
- Versterk de draagkracht en de capaciteit van het lokale jeugd(werk)aanbod.

De Vlaamse overheid dient in onze ogen:

- Lokale besturen en jeugdwerkorganisaties te inspireren over de inzet van verbindingsambassadeurs en de oplossingsgerichte strategieën die ze hanteren.
- De visie te verspreiden dat toegankelijkheid een zaak is van menselijk contact en vertrouwen, meer dan alleen een kwestie van marketing en organisatorische maatregelen.
- Een brede en leefwereldgerichte kijk op vrijetijdsparticipatie te ontwikkelen en promoten die zowel georganiseerde als ongeorganiseerde vrijetijdsbesteding ondersteunt in homogeen en heterogeen samengestelde groepen.
- Een genuanceerde, realistische en ontspannen kijk op samenleven in diversiteit uit te dragen en zowel sociale rechtvaardigheid als sociale inclusie na te streven.
- In het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) prioritaire aandacht te blijven besteden aan de gelijke participatiekansen van kinderen en jongeren in de vrije tijd.
- In de subsidie en erkenning van landelijk georganiseerde jeugdverenigingen blijvend aandacht te besteden aan de inspanningen op vlak van gelijke kansen en diversiteit, met bijzondere aandacht voor de ondersteuning van lokale afdelingen.
- Beleidsinstrumenten zoals Plan Samenleven verder uit te bouwen in afstemming met andere beleidsdomeinen.

BIJLAGE 1: CONCRETE PRODUCTEN EN INSTRUMENTEN

Over de waarde van jeugdwerk

[Onderzoek naar de impact van jeugdwerk in Mechelen](#)

Individuele toeleiding

- <https://navigateyouth.be/toolbox/>
- <https://komaf.be/nl/themas/artikel/speel-memory-en-ontdek-jouw-ideale-hobby>
- [Individuele toeleiding van meisjes naar georganiseerde vrije tijd](#)

Het vrijetijdsaanbod in kaart

- <https://www.ios.be/kaart/>
- <https://stad.gent/nl/vrijetijdsaanbod>
- <https://www.mechelen.be/jeugdwerk-op-een-kaart>

Informatie voor en ondersteuning van lokale jeugdverenigingen

- <https://www.mechelen.be/jeugdwerk-voor-alleman>
- <https://lokeren.be/vrije-tijd/jeugd/ondersteuning/vrije-tijd-voor-iedereen-toolbox-toegankelijkheid>
- <https://www.kortrijk.be/jctransit/toegankelijkheid-jeugdverenigingen>

Vrije tijd voor jonge nieuwkomers

[Promotiefilm van de jeugddienst van Leuven](#)

Jonge nieuwkomers als animator

- <https://okanimatoren.jouwweb.be/>
- <https://www.speelplein.net/beterspelen/speelpleinploeg/meertaligeanimatoren>
- <https://www.speelplein.net/Download/anderstalige-nieuwkomers-hetkleinegrotedrempelboek.pdf>
- <https://www.youtube.com/watch?v=K6ycmcMqDVU&t=5s>

BIJLAGE 2: OVERZICHTSTABEL PROJECTRESULTATEN

	<i>Bottom-up werken</i>	<i>In groep verbinden</i>	<i>Individuele toeleiding</i>	<i>Verenigings-ondersteuning</i>	<i>Samenwerking en netwerkvorming</i>	<i>Structureel werken</i>	<i>Verduurzaming</i>
Antwerpen (PSC)		Laagdrempelige basiswerking voor jonge nieuwkomers. Over een periode van twee jaar: in totaal 85 wekelijkse vrijetijdsactiviteiten, 12 grote activiteiten (2 weekends, 2 kampweken tijdens de schoolvakanties en 8 daguitstappen), 20 ontmoetingsactiviteiten met andere jeugdwerkingen	120 individuele toeleidingstrajecten naar reguliere vrijetijdsinitiatieven		Partner netwerk met 20 partners uit jeugdwerk, jeugdbeleid, OKAN scholen, LOI's, ...		De verbindings-ambassadeur blijft tijdelijk in dienst met eigen middelen. Zoeken naar bijkomende (project)financiering om dit te kunnen bestendigen op langere termijn, o.a. via Plan Samenleven.
Asse	Twee outreachende jeugdwerkers gaan aan de slag in twee wijken. Ze maken contact met rondhangende jongeren en zetten een bevraging op. Totaal bereik: +/- 150 tieners	Instuifwerking met een 30-tal tieners. Kennismaking met sportaanbod Tieners betrekken bij gemeentelijk jeugd aanbod en lokale jeugdparticipatie.	Enkele tieners worden ondersteund bij deelname aan een georganiseerd sportaanbod.		Afstemming en samenwerking met bestaande jeugdwerkingen in de gemeente. Opstart werkgroep toegankelijk jeugd aanbod.		Outreachende jeugdwerkers blijven in dienst, deels volledig op structurele middelen, deels in het kader van Plan Samenleven. Huis van het Kind zet ook in op outreach.
Brussel (Groep INTRO)	Promotie vrijetijdsaanbod in OKAN-klassen	Vrijetijdswerking voor OKAN-jongeren. Vrijetijdsaanbod			Heropstart contacten en samenwerking met Brusselse jeugd- en		OKAN-werking wordt verdergezet. Geen financiering

		tijdens de week en tijdens schoolvakanties voor zo'n 170 jongeren. Opleiden en ondersteunen van een 30-tal OKAN-jongeren om begeleidersrol op te nemen.			sportverenigingen. Samenwerking met VGC-sportdienst		voor verderzetting verbindingsambassadeur.
Diest (Arktos)	Medewerkers stappen naar jongeren toe om het project kenbaar te maken (op straat, in het park, ...)	Laagdrempelige vrijetijdswerking voor zo'n 150 jongeren. Kennismaking met een 10-tal andere vrijetijdswerkingen en -initiatieven. Ondersteuning engagement en zelforganisatie van de jongeren.	Individuele toeleiding naar een 8-tal jeugdwerkingen en initiatieven. Deelname aan de lokale jeugdraad. Logistieke steun op evenementen.		Samenwerking en netwerkvorming met 6 à 7 lokale partners.		Laagdrempelige werking blijft behouden. Samenwerkingen met partners en op evenementen wordt verdergezet. Geen ruimte meer voor individuele toeleiding.
Duffel		15 jongeren uit de doelgroep bereikt die deelnemen aan jeugdhuis vanuit jeugdopbouwwerk. 1 jongere toegetroten tot bestuur jeugdhuis		Ondersteuning van het lokaal jeugdhuis op vlak van visie-ontwikkeling over toegankelijkheid en de verruiming van activiteiten aanbod.	Versterken van de samenwerking tussen het lokaal bestuur en het jeugdhuis, betere samenwerking met ondersteuner Formaat.		Behoud van de samenwerkingsverbanden. Verbindingsambassadeur blijft als vrijwilliger betrokken in het jeugdhuis.
Gent (Tumult)			163 aanvragen, 96 begeleiding opgestart, 67 succesvol afgerond, 42 jongeren nemen de rol van toeleider op, vorming en	Vorming op maat bij 4 jeugdwerkingen, 3 inspiratiemomenten voor het Gentse jeugdwerk.	Samenwerking en netwerkvorming met 4 kernpartners en 15 jeugdwerkorganisaties		Inspiratiesessie en inspiratiebundel ter afronding. Geen zicht op verderzetting project.

			coaching van de vrijwillige toeliders				
Halle			189 kinderen en jongeren werden toegeleid, waarvan 147 kinderen en jongeren effectief doorstroonden naar het vrijetijdsaanbod	4 vormingsmomenten voor 13 jeugdverenigingen, aanbod inclusiesubsidie kende geen aanvragen	Samenwerking en netwerkvorming met kernpartners (jeugdopbouwwerk, OKAN-werking)		Samenwerking met PIN vzw verlengd tot oktober 2023 met eigen middelen. Intussen wordt er bekeken of men het project via andere subsidiekanalen (oa (Plan Samenleven) kan verankeren.
Hasselt (Arktos)	134 tieners en jongeren werden bereikt via een mobiel aanbod in hun wijk	Een 25-tal jongeren en 15-tal tieners namen deel aan de workshops buiten de wijk. Duurzame participatie vergt intense ondersteuning en is moeilijk vol te houden.			Samenwerking en netwerkvorming met 2 kernpartners.		Partnerschap blijft behouden. Openheid voor samenwerking in de toekomst.
KLJ				17 lokale afdelingen organiseerden een kennismakingsactiviteit samen met een lokale partner en met steun van de lokale jeugddienst. Ongeveer 10 nieuwe kinderen bereikt.	De lokale afdeling kwam door dit project in contact met een lokale sociale vereniging of dienst (buurtwerking, integratiedienst, Huis van het Kind...)		Sommige samenwerkingen blijven bestaan en enkele kinderen werden lid van KLJ. KLJ neemt een tijdelijke diversiteitsmedewerker in dienst. Er zijn draiboeken over de projectaanpak ter inspiratie.
Kortrijk	Verbindingsambassadeur is op vaste momenten aanwezig		Verbindingsambassadeur nam een beperkt aantal	Workshops bij acht stadsdiensten, tips en ondersteuning voor	Uitbouw van een netwerk met zo'n 100 partnerorganisaties.	Actieplannen per stadsdienst en overkoepeld	Verbindingsambassadeur blijft in dienst, door een combinatie

	in de jeugdwereld om feeling te behouden met de jongeren.		toeleidingen op, om een goed zicht te krijgen op de drempels voor vrijetijdsparticipatie.	vrijetijdsaanbieders op de website van de stedelijke jeugddienst.	Samenwerking tussen experts in werkgroepen.	stadsbreed actieplan/strategie.	van eigen middelen en middelen uit het Plan Samenleven.
Leuven	Bekendmaken van het ondersteuningsaanbod in OKAN-classes. Inspraak van kinderen en jongeren via storytelling en bevraging	<i>Knowhow</i> vanuit laagdrempelige werking binnenbrengen in andere werkingen. Doorstroom van een laagdrempelige werking naar de stedelijke speelpleinwerking.	75 kinderen toegeleid naar vrije tijd, 15 OKAN-jongeren toegeleid naar kennismakingsstage, 5 naar animatorcursus, 10 OKAN-animatoren op het speelplein.	Coaching van animatoren, aanstellen zes speelpleincoaches, vormingsdag voor 30 speelpleinanimatoren. Aanbod van 5 stageplekken in laagdrempelige kinderwerking.	Ontmoeting en samenwerking tussen vier Leuvense jeugdwerkingen		Bijkomende initiatieven uit de projectperiode worden verdergezet vanuit de reguliere werking van de jeugddienst. Acties binnen Plan Samenleven.
Lokeren	Verbindingsambassadeur legt contact met rondhangende jongeren en bevraagt 674 tieners met een digitale vragenlijst. 5 focusgroepen met tieners in een kwetsbare positie.		86 tieners werden toegeleid naar diverse vrijetijdspartners	12 jeugdbewegingen vullen de toegankelijkheids-scan in en stellen op basis hiervan een actieplan op. Jaarlijks drie bijeenkomsten van de werkgroep diversiteit, 3 vormingsmomenten in de loop van het project. Toolbox voor jeugdwerkingen.	Werkgroep diversiteit, jeugdwereldoverleg, evaluatie aanbod cultuurcentrum en samenwerking met spel-o-theek.	Analyse en uitgewerkt actieplan. Vertaling naar subsidie-reglement.	Uitbouw laagdrempelige jeugdwerkingen. Verbindingsambassadeur blijft in dienst (met focus op sport) door de inbreng vanuit Plan Samenleven.
Mechelen	Bekend maken van het aanbod in OKAN-scholen en via acties in de openbare ruimte. Campagnes en materiaal voor sensibilisering.	18 toeleidingsdagen vanuit J@M brengen zo'n 115 kinderen en jongeren in contact met 7 verschillende jeugdwerkingen	10 kinderen van J@M sluiten aan bij een jeugdbeweging, 3 OKAN-jongeren gaan mee op kamp via 'iedereen op kamp'	Vorming en ondersteuning van 8 jeugdverenigingen bij de opmaak van een actieplan. Intense begeleiding van 5 jeugdbewegingen. Aanbieden praktische tool.	Samenwerking en netwerkvorming tussen jeugdbewegingen, J@M en Groep Intro waarvan intense samenwerking bij 5 jeugdverenigingen.		De 3 betrokken partners gaan op zoek naar een duurzame oplossing voor het huidige samenwerkingsverband. Intekenen nieuwe actie Plan Samenleven.

Ronse (LEJO)	185 jongeren bereikt via voetbal in vijf kwetsbare wijken.	Organisatie van voetbaltoernooien, trainingen en sportweken vanuit een laagdrempelige jeugdwerkingen. Ondersteunen van 12 jongeren uit de doelgroep in begeleidertrol.	Individuele toeleiding van 21 jongeren naar sportclubs.		Samenwerking tussen jeugdwerkers en verschillende jeugd- en sportverenigingen		Vervolgproject rond sport en meisjes in opdracht van de stad binnen Plan Samenleven.
Sint-Niklaas (Groep INTRO)	Aanbod voor jongeren in asielcentra, promotie van het aanbod in OKAN-scholen	Vanuit laagdrempelige OKAN-werking 80 jongeren laten kennismaken met vrijetijdsaanbod in de omgeving.	Vier jongeren toegeleid naar het jeugdhuis.	4 vormingsinitiatieven voor jeugdverenigingen, 70-tal jeugdwerkers bereikt	Samenwerking met gemeentelijke jeugdwerk- ondersteuning (JOS vzw) rond de promotie van het jeugdwerk-aanbod		Samenwerkingen worden verdergezet en de opgebouwde contacten onderhouden.
TARL			98 opgestarte toeleidingen, 58 kinderen en jongeren werden succesvol toegeleid naar een vrijetijdsactiviteit	2 vormingen om samen met jeugdverenigingen te bouwen aan 'inclusief jeugdwerk'	7 bijeenkomsten van de intergemeentelijke stuurgroep		Intergemeentelijke samenwerking blijft behouden. Er werd een gezamenlijk dossier ingediend bij Plan Samenleven.
Torhout	Ongeveer 4000 niet-unieke contacten met jongeren in de openbare ruimte, op scholen, in voorzieningen en tijdens evenementen	Instuifwerking met een bereik van zo'n 150 unieke deelnemers, 10 à 50 jongeren per activiteit	40-tal doorverwijzingen naar CAW, Kzief van tel, TEJO, Groep Intro, Jeugddienst, brugfiguren, ...		10-tal kernpartners komen samen in jeugdwerkersoverleg en/of veldwerkersoverleg, ruimer netwerk van een 120-tal partners		De komende vier jaar blijft de jeugddopbouwwerker in dienst. Overlegplatformen structureel ingebed.
VDS	Promotie voor het aanbod in OKAN-scholen en via OKAN-leerkrachten	In samenwerking met Arktos wordt er extra (individuele) ondersteuning geboden aan de OKAN-animatoren	26 OKAN-jongeren namen deel aan in totaal 4 inclusieve animatorcursussen, 16 van hen behaalden hun attest	VDS gaf tips en advies aan haar eigen vrijwillige instructeurs en aan acht stagespeelpleinen over de omgang met OKAN-animatoren	Samenwerking met Arktos, OKAN-scholen en 8 stagespeelpleinen		Inbedding in breder reflectie- en veranderingsproces m.b.t. de toegankelijkheid van de animatorcursussen.

							Bundel met aanbevelingen voor de speelpleinen.
Vilvoorde				Begeleiding van twee jeugdhuizen om hun aanbod toegankelijker te maken en het publieksbereik te verbreden.	Samenwerking tussen jeugddienst en dienst samenleven en jeugdwerkpartners.		Geleerde lessen en opgebouwde samenwerking wordt meegenomen in de nieuwe acties binnen Plan Samenleven

LITERATUUR

- Berten, H., & Piessens, A. (2014). Vrijtijdsbesteding en -beleving van leerlingen uit het Nederlandstalig Onderwijs in het Brussels hoofdstedelijk gewest. Elsene: Kind & Samenleving
- Carlson, J. A. (2010). Avoiding traps in member checking. *The Qualitative Report* 18(65), 1-15.
- Cools, P.; Wouters, R. & Oosterlynck, S. (2019). Wie speelt er mee? Vier casestudies over etnisch-culturele diversiteit in/en het jeugdwerk. CSI Flanders.
- Coussée, F. (2006). Jeugdwerk als sociaalpedagogische interventie. *SOCIALE INTERVENTIE*, 15(3), 28-36.
- Deceuster, E.; Polak, R. & Baki, J. (2021). Op zoek naar de waarde van het jeugdwerk. iSOS-kenniscentrum (AP Hogeschool) in opdracht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media.
- De Clerck, H. M., Piqueray, E., De Bruyne, L., Philips, I., & I. Truyts (2014). Actie-onderzoek 16- tot 18-jarige nieuwkomers uit derdelanden. Geïntegreerd eindrapport. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.
- Deduytsche, J. & Crivit, R. (2010). Wij tellen mee! Leren uit de werkingen met kinderen en jongeren in armoede. Brussel: Uit De Marge.
- De Jong, D. & Kooj, S. (2016). Van capacity building naar funding plus. <https://suzannekooij.nl/wp-content/uploads/2021/01/VAN-CAPACITY-BUILDING-NAAR-FUNDING-PLUS-Suzanne-Kooij-en-Deny-de-Jong-....pdf>
- Departement Jeugd, Cultuur en Media (2019). Omgevingsanalyse JKP ter voorbereiding van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024.
- De Rycke, L., Ackaert, L., Labre, M., Van Hove, G., Castermans, E., Kaesemans, G., & Rogiers, F. (2005). De Kliksons voorbijgeklikt: reflecties van op de zijlijn. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- Desmet, T., & Villanueva O' Driscoll, J. (2019). Participatief jeugdwerk groeit vanuit oprechte relaties. Sociaal.net. <https://sociaal.net/achtergrond/participatief-jeugdwerk-groeit-vanuit-oprechte-relaties/>
- De Visscher, K. & Neyens, M. (Red.). (2016). Visienota diversiteit in/en het jeugdwerk. Brussel: Ambrassade.
- De Visscher, K. (2017). Brugfiguren in perspectief. In: Onderwijscentrum Gent. Wij slaan de brug! 20 jaar brugfiguren in Gent. Gent: Stad Gent.

De Visscher, K., Smets, P. & Van de Walle, I. (2019). *Bruggen Bouwen. Trajecten tussen sport, jeugdwerk en gezinnen in armoede.*

Dewaele, C., (2022). Niet iedereen die het eigen kantoor verlaat, werkt outreachend. Sociaal.net. <https://sociaal.net/opinie/niet-iedereen-die-kantoor-verlaat-werkt-outreachend/>

Giltay Veth, D. (2009). *Het rendement van zalmgedrag. De projectencarrousel ontleed.* Den Haag: Nicis Insitute.

Giltay Veth, D.; van der Hoeven, P.; Trooster, T. & Wijland, Y. (2012). *De rem op de projectencarrousel. Geleerde lessen in 2010 en 2011. Eindpublicatie van het experiment 'aanpak van de projectencarrousel'.* Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Kind en Samenleving (2019). *Manifest voor een integraal tienervriendelijk beleid.*

Perneel, K. & Wijnen, T. (2011). *Projectmatig werken in lokale besturen.* Brussel: Politeia.

Pissens, L., Siongers, J., Lievens, J., Bradt, L., & Derluyn, I. (2019). *Vrije tijd van jongeren in migratie.* Departement Cultuur, Jeugd en Media.

Rosling, H., Rosling, O., & Rönnlund, A. R. (2019). *Factfulness: ten reasons we're wrong about the world - and why things are better than you think.* Sceptre.

Schoupe, L., De Visscher K. & Van de Walle, I. (2014). *Verbinding in de vrije tijd. Netwerken tussen jeugdwerk en gezinnen in armoede.* Brussel: Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassen.

Smets, P., Dusabe, A., Van de Walle, I. & De Visscher, K. (2021). *Ontmoetingen in het jeugdwerk. Onderzoeksrapport projecten sociale integratie.* Brussel: Departement Cultuur, Jeugd en Media.

Tourne, J., & Bradt, L. (2019). *Georganiseerde en ongeorganiseerde vrijetijdsbesteding van kinderen en jongeren.* In L. Bradt, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers, & B. Spruyt (Eds.), *Jongeren in cijfers en letters 4* (pp. 205–227). Leuven: Acco.

Tubex, M. & Morreel, E. (2021). *Diversiteitsonderzoek Chirojeugd Vlaanderen.*

Van der Eecken, A., & Bradt, L. (2019). *De betekenis die jongeren geven aan hun vrijetijdsactiviteiten.* In L. Bradt, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers, & B. Spruyt (Eds.), *Jongeren in cijfers en letters 4: bevindingen uit de JOP-monitor 4, de JOP-kindmonitor en de JOP-schoolmonitor 2* (pp. 229–250). Leuven: Acco.

Van de Walle, T. (2012). *Inclusief en doelgroepspecifiek jeugdwerk. Van een of-of naar een en-en-verhaal.* In Rogé, B. (Red.) *Momenten 10: Niet alles is een bedrijf.* Brussel: Demos.

Van de Walle, T. & Bouverne-De Bie, M. (2012). Jeugdwerk en sociale integratie: klein antwoord op een grote vraag... Tijdschrift voor jeugd en kinderrechten, 13(2), 82-95.

Van de Walle, T. (2014). Deelnemen aan jeugdverenigingen en "andere dingen doen": licht op de vrijetijdsbesteding van jongeren als beleidsvraagstuk. In L. Bradt, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers, & B. Spruyt (Eds.), Jongeren in cijfers en letters (pp. 184–216). Leuven: Acco.

Van Ceulebroeck N. & De Ceuster E. (2019). Bruggenbouwen in en met het jeugdwerk. Brussel: Departement Cultuur, Jeugd en Media.

Van Craeynest, B. (2014). Jeugdwerk in de mix. In: De Visscher, K., Marechal, M. & Rogé, B. (2014). Niets meer dan gelijkheid. Over jonge mensen, superdiversiteit en de jeugdsector. Brussel: Demos.

Van Daele, S. & Piessens A. (2021). Onderweg. Hoe kinderen op de vlucht hun schooltijd en hun vrije tijd beleven. Antwerpen: Karel de Grote Hogeschool.

Van den Bergh, A.; De Visscher, K.; Mestdagh, K. & Kortleven, L. (s.d.) Visienota. Projecten en duurzaamheid. Enkele do's-and-don'ts. Brussel: Demos/De rode antraciet.

Van Dorsselaer, I., Poppe, A., Haudenhuyse, R., & Vandensande, T. (2018). Impactgericht denken en handelen: wat werkt voor jouw initiatief? Koning Boudewijnstichting.

van Haaften, A.F. (2022). Ethnic sorting in football. A quantitative analysis of ethnicity and membership in Dutch amateur football. Universiteit Utrecht.

Vermeersch, L., Braey, S., Van Den Daele, K., Van Ongevalle, J. & De Cuyper, P. (2020). Burgerschap in een diverse samenleving. Hoe lokaal het verschil maken? Lessen uit zes lokale projecten. Leuven: HIVA-KU Leuven.

Vermeersch, L., Van Ongevalle, J., Braey, S., Van Den Daele, K., Scheepers, D. & De Cuyper, P. (2021). De monitoring en evaluatie van zes lokale amif-projecten die inzetten op burgerschap van en voor personen van buitenlandse herkomst. Leuven: HIVA-KU Leuven.

Vlaamse regering. (2021a). Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020 – 2024. Brussel: Vlaamse regering.

Vlaamse regering. (2021b). Horizontaal integratie-en gelijke kansen-beleidsplan 2020-2024. Brussel: Vlaamse regering.